

Presidenza del Consiglio dei Ministri
Dipartimento per le Pari Opportunità

ICMPD

International Centre for
Migration Policy Development

Příručka pro rozvoj mezinárodního referenčního mechanismu pro osoby obchodované v Evropě: MRM-EU

Odbor pro rovné příležitosti – předsednictví Itálie v Radě EU
Mezinárodní centrum pro rozvoj migrační politiky (ICMPD)

With financial support from the
Prevention of and Fight Against Crime Programme
European Commission – Directorate-General Justice, Freedom and Security

Příručka pro rozvoj mezinárodního referenčního mechanismu pro osoby obchodované v Evropě:

MRM-EU

Odbor pro rovné příležitosti – předsednictví Itálie v Radě EU

Mezinárodní centrum pro rozvoj migrační politiky (ICMPD)

2010

Financováno z Programu Prevence a boj proti kriminalitě Evropské komise – Generální ředitelství Spravedlnost, svoboda a bezpečnost

Autoři

Isabella Orfano
Associazione On the Road, Italy

Do publikace přispěli: Jenny Andersson, Alessandra Barberi, Melita Gruevska Graham, Maria Antonia Di Maio, Martijn Pluim, Valerie Quadri, Mariyana Radeva Berket, Brigitte Stevkovski, Elisa Trossero a Tiziana Zannini.

Autorská práva:

Odbor pro rovné příležitosti – předsednictví Itálie v Radě EU
Mezinárodní centrum pro rozvoj migrační politiky (ICMPD), 2010

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být reprodukována, kopírována nebo přenášena v jakékoli podobě nebo jakýmikoli prostředky, elektronickými či mechanickými, včetně fotokopí, zaznamenávání, ukládání a načítání informací do systému, bez souhlasu vlastníků autorských práv.

Předsednictví Rady Evropské unie
Dipartimento per le Pari Opportunità
Largo Chigi, 19
00187 Řím

Mezinárodní centrum pro rozvoj migrační politiky (ICMPD)
Gonzagagasse 1, 5th floor
Vídeň Rakousko
A-1010
www.icmpd.org

Tato publikace byla zpracována v rámci projektu "Rozvoj mezinárodního referenčního mechanismu pro oběti obchodování s lidmi v zemích zdrojových a cílových, MRM-EU". Za obsah této publikace nese výhradní odpovědnost odbor pro rovné příležitosti a ICMPD a publikace v žádném případě neodrží názory Evropské komise.

Grafická úprava: ANH & Florin Paraschiv
Tisk a vazba: OstWest Media
Fotografie: Jenny Andersson, ICMPD

ISBN: 978-3-900411-63-3

Slovo na úvod

Během posledních patnácti let byl celý svět nucen uznat, že boj proti obchodování s lidmi je jedním z nejsložitějších úkolů, před kterými stojí 21. století, a proto se tento boj stal součástí politického programu mnoha evropských vlád a institucí. V celé Evropě bylo realizováno mnoho iniciativ zaměřených na potírání obchodu s lidmi a bylo dosaženo významného pokroku při zajišťování ochrany obchodovaným osobám. Podařilo se účinně stíhat zločinné organizace, které kořistí z jednoho nejkrutějších zločinů proti lidským právům jednotlivce. V důsledku této situace má již celá řada zemí zavedenu komplexní legislativu a připravena propracovaná schémata sociální pomoci a ochrany obchodovaných osob.

A protože jsme si vědomi těchto cenných iniciativ a bereme v úvahu již dosažené pozitivní výsledky, jsme přesvědčeni, že dalším úkolem, před kterým budeme stát, je zavedení strukturovaných, konzistentních a integrovaných mechanismů, pomocí kterých lze vzájemně propojit veškeré intervence, což povede k efektivnějším a udržitelným akcím zaměřeným na tento jev. V mnoha zemích dosud chybí efektivní standardní operační postupy – založené na standardech kvality a zpracované s řádným ohledem na problematiku ochrany údajů a soukromí. Z toho plyne, že i přes vysokou úroveň ochrany a pomoci poskytované obchodovaným osobám, je stále těžké zajistit udržitelnost relevantního systému zaměřeného na potírání obchodu s lidmi. Často chybí funkční a efektivní koordinace mezi agenturami angažujícími se v boji proti obchodu s lidmi a to na všech úrovních, tj. na místní, národní i mezinárodní úrovni. Dokonce i v některých zemích, kde již oficiálně funguje národní referenční mechanismus, existuje potřeba zavést a realizovat společné postupy zaměřené na správnou identifikaci, podporu a ochranu obchodovaných osob. Aby bylo možné na tyto problémy reagovat, byl navržen a realizován projekt „Příručka pro rozvoj mezinárodního referenčního mechanismu pro oběti obchodování s lidmi v zemích zdrojových a cílových, MRM-EU“. Příručka by měla pomoci zemím i aktérům angažujícím se v boji proti obchodování s lidmi zpracovat ucelené postupy pomoci pro obchodované osoby, podle nichž

by se dalo postupovat krok za krokem. Tyto postupy by se měly realizovat zavedením účinných a institucionalizovaných národních a mezinárodních referenčních mechanismů, které by byly založeny na standardních operačních postupech, které jsou v příručce popsány.

Odbor pro rovné příležitosti a Mezinárodní centrum pro rozvoj migrační politiky (ICMPD) mohou s potěšením konstatovat, že tento dokument převádí nejnovější priority politiky EU v oblasti boje proti obchodování s lidmi na postupy, které jsou orientovány na praktickou stránku věci. Zejména "dokument za měřený na konkrétní kroky k posílení vnějšího rozměru EU ohledně opatření proti obchodování s lidmi: Směrem ke globálnímu opatření EU proti obchodování s lidmi" který byl přijat Radou EU v listopadu 2009, vyzývá ke zřízení referenčních mechanismů, včetně přeshraničního předávání, které by byly realizovány v partnerství mezi členskými státy EU, třetími zeměmi, regiony a organizacemi na mezinárodní úrovni. Konkrétně vyzývá k vytvoření obecných zásad k identifikaci obětí obchodování a zacházení s nimi, včetně „zvláštních zásad pro zacházení s dětmi, aby bylo zajištěno, že se jim dostane odpovídající pomoci v souladu s jejich specifickou zranitelností a jejich právy".

Jsme přesvědčeni, že Příručka MRM-EU se stane užitečným nástrojem podpory pro jednotlivé země i aktéry angažující se v boji proti obchodu s lidmi při jejich úspěšné realizaci ještě účinnějších, avšak zároveň udržitelných a koordinovaných akcí vedených na národní úrovni i v rámci EU proti obchodu s lidmi. Tyto akce musejí být vždy v plném souladu s existujícími normami pro lidská práva. Vzhledem k tomu, že jsme si vědomi velmi složité, mnohorozměrné a neustále se měnící povahy obchodování s lidmi, považujeme přístup zapojování většího počtu agentur a spolupráci mezi zdrojovými, tranzitními a cílovými zeměmi za klíčové a zásadní požadavky pro rozvoj komplexních a efektivních akcí, kterými bude možné reagovat na tento zavrženíhodný jev.

Z toho plyne, že skutečně věříme, že přijetí Příručky MRM-EU by mělo být podpořeno v různých zemích. Příručka totiž umožní nejrůznějším národním i zahraničním agenturám angažujícím se v boji proti obchodování s lidmi používat „společný jazyk", což bude mít pozitivní dopad na jejich každodenní práci, kterou dělají pro obchodované osoby, které jsou pak konečnými příjemci veškerých intervencí.

Isabella Rauti
ředitelka odboru pro rovné příležitosti
předsednictví Rady EU – Itálie

Peter Widemann
generální ředitel
ICMPD

Poděkování

Italský odbor pro rovné příležitosti a ICMPP děkují a vyslovují svoji hlubokou vděčnost za obecnou podporu, příspěvky a know-how, o které se s nimi podělila celá řada organizací, ale i jednotlivců zapojených do realizace projektu „Rozvoj mezinárodního referenčního mechanismu pro oběti obchodování s lidmi v zemích zdrojových a cílových (MRM-EU)“. Děkujeme i za příspěvky a podněty k napsání Příručky MRM-EU. Zvláštní poděkování patří projektovým partnerům, národním realizačním týmům a všem těm, kdo se zúčastnili konference k zahájení projektu (Řím, květen 2008), misí zaměřených na shromažďování poznatků (Praha, Budapešť, Lisabon, únor a březen 2009), prvního jednání projektového týmu (Viedeň, leden 2009), prvního mezinárodního semináře a druhého jednání projektového týmu (Praha, březen 2009) i národních workshopů (Bulharsko, Česká republika, Maďarsko, Makedonie, Portugalsko a Rumunsko, červen až září 2009) a studijních návštěv v Itálii, Portugalsku a Rumunsku (březen až říjen 2009) a konečně i závěrečné konference (Řím, únor 2010).

Projektoví partneři: Úřad národního koordinátora pro boj proti obchodování s lidmi (Albánie), Národní komise pro boj proti obchodování s lidmi (Bulharsko), odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra (Česká republika), Ministerstvo spravedlnosti a vymáhání práva (Maďarsko), Národní komise pro potírání obchodu s lidmi (Makedonie), Komise pro občanství a rovné příležitosti (Portugalsko), Národní agentura pro boj proti obchodování s lidmi (Rumunsko) a italské nevládní organizace: Associazione On the Road, ECPAT-Italia, Cooperativa Sociale Dedalus, Associazione Mimosa a Comunità Oasi 2.

Národní realizační týmy: Albánie: Marjana Muslia Meshi, Irena Taga, a Anila Trimij; Bulharsko: Lilia Bliznashka, Denitsa Boeva, Antoaneta Vassileva a Rossanka Venelinova; Česká republika: Barbora Holušová, Petra Kutálková, Věra Linhartová a Olga Šifferová; Maďarsko: József Pörtl, Adél Révész a Viktória Végh; Itálie: David Mancini, Isabella Orfano, Roberto Della Rocca a Amalia Tata; Makedonie: Elena Grozdanova, Sande Kitanov a Maja Varoslija; Portugalsko: Nuno Gradim, Jorge Martins a Rui Zillhão;

Rumunsko: Bogdan Budeanu, Florin Ionescu, Ioana Georgiana Ionescu, Madalina Manea, Silviu Pitran a Gina Maria Stoian.

Projektový tým odboru pro rovné příležitosti: Alessandra Barberi, Valerie Quadri, Luisanna Sanna a Tiziana Zannini

Projektový tým ICMPD: Annmarie Aiello, Jenny Andersson, Barbara Cuzuioc-Weiss, Jasminka Delic, Melita Gruevska Graham, Tania Navarro, Elena Petreska, Martijn Pluim, Mariyana Radeva Berket, Brigitte Stevkovski a Elisa Trossero.

Seznam zkratk

EK	Evropská komise
EU	Evropská unie
ICMPD	Mezinárodní centrum pro rozvoj migrační politiky
ILO	Mezinárodní organizace práce
IOM	Mezinárodní organizace pro migraci
IPP	individuální plán pomoci
JVE	jihovýchodní Evropa
MO	mezinárodní organizace
MRM	mezinárodní referenční mechanismus
NAP	Národní akční plán
NNO	nezisková nevládní organizace
NRM	národní referenční mechanismus
OBSE	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
OSN	Organizace spojených národů
RE	Rada Evropy
SDSI	sběr dat a správa informací
SOP	standardní operativní postupy
UNHCHR	Vysoký komisař pro lidská práva OSN
UNICEF	Dětský fond OSN
UNODC	Úřad pro drogy a kriminalitu
VO	vládní organizace
WHO	Světová zdravotnická organizace

Obsah

Slovo na úvod.....	3
Poděkování.....	6
Seznam zkratk.....	8
Obsah.....	9
Úvod	12
O projektu MRM-EU.....	16
Obecné informace o projektu.....	16
Cíle projektu.....	17
Činnosti projektu	18
Příručka MRM-EU	20
Co to je?.....	20
Úvod	21
O projektu MRM-EU	21
Příručka MRM-EU	21
Část A: Mezinárodní referenční mechanismus.....	21
Část B: Standardní operační postupy (SOP)	21
Část C: Seznam kontaktů MRM.....	21
Část D: Přílohy	21
Odkazy na literaturu	22
Pro koho je příručka určena.....	22
Jak příručku používat	23
Problematika týkající se terminologie.....	23
Část A: Mezinárodní referenční mechanismus	26
Co to je MRM?	26
Zásady a přístupy MRM	28
Průřezové otázky.....	31
Část B: Standardní operační postupy (SOP).....	35

I. SOP - Identifikace	37
Opatření 1: Počáteční prověřování a předání do péče.....	39
Opatření 2: Přístup k základním potřebám a informacím	44
Opatření 3: Včasná analýza rizika	46
Opatření 4: Tlumočení a kulturní mediace.....	49
Opatření 5: Doba na zotavení a na rozmyšlenou	52
Opatření 6: Identifikace	54
II SOP: Počáteční pomoc a ochrana	64
Opatření 1: Informace o možnostech a podmínkách ochrany.....	65
Opatření 2: Informace o právních možnostech a podmínkách.....	66
Opatření 3: Posouzení přijetí a potřeb	69
Opatření 4: Poskytování pomoci a ochrana.....	71
III SOP – Dlouhodobá pomoc a sociální začlenění	75
Opatření 1: Společné zpracování individuálního plánu pomoci (IPP)	76
Opatření 2: Postup schválení realizace IPP.....	78
Opatření 3: Přizpůsobení se a pomoc při sociálním začleňování	80
Opatření 4: Právní podpora a pomoc.....	82
IV SOP – Návrat a začlenění do společnosti	84
INFORMOVANÉ ROZHODNUTÍ O NÁVRATU	85
Opatření 1: Informované rozhodnutí o návratu	86
Opatření 2: Analýza rizika a posouzení možností sociálního začlenění	88
Opatření 3: Plán řízení rizika.....	91
Opatření 4: Zjišťování informací o rodině	92
Opatření 5: Dokumentace.....	93
Opatření 6: Individuální plán pomoci pro přípravu před cestou	94
Opatření 7: Bezpečná doprava/ přesun a pomoc při příjezdu	97
VSOP – Trestní a občansko-právní řízení	100
Opatření 1: Vyšetřování a shromažďování důkazů.....	101
Opatření 2: Podpora oběti – svědka v přípravném řízení	103
Opatření 3: Podpora oběti-svědka během soudního řízení	105
Opatření 4: Podpora oběti-svědka po ukončení soudního řízení.....	106
Opatření 5: Podpora při nárocích na odškodnění	107
Část C: Seznam kontaktů MRM	109
Seznam kontaktů partnerů projektu MRM-EU Contacts of Project Partners	120
Část D: Přílohy	124
Funkční definice a terminologie.....	124
Evropské a mezinárodní právní předpisy k obchodování s lidmi a související problematice	133
Evropská legislativa	133
Mezinárodní legislativa	134
Opatrovník dítěte	136
Postup pro jmenování	136

Odpovědnosti opatrovníka	138
Kulturní mediátor	139
Posouzení věku	142
Deset zásad Světové zdravotnické organizace pro etické a bezpečné vedení rozhovorů s obchodovanými osobami	143
1. Neublížíte	143
2. Ovládejte téma a zhodnoťte rizika	143
3. Připravte si informace o možnostech – neslibujte něco, co nemůžete splnit	143
4. Adekvátně vyberte a připravte tlumočníky a spolupracovníky	143
5. Zabezpečte anonymitu a utajení sdělených informací	143
6. Získejte informovaný souhlas	144
7. Snažte se naslouchat a respektujte, jak tato osoba posuzuje svou situaci a rizika související s její bezpečností	144
8. Osobu, s níž vedete rozhovor, znovu netraumatizujte	144
9. Buďte připraveni zasáhnout v krizových situacích	144
10. Využijte shromážděné informace co nejlépe	144
Protokol z Terama k identifikaci a přístupu k potenciálním obětem obchodování s lidmi	145
Kritéria pro přistupování k potenciálním obětem:	147
Postupy pro podávání připomínek a stížností	151
Jak si stěžovat na poskytované služby	151
Podání stížnost telefonicky nebo e-mailem:	151
Podání ústní stížnosti	151
Připomínky	152
Koordináční mechanismus pro předávání, péči a ochranu repatriovaných bulharských dětí bez doprovodu	153
Úvod	153
I. Systém pro předávání konkrétního případu mezi institucemi Předávání konkrétního případu	154
II. Fáze koordináčního mechanismu	154
IV. Signály o dětských obětech obchodování s lidmi	155
V. Hypotézy o repatriaci:	155
VI. Systém sociální podpory konkrétních případů	158
Zkratky použité v koordináčním mechanismu	161
Odkazy na literaturu	162

Úvod

Obchodování s lidmi je zavrženíhodným jevem, který ovlivňuje spoustu zemí světa jako oblasti zdrojové, tranzitní nebo cílové. Velké množství mužů, žen a dokonce i dětí je obchodováno a krutě vykořisťováno v celé řadě sociálních a ekonomických sektorů fungujících v moderních společnostech.

Za posledních patnáct let bylo učiněno mnohé, aby se dařilo potírat obchod s lidmi na národní, evropské i mezinárodní úrovni. V mnoha zemích byly zpracovávány, schvalovány a realizovány právní předpisy, akční plány, memoranda o porozumění, preventivní programy i programy ochrany, strategie a opatření zaměřená na trestní stíhání, doporučení, obecné zásady, příručky i jednotlivá školení pro různé zainteresované strany (například pro pracovníky orgánů činných v trestním řízení, vyšetřující soudce, sociální pracovníky, zdravotnický personál, pracovníky zapojené do tvorby politik, atd.), studie, zvláštní databáze, informační kampaně či expertní skupiny.

Ale stále je třeba dělat mnohem více, aby bylo možné kompletně uplatňovat legislativu, doporučení, činnosti atd., a tak odstranit rozpor mezi teorií a praxí, který ještě v mnoha případech existuje. Tím by se zajistila ochrana obchodovaných osob, a zároveň by se tyto osoby posílily fyzicky i psychicky, protože by docházelo k úspěšnému stíhání pachatelů trestného činu obchodování s lidmi i všech těch, kteří jim v trestné činnosti pomáhají.

V současné době je jedním z klíčových úkolů zabezpečit realizaci akcí proti obchodování s lidmi, které zajistí dodržování lidských práv a zaručí, že všechny obchodované osoby budou mít přístup ke komplexním modelům pomoci a ochrany. Každý stát má povinnost zajistit, aby byla chráněna a podporována lidská práva obětí trestných činů. Obchodované osoby by měly dostat konkrétní příležitosti začít život, který jim přinese nové sebeurčení. Aby toho byly schopny, musejí existovat plně funkční komplexní mechanismy pomoci a ochrany obchodovaných osob, založené na lidských právech a používané *v rámci jedné země i na nadnárodní úrovni*. Naléhavou povinností je posunout se od dobrých úmyslů ke skutečným činům, které by

plně respektovaly práva obchodovaných osob, a to v jakékoli fázi po jejich úniku z vykořisťování, což si ovšem vyžaduje spolupráci zemí zdrojových, tranzitních a cílových.

V současné době nejsou kompletní národní referenční mechanismy buď vůbec k dispozici, anebo oficiálně existují, ale z „provozního“ hlediska jsou neadekvátní. Mezinárodní referenční mechanismy nejsou institucionalizovány a jsou využívány pouze případ od případu, a ještě ne vždy s použitím odpovídajících postupů, které by dodržovaly jasně dané standardy ochrany. Stále chybí účinné a důkladně propracované standardní operační postupy (SOP) založené na uznávaných standardech kvality. V několika případech různé agentury zapojené do boje proti obchodu s lidmi vypracovaly společné zásady a interní a místní pravidla, jak identifikovat obchodované osoby a jak jim pomáhat a ochraňovat je. Tyto praktické postupy, na některé pak odkazuje i tato příručka, sehrály klíčovou roli, protože po nich následovaly institucionalizované rámce založené na spolupráci zaručující plnou ochranu obchodovaných osob.

Vezme-li se v úvahu skutečná nadnárodní povaha obchodování s lidmi, pak je zřejmé, proč se partneři projektu „Rozvoj mezinárodního referenčního mechanismu pro oběti obchodování s lidmi v zemích zdrojových a cílových - MRM-EU“ rozhodli zpracovat komplexní soubor zásad k realizaci mezinárodního referenčního mechanismu. Účelem je zajistit důkladnou pomoc obchodovaným osobám během fází identifikace, počáteční pomoci a ochrany, dlouhodobé pomoci a sociálního začlenění, návratu a začleňování do společnosti, i během trestního a občansko-právního řízení.

Cílem Příručky MRM-EU je poskytnout praktická opatření a doporučení k využívání mezinárodních referenčních mechanismů. Příručka bere v potaz všechny nezbytné kroky pro místní a národní referenční mechanismy. Na tuto skutečnost by se nemělo pohlížet jako na rozpor. Naopak, Příručka MRM-EU je nástrojem, který doplňuje NRM. V zásadě platí, že mezinárodní referenční mechanismus může být efektivní, pokud je vybudován na SOP, které vycházejí z účinných národních a místních referenčních mechanismů, které jsou založeny na společných standardizovaných operacích.

Příručka MRM-EU by proto měla být vnímána jako snadno použitelný nástroj k utváření a následnému zavedení celé škály místních, národních a mezinárodních referenčních mechanismů. Takové mechanismy se mohou lišit vzhledem k rozdílným vnitrostátním předpisům a metodám, které jsou

již zavedeny. Nicméně aby byly tyto mechanismy úspěšné, musejí být institucionalizovány a založeny na rámcích spolupráce, které zahrnou všechny státní i nestátní zainteresované subjekty. Jejich pracovníci pak musejí být proškoleni a neustále informováni o jakýchkoliv změnách, aby byli schopni poskytovat obchodováním osobám kvalifikovanou pomoc. Zavedení multidisciplinárního přístupu se zapojením celé řady agentur, ale i přijetí určité úrovně flexibility jsou klíčovými komponenty jakéhokoliv místního, národního a mezinárodního mechanismu, který by měl být schopen reagovat na konkrétní okolnosti a uspokojit potřeby jednotlivců, kterým pomáhá.

Sama Příručka MRM-EU je z velké části založena na obecných zásadách MRM-JVE zpracovaných v rámci „Programu na podporu rozvoje mezinárodního referenčního mechanismu (MRM) pro osoby obchodované v jihovýchodní Evropě“ realizovaného ICMPD a financovaného USAID (2006-2009). Tyto zásady byly revidovány a rozšířeny, aby splňovaly potřeby zemí účastnících se projektu MRM-EU. Jmenovitě to byly kromě Albánie, Bulharska, Makedonie a Rumunska, (které již byly zapojeny do programu MRM-JVE), Česká republika, Maďarsko, Itálie a Portugalsko. Byly zahrnuty například praktické nástroje a ukazatele, které by měly být používány v rámci standardních operačních postupů (např. prvotní prověřování, formální identifikace, hodnocení rizika atd.) a při reakcích na požadavky vyjádřené mnoha účastníky.

Při vývoji nástrojů pro komplexní a vhodnou pomoc a podporu obchodováním osobám v rámci jedné země i v rámci více zemí, aby bylo možné zajistit efektivní a harmonizovanou spolupráci, byly vzaty v úvahu hlavní poznatky vyplývající ze „Studie zachycující zkušenosti obchodovaných osob se systémem pomoci a podpory v České Republice, Maďarsku, Itálii a Portugalsku“ a zpracované rovněž v rámci projektu MRM-EU.

Byla odvedena i rozsáhlá práce na definicích používaných v rámci „jazyka pro oblast obchodování s lidmi“. Společné používání jasných terminologických definic je ve skutečnosti důležitým východiskem pro společné pochopení politik, praktických postupů a přístupů používaných v sektoru, který se zaměřuje na potírání obchodu s lidmi. Stále platí, že celá řada aktérů angažujících se v boji proti obchodování s lidmi používá naprosto stejné oficiální termíny, aniž by ovšem zajistili, aby tyto termíny

měly společný obsah a stejné definice. Měli jsme tedy pocit, že je důležité udělat krok zpět, a pokusili jsme se začít od začátku – od termínů, které používáme v každodenní praxi, abychom se ujistili, že skutečně známe jejich význam a všichni je používáme naprosto shodně. Bylo nezbytné položit pevné základy a zřídit funkční referenční systémy.

Příručka MRM-EU představuje novou verzi obecných zásad JVE a obsahuje i příspěvky osob, které se interaktivně zapojily do výměny informací uskutečněných v rámci projektu MRM-EU. Dále je třeba zdůraznit, že mezi těmi, kdo psali obojí zásady MRM, probíhala velmi živá výměna informací a konečná verze plně odráží takovýto vzájemný vliv.

Kromě toho příručka je rovněž výsledkem práce celé řady organizací a odborníků, kteří v průběhu posledních 15-20 let jak v Evropě, tak i mimo ni vytvořili nástroje pro potírání obchodu s lidmi a zpracovali modely a strategie prevence, ochrany a trestního stíhání. Abychom se vyhnuli riziku, že vytvoříme jen další duplikát již existujících nástrojů, byly tyto nástroje sice zahrnuty, ale byly, pokud to bylo nutné, upraveny tak, aby splňovaly potřeby projektových partnerů. Příručka MRM-EU je sice z velké části založena na know-how, které vychází z odborné literatury a jiných specializovaných materiálů, ale vychází i z dobré praxe a odzkoušených postupů, které souvisejí s problematikou obchodováním s lidmi a plně zaručují a respektují lidská práva obchodovaných osob. Sdílení, přenos a adaptace teoretických i praktických znalostí a práce z oblasti obchodování s lidmi jsou zásadními kroky ke zlepšování politik a postupů, a proto je vždy velmi důležité uznat práci vykonanou v minulosti mnoha výzkumnými pracovníky, sociálními pracovníky, těmi, kdo vytvářejí politiky, a všemi ostatními.

Závěrem bych ráda poděkovala projektovým partnerům, národním realizačním týmům a paní Marii Antonii Di Maio za jejich cenné připomínky a zpětnou vazbu během procesu zpracování této příručky. Ráda bych rovněž vyjádřila osobní vděčnost kolegům z ICMPD za to, že se zapojili do této nesmírně cenné práce, zejména Tani Navarro a Annmarii Aiello. Opravdu velké poděkování patří paní Valerii Quadri z italského odboru pro rovné příležitosti i, i Elise Trossero a Jenny Andersson z ICMPD za jejich nepolevující snahu a nezměrnou odpovědnost co nejuspěšněji připravit a řídit projekt MRM-EU. Bez jejich oddaného úsilí by totiž nemohla být tato příručka zpracována. *Isabella Orfano*

O projektu MRM-EU

Obecné informace o projektu

Projekt „Rozvoj mezinárodního referenčního mechanismu pro oběti obchodování s lidmi v zemích zdrojových a cílových - MRM-EU“ byl financován v rámci Programu Prevence a boj proti kriminalitě Evropské komise (2007) – Generální ředitelství Spravedlnost, svoboda a bezpečnost a byl řízen odborem pro rovné příležitosti italského předsednictví Rady Evropské unie ve spolupráci s Mezinárodním centrem pro rozvoj migrační politiky (ICMPD).

Projektu se účastnili dále uvedení partneři:

- Úřad národního koordinátora pro boj proti obchodování s lidmi - Albánie
- Národní komise pro boj proti obchodování s lidmi - Bulharsko
- Odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra - Česká republika
- Ministerstvo spravedlnosti a vymáhání práva - Maďarsko
- Národní komise pro potírání obchodu s lidmi - Makedonie
- Komise pro občanství a rovné příležitosti - Portugalsko
- Národní agentura pro boj proti obchodování s lidmi - Rumunsko
- a dále uvedené italské NNO: Associazione On the Road, ECPAT-Italia (Skončíme s dětskou prostitucí, pornografií i s obchodem s dětmi), Cooperativa Sociale Dedalus, Associazione Mimosa a Comunità Oasi 2.

Projekt MRM-EU vychází z výsledků a dobrých zkušeností, které přinesl „Program na podporu rozvoje mezinárodního referenčního mechanismu (MRM) pro osoby obchodované v jihovýchodní Evropě“ realizovaný ICMPD a financovaný po dobu tří let z fondů USAID (2006-2009) v deseti zemích jihovýchodní Evropy.

Během realizace programu MRM-JVE se ukázalo, že spolupráce a koordinace s cílovými zeměmi mimo region jihovýchodní Evropy jsou klíčovými stavebními kameny pro vytvoření efektivního mezinárodního referenčního mechanismu. Proto veškeré úsilí směřovalo ke spolupráci mezi zdrojovými, tranzitními a cílovými zeměmi z hlediska obchodování s lidmi. A tato spolupráce zahrnuje v novém projektu zaměřeném na zřízení

funkčního referenčního systému pro boj s obchodováním s lidmi v celé EU i západní země.

Použitá metodika byla testována a prokázána již během Programu MRM-JVE, a pokud se to jevílo jako nutné, byla upravena tak, aby splňovala potřeby nového projektu. Od projektu MRM-EU se dále očekávalo, že rozšíří platformu pro dialog a výměnu informací, která již byla vytvořena Programem MRM-JVE.

Cíle projektu

Konečným cílem projektu MRM-EU bylo vyvinout funkční a institucionalizovaný mezinárodní referenční mechanismus pro osoby obchodované mezi EU a třetími zeměmi (cílové/tranzitní/zdrojové země), a tak přispět k efektivnějším schopnostem reagovat na národní úrovni i na úrovni EU na fenomén obchodování s lidmi a zajistit udržitelnost všech akcí.

Tento projekt byl konkrétně zaměřen na zpracování mechanismů pro komplexní pomoc obětem prostřednictvím rozvoje a realizace standardních operačních postupů (SOP) na národní i mezinárodní úrovni a jeho úkolem bylo poskytnout chybějící článek mezi zdrojovými, tranzitními a cílovými zeměmi prostřednictvím výměny dobré praxe v oblasti dvoustranné i vícestranné spolupráce mezi aktéry angažujícími se v boji proti obchodování s lidmi, jako jsou NNO, vládní instituce a další organizace.

Projekt MRM-EU byl realizován s použitím multidisciplinárního a participačního přístupu, který zapojil velké množství agentur, což znamená, že se zapojily všechny relevantní subjekty v partnerských zemích. Přístup vypracovaný na národní úrovni představuje důležitý prvek v metodice rozvoje standardních operačních postupů pro další předávání obchodovaných osob. SOP byly navrženy, odzkoušeny a potvrzeny účastnickými zeměmi, protože vycházely z jejich odborných znalostí a dobrých praktických postupů a byly založeny na již identifikovaných potřebách obchodovaných osob. Projekt vycházel i z příspěvků odborníků z praxe, kteří působili ve státních institucích, nevládních a mezinárodních organizacích, ale i z názorů expertů z daných zemí, kteří se úzce specializovali na oblast obchodování s lidmi. To znamená, že je zajištěna jak odpovědnost vlády, tak i skutečnost, že zainteresované subjekty budou

využívat multidisciplinární MRM, který byl vytvořen pomocí přístupu, který zapojil celou řadu agentur.

Po mnoha letech vytrvalého úsilí a zapojení aktérů veřejného i soukromého sektoru angažujících se při tvorbě politik a akcí zaměřených na potírání obchodu s lidmi zkušenost ukázala, že pro zaručení plné ochrany obchodovaným osobám sehrály klíčovou roli nástroje institucionalizované spolupráce. Z toho důvodu bylo dlouhodobým a nejambicióznějším cílem tohoto projektu přispět ke zřízení institucionalizovaného a efektivně fungujícího NRM v partnerských zemích. To bude první a nezbytný krok směrem k rozvoji podobného mechanismu multidisciplinární spolupráce na mezinárodní úrovni, a to jak v rámci hranic EU, tak i mimo ně.

Činnosti projektu

Project MRM-EU byl zahájen v Římě v květnu 2008 společně s účastnickými zeměmi a projektovými partnery. Během „Fáze úvodu do problematiky a analýzy“ byl v každé zemi, která se projektu zúčastnila, na podzim 2008 analyzován existující systém předávání (reference) obětí na národní i mezinárodní úrovni. Zároveň byly v účastnících se zemích zřízeny Národní realizační týmy (NRT). Na jaře 2009 pak následovaly mise do jednotlivých zemí, jejichž úkolem bylo zjistit potřebná fakta.

Souběžně s těmito činnostmi byly vyvinuty standardní operační postupy (SOP) pro mezinárodní předávání obchodovaných osob a byl zpracován první návrh Příručky MRM-EU. Zároveň byl vybrán koordinátor výzkumu a v České republice, Maďarsku, Itálii a Portugalsku byli určeni místní výzkumní pracovníci, jejichž úkolem bylo shromáždit údaje pro komparativní „Studie zachycující zkušenosti obchodovaných osob se systémem pomoci a podpory v České Republice, Maďarsku, Itálii a Portugalsku“. V říjnu 2008 se pro všechny místní výzkumné pracovníky konal v Římě mezinárodní workshop, jehož cílem bylo dohodnout se na metodice výzkumu a pokynech k provedení rozhovorů. Posléze byla v lednu 2009 zpracována první verze studie, která měla podpořit vývoj kritérií a standardů kvality pro pomoc obětem. V lednu 2009 se ve Vídni setkal projektový tým na svém prvním jednání.

„Testovací fáze“ byla zahájena v březnu 2009 organizací mezinárodního semináře, který se konal v Praze. Jeho účelem bylo prodiskutovat návrh Příručky MRM-EU a shromáždit další náměty/příspěvky ze zemí, které se

projektu účastnily. Během tohoto semináře bylo zorganizováno druhé jednání projektového týmu.

Po prvním mezinárodním semináři následovaly národní workshopy, které se konaly na jaře a v létě roku 2009 v partnerských zemích. Během workshopů byla prodiskutována Příručka MRM-EU a jednotlivé země sdělily své specifické potřeby. Po národních workshopech byly shromážděné informace prověřeny, náměty a vstupy byly sladěny a do MRM byly zapracovány národní komponenty.

Studijní návštěvy do zemí, které se zúčastnily projektu, byly organizovány během léta a podzimu 2009 a projekt byl zakončen závěrečnou konferencí, která se opět konala v Římě, a to v únoru 2010. Na této konferenci byla představena Příručka MRM-EU i „Studie zachycující zkušenosti obchodovaných osob se systémem pomoci a podpory v České Republice, Maďarsku, Itálii a Portugalsku“. Obě publikace byly přeloženy do jazyků účastnických zemí a budou používány pro předávání (referenci) obětí v těchto zemích.

Příručka MRM-EU

Co to je?

„Příručka pro rozvoj mezinárodního referenčního mechanismu pro osoby obchodované v Evropě“ představuje soubor doporučení a praktických opatření, kterými by se státy a všechny subjekty angažující se v boji proti obchodování s lidmi měly řídit v průběhu všech zásadních kroků, které jsou nutné ke zdárné implementaci jak mezinárodního referenčního mechanismu, tak i národních referenčních mechanismů při respektování stávajících standardů lidských práv.

Příručka uvádí podrobný soubor standardních operačních postupů (SOP), které se skládají z různých opatření, aby bylo možné poskytovat vhodnou pomoc obchodovaným osobám během celého procesu, a to v následujících fázích:

1. identifikace;
2. počáteční ochrana a pomoc;
3. dlouhodobá pomoc a sociální začlenění;
4. návrat a začleňování do společnosti;
5. trestní a občansko-právního řízení.

Příručku MRM-EU je nutno přizpůsobit vnitrostátním právním předpisům a postupům s tím, že je třeba plně respektovat již zavedené minimální standardy ochrany a pomoci obchodovaným osobám. Na příručku je třeba pohlížet jako na živý dokument, který doplňuje již zavedené postupy a který může být dále rozvíjen a aktualizován podle akcí, které budou v budoucnu realizovány a podporovány v rámci boje proti obchodování s lidmi.

Příručka MRM-EU má dále uvedenou strukturu:

Úvod

O projektu MRM-EU

V této části jsou popsány cíle, činnosti a rozsah projektu.

Příručka MRM-EU

Tato část stručně objasňuje účel příručky, pro koho je určena a jak by měla být používána.

Část A: Mezinárodní referenční mechanismus

V této části je uvedena definice mezinárodního referenčního mechanismu (MRM) a jsou vysvětleny jeho hlavní komponenty. Tato část rovněž popisuje zásady, přístupy k řešení a průřezová témata dobře fungujícího MRM.

Část B: Standardní operační postupy (SOP)

V této části je popsáno pět SOP, pomocí kterých je možné zavést a řídit MRM. Jedná se o 1) identifikaci, 2) počáteční pomoc a ochranu, 3) dlouhodobou ochranu a sociální začlenění, 4) návrat a začleňování do společnosti a 5) trestní a občansko-právní řízení. Každý SOP se skládá ze souboru opatření, která jsou pak podrobně vysvětlena takto: o jaká opatření se jedná neboli Co to je? (Co), kdy by měla být zavedena (Kdy), kdo by měl za ně být odpovědný (Kdo) a jak by měla být provedena (Jak). Pro některá opatření jsou doporučeny nástroje, např. seznam ukazatelů, operační protokoly či kritéria výběru.

Část C: Seznam kontaktů MRM

Tato část obsahuje informace o kontaktech na agentury zabývající se bojem proti obchodu s lidmi, které fungují v partnerských zemích tohoto projektu. Jedná se o klíčové údaje z hlediska realizace předávání obchodovaných osob na mezinárodní úrovni. Je třeba dodat, že tyto údaje by měly být neustále aktualizovány.

Část D: Přílohy

Tato část obsahuje různé praktické a teoretické dokumenty, které je třeba zvážit nebo přímo použít, jako inspirativní zdroje k realizaci Příručky MRM. Přílohy zahrnují i glosář funkčních definic a terminologie, kompilaci vnitrostátních, evropských a mezinárodních právních předpisů, které se vztahují k obchodování s lidmi, popisy povinností a odpovědností opatrovníků dětí a kulturních mediátorů, soubor obecných zásad pro posouzení věku

obchodovaných dětí, deset směrodatných zásad Světové zdravotnické organizace pro etické a bezpečné vedení rozhovorů s obchodovanými osobami, vzor protokolu z Terama pro přístup k identifikaci obětí, který je nutno zaujmout k potenciálním obětem obchodování slidmi, vzor pro podávání stížností a připomínek, popis koordinačního mechanismu pro předávání, péči a ochranu nezletilých státních příslušníků Bulharska bez doprovodu a obchodovaných dětí, které byly vráceny domů.

Odkazy na literaturu

Závěrečná část uvádí seznam citovaných publikací a zahrnuje vybranou doporučenou literaturu.

Pro koho je příručka určena

Příručka je určena především pro všechny aktéry angažující se v boji proti obchodování s lidmi, kteří přicházejí do styku s obchodovanými osobami (ať už je daná osoba předpokládanou obchodovanou osobou či identifikovanou obětí) a jsou zapojeni do některého z kroků identifikace, ochrany, pomoci, trestního a občansko-právního řízení nebo procesu návratu. Příručka je navržena tak, aby mohla sloužit i těm, kdo vytvářejí politiky a plány, kdo nesou odpovědnost za strategie a zásahy v oblasti prevence, ochrany a trestního stíhání. Mezi takové aktéry lze zařadit odborníky z praxe a specialisty z neziskových nevládních organizací (NNO), vládních organizací (VO), mezinárodních organizací (MO) a některých dalších organizací zaměřených na potírání obchodu s lidmi. Jsou to například:

- pracovníci z drop-in center
- pracovníci utajených/azylových domů
- koordinátor péče (case manager)
- psychologové
- právní poradci
- sociální pracovníci
- tlumočníci
- mezikulturní mediátoři
- zdravotníci
- právníci
- opatrovníci dětí
- pracovníci orgánů činných v trestním řízení
- inspektoři práce
- zaměstnanci odborových svazů

- státní zástupci
- vězeňská stráž
- autoři politik a zpracovatelé plánů
- zaměstnanci zastupitelských úřadů a diplomatických misí
- ostatní

Úkolem Příručky MTM-EU je vybavit pracovníky veřejného i soukromého sektoru angažující se v boji proti obchodu s lidmi nezbytnými nástroji pro provedení všech kroků k zajištění vhodné pomoci a ochrany obchodovaným osobám, a to v kterémkoliv stádiu předávání na místní, národní či mezinárodní úrovni.

Jak příručku používat

Příručka je pracovním nástrojem, který poskytuje metodický návod aktérům zapojených do kterékoliv fáze v průběhu identifikace, pomoci, ochrany, dobrovolného návratu či procesu sociálního a pracovního začleňování potenciálních obchodovaných osob. Příručka uvádí jak postupovat krok za krokem. Za předpokladu, že budou dodržovány minimální standardy pomoci obchodovaným osobám, je zřejmé, že příručka musí být přizpůsobena tak, aby odpovídala národním postupům zavedeným např. národním referenčním mechanismem (pokud nějaký existuje). Dále musí odpovídat stávajícím memorandům o porozumění, vnitrostátním nebo místním předpisům, legislativě a potřebám země. V případě obchodovaných dětí by příručka měla doplnit, podpořit a posílit národní systémy a mechanismy ochrany dětí zavedené v daném státě tak, aby bylo následně možné plně realizovat jejich práva a uspokojit specifické potřeby dětí, o které se v rámci pomoci pečuje.

Problematika týkající se terminologie

Jazyk hraje významnou roli při utváření veřejného mínění a koncepce, kterou se reaguje na jakéhokoliv společenský jev. Budeme-li mít tuto skutečnost na paměti, pak je zřejmé, že v příručce se termín „obchodovaná osoba“ používá převážně místo termínu „oběť obchodování s lidmi“. Tento druhý termín se pak používá pouze a výhradně jako synonymum spojení „obchodovaná osoba“. Termín „oběť“ se používá, když se odkazuje na osobu, která již byla formálně identifikována příslušnými úřady nebo specializovanou NNO jako osoba, která se stala „předmětem“ trestného činu obchodování s lidmi.

Termín „osoba, které je poskytována pomoc“ se používá při odkazech na obchodovanou osobu, která souhlasila s přijetím krátkodobé podpory a pomoci ze strany nevládní, vládní, mezinárodní nebo jiné relevantní organizace. Tyto lingvistické termíny byly zvoleny proto, abychom se vyhnuly neúmyslnému rétorickému škatulkování lidí a zdůraznili aktivní a zásadní roli, kterou mají osoby, které se rozhodly vymanit se z vykořisťování a vstoupit do programu podpory.

Příručka rovněž zahrnuje konkrétní opatření zaměřená na obchodované děti a kdykoliv jsou děti zmiňovány, pak se vedle příslušného odstavce objeví tento obrázek. Je důležité zdůraznit, že obchodované děti mohou být buď „děti bez doprovodu dospělé osoby“ nebo se může jednat o „děti bez statutárního zástupce“¹, i když v textu se o těchto dětech obecně hovoří jako o „obchodovaných dětech“.

V celé příručce se termín „obchodová osoba – cizinec“ vztahuje k jednotlivci, který nemá státní příslušnost cílové země. Termín odkazuje jak na občany EU, tak i na státní příslušníky třetích zemí. Zároveň je nutné poznamenat, že některá opatření se mohou vztahovat pouze na občany EU, jiná jen na občany třetích zemí a další mohou platit pro obojí.

Příručka rovněž zahrnuje poměrně rozsáhlý glosář klíčových termínů vztahujících se k tématu obchodování s lidmi (viz Příloha 1: Funkční definice a terminologie). Glosář je skutečně nutný, protože příručka je určena pro početnou cílovou skupinu odborníků, kteří mohou vejít do kontaktu s obchodovanými osobami a kteří si nemusejí být vědomi specializovaného jazyka, jež se týká problematiky obchodování s lidmi. Glosář je rovněž určen pro aktéry angažující se v boji proti obchodu s lidmi, kteří již nějakou dobu v této oblasti působí. To ovšem může znamenat, že celá řada z nich používá sice tytéž termíny, avšak dává jim různý obsah. Takže přijetí totožné terminologie a definicí představuje první krok k tomu, aby byly určité sociální otázky chápány naprosto shodně.

A konečně, v příručce lze najít ještě dva další obrázky. Značka vykřičníku se používá ke zdůraznění konkrétních konceptů, které jsou považovány za velmi důležité pro řádnou realizaci příslušných opatření. Obrázek

¹ Celou definici „děti bez doprovodu dospělé osoby“ a „děti bez statutárního zástupce“ najdete Příloze 1.

naznačující průřezovou tematiku odkazuje na jiné části příručky, které jsou rovněž významné pro právě popisované(á) opatření.

Část A: Mezinárodní referenční mechanismus

Co to je MRM?

Mezinárodní referenční mechanismus (MRM) je dohoda o spolupráci pro komplexní přeshraniční pomoc a předávání identifikovaných nebo pravděpodobně obchodovaných osob. MRM propojuje všechna stádia procesu předávání obchodovaných osob, od prvotního prověřování, přes formální identifikaci a pomoc, až po dobrovolný asistovaný návrat, sociální začlenění a občansko-právní a trestní řízení. Mechanismus vychází ze spolupráce mezi vládními institucemi, mezivládními agenturami a neziskovými nevládními organizacemi ve zdrojových, tranzitních a cílových zemích obchodovaných osob, kterým je poskytována pomoc. Státní orgány jednotlivých zemí plní prostřednictvím MRM své povinnosti týkající se podpory a ochrany lidských práv obchodovaných osob.

Mezi primární prvky MRM patří:

- Standardní operační postupy (SOP) pro efektivní a bezpečnou mezinárodní pomoc a předávání obětí obchodování s lidmi tak, aby jim mohlo být poskytnuto celé spektrum služeb. Komplexní MRM tudíž musí identifikovat konkrétní SOP a opatření pro pět hlavních komponentů, kterým jsou:
 1. identifikace;
 2. počáteční ochrana a pomoc;
 3. dlouhodobá pomoc a sociální začlenění;
 4. návrat a začleňování do společnosti;
 5. trestní a občansko-právního řízení.

Všechny součásti jsou vzájemně propojeny a úzce spojeny s místními a národními referenčními mechanismy, které jsou již zavedeny. V mnoha případech tyto komponenty na sobě vzájemně závisí. Za účelem komplexního předávání obchodovaných osob z jedné země do druhé, je třeba zapojit většinu z uvedených součástí.

- Formální mezinárodní dohody o spolupráci mezi subjekty zainteresovanými na potírání obchodu s lidmi. Tyto dohody obsahují strategie pro bezpečný a podporovaný pohyb obchodovaných osob mezi cílovými, tranzitními a zdrojovými zeměmi. Dohody by měly jasně specifikovat role a s nimi související odpovědnosti i a povinnosti každého subjektu, který je do procesu zapojen.
- Mechanismy monitorování a vyhodnocování MRM posuzují dosažené výstupy a dopady, pomáhají zdokonalit strategické i operační cíle a zkvalitnit zpracované postupy, aby bylo možné ještě úspěšněji uspokojovat potřeby osob, kterým je poskytována pomoc.

MRM je proto zcela zřetelně propojen s národními referenčními mechanismy (NRM) jednotlivých zainteresovaných zemí. NRM byl definován Organizací pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) takto²:

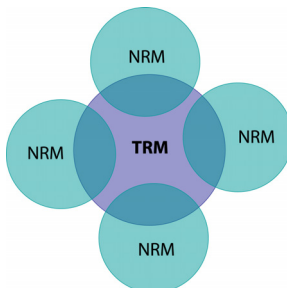
Národní referenční mechanismus. „Jedná se o rámec spolupráce, ve kterém výše zainteresovaní aktéři plní své povinnosti související s ochranou a podporou lidských práv obchodovaných osob, přičemž svou práci koordinují ve strategickém partnerství s občanskou společností. Základními cíli NRM je zajistit, aby byla respektována lidská práva obchodovaných osob a aby byl využíván co nejefektivnější způsob, jak předat oběti obchodování s lidmi poskytovatelům služeb. Kromě toho NRM může pomoci zdokonalit národní politiku a postupy týkající se celého spektra problémů obětí, jako jsou předpisy související s pobytem nebo návratem, poskytováním odškodnění obětem a ochranou svědků. [...]“

MRM *nenahrzuje* současné národní struktury *ani není* duplikátem jakýchkoliv stávajících národních systémů zaměřených na boj proti obchodování s lidmi. Naopak MRM vychází z národních referenčních mechanismů nebo dalších existujících postupů, které již byly zavedeny, a klade je o krok výše, tj. na mezinárodní úroveň.

² T. Kröger, J. Malkoc, B.H. Uhl, *National Referral Mechanisms. Joining Efforts to Protect the Rights of Trafficked Persons. A Practical Handbook*, (Národní referenční mechanismy: spojíme úsilí k ochraně práv obchodovaných lidí; praktická příručka) Osce-Odihir, Varšava, 2004, s. 15.

Obr. 1 – MRM a NRM

MRM závisí na odpovídajícím přidělení lidských a finančních zdrojů, ale i na dobře proškolených pracovnících a příslušných kontaktech. V každé zemi by měla být identifikována celá škála podpůrných služeb a zdrojů (tj. VO, NNO, MO, pracovníci orgánů činných v trestním řízení a zaměstnanci soudního systému³). Na místní úrovni, pokud je to nutné, by měla být podpora obětím dobře rozvržena i z geografického hlediska. Mezinárodní zdroje a kontaktní místa jsou velmi důležitou součástí této sítě. Zdroje MRM by měly být identifikovány a zajištěny co nejdříve. Odpovědný orgán by měl pravidelně sledovat a aktualizovat příslušné kontakty.

V případě obchodovaných dětí by veškeré postupy MRM měly být zpracovány a realizovány v těsné spolupráci se službami na ochranu dětí v dané zemi.

Zásady a přístupy MRM

Funkční MRM musí být založen na dále uvedených zásadách a přístupech⁴, které je třeba mít neustále na paměti a používat je ve všech fázích pomoci a předávání obchodovaných osob:

- *Přístup založený na lidských právech*: jakýkoliv zásah proti obchodování s lidmi na místní, regionální a národní úrovni musí vycházet z mezinárodních standardů zavedených na podporu a ochranu lidských

³ Již navržená národní koordinační místa pro potírání obchodu s lidmi (NRM) odpovědná za oznámení a předání obchodovaných osob jsou uvedena na seznamu kontaktů v části C.

⁴ Jedná se o aktualizovanou a rozšířenou verzi zásad identifikovaných a komplexně popsanych v publikaci ICMPD, *Guidelines for the Development and Implementation of a Comprehensive National Anti-Trafficking Response (Obecné zásady pro rozvoj a realizaci komplexních akcí proti obchodování s lidmi)*, Vídeň, 2006, s. 19-27.

práv potenciálně obchodovaných osob. Proto mají státní orgány a všechny další povinné subjekty (tj. orgány činné v trestním řízení, justiční orgány, správa sociálního zabezpečení) za povinnost respektovat, ochraňovat, dodržovat a podporovat celé spektrum občanských, kulturních, ekonomických, politických a sociálních práv každého člověka. Jedná se totiž o práva, na něž má každý člověk bezpodmínečný nárok. Tento postup musejí přijmout i nevládní subjekty (tj. NNO, občanská sdružení a asociace, MO) zapojené do potírání obchodu s lidmi, čímž se zajistí, že poskytované služby plně respektují a podporují práva osob, jimž je poskytována pomoc. Přístup založený na lidských právech klade práva jednotlivce do středu zájmu všech akcí a politik zaměřených proti obchodování s lidmi⁵. Tento přístup předpokládá:

- dodržování mezinárodních standardů lidských práv,
- respektování zásady nediskriminace;
- stanovení standardů a osobní odpovědnosti,
- uznání obchodovaných osob jako nositelů práv,
- při zpracovávání strategií a politik zaměřených na potírání obchodu s lidmi zajistit plnou účast všech aktérů a konzultace se všemi zainteresovanými subjekty, včetně obchodovaných osob,
- v politikách a službách zaměřených na potírání obchodu s lidmi přijmout hledisko pohlaví, věku a kulturních specifík.

Pro děti, stejně jako pro ostatní jedince, platí tatáž lidská práva. Státy musejí především a na prvním místě jednat s obchodovanými dětmi právě jako s dětmi a plně dodržovat jejich základní práva zakotvená v Úmluvě OSN o právech dítěte (1989). Jedná se zejména o základní

⁵ Evropská Komise, 2004: *Zpráva expertní skupiny o obchodování s lidmi*; Brusel, 2004, s. 137-143. Tuto zprávu je třeba důrazně doporučit pro celkové pochopení významu přístupu založeném na lidských právech. Dalším, inspirujícím dokumentem je zpráva Vysokého komisaře OSN pro lidská práva (UNHCHR), *Recommended Principles. Guidelines on Human Rights and Human Trafficking (Doporučené zásady: Obecné zásady k lidským právům a obchodování s lidmi)*, New York a Ženeva, 2002, k dispozici na [www.unhcr.ch/huridocda/huridoca.nsf/\(Symbol\)/E.2002.68.Add.1.En](http://www.unhcr.ch/huridocda/huridoca.nsf/(Symbol)/E.2002.68.Add.1.En). Volně stažitelný dokument

zásady v nejlepším zájmu dítěte, tj. nediskriminace, přirozené právo na život, právo na zachování života a další rozvoj a na účast ve společnosti⁶.

- **Povinnosti vlády:** Vláda je plně odpovědná za veškeré kroky a je povinna se zapojit do návrhu a realizace akcí zaměřených na potírání obchodu s lidmi. Z toho plyne, že subjekty veřejné a státní správy na místní, regionální a národní úrovni zapojené do činností prevence a boje proti obchodu s lidmi a poskytování služeb obchodovaným osobám musejí být aktivně zapojeny i do místních, regionálních a národních referenčních mechanismů nebo ekvivalentních koordinačních struktur. Navíc jsou tyto orgány povinny pravidelně a co nejrychleji spolupracovat podle standardních operačních postupů, které byly zpracovány a přijaty společně se soukromými subjekty. V ideálním případě by povinnosti vlády měly vyústit ve formální přijetí SOP.
- **Účast občanské společnosti:** Příslušné NNO, soukromé organizace a asociace musejí aktivně přispívat k akcím zaměřeným na potírání obchodu s lidmi na místní, regionální i na národní úrovni. Musejí se zapojit do procesu rozhodování a účastnit se návrhu i realizace strategií a politik zaměřených na potírání obchodu s lidmi. Hrají klíčovou roli jako poskytovatelé služeb při podpoře, které se dostává obchodovaným osobám v procesu identifikace, krátkodobé i dlouhodobé pomoci, sociálního začleňování, dobrovolných asistovaných návratů a během trestního a občansko-právního řízení. Organizace občanské společnosti musejí být připraveny pomáhat obchodovaným osobám bez ohledu na to, jak se rozhodnou, tedy zda budou či nebudou spolupracovat s příslušnými úřady. Jejich přístup k finančním prostředkům nesmí záviset na spolupráci mezi obchodovanou osobou, které pomáhají, a orgány činnými v trestním řízení. Organizace občanské společnosti musejí být součástí místního, regionálního a národního referenčního mechanismu nebo ekvivalentní koordinační struktury v oblasti boje proti obchodování s lidmi a musejí pravidelně a co nejrychleji spolupracovat podle standardních operačních postupů, které byly zpracovány a přijaty společně se státními subjekty.

⁶ Dále doporučujeme Obecné sdělení č. 6 Výboru OSN pro práva dítěte, kde je konkrétně popsána ochrana a zacházení s dětmi, které se staly obětmi obchodování s lidmi. Jedná se o děti bez doprovodu statutárního zástupce a děti bez doprovodu dospělé osoby.

- *Multidisciplinární přístup a přístup zahrnující průřezové oblasti:* Do návrhu a realizace všech služeb poskytovaných obchodovaným osobám by měla být systematicky zapojována celá řada státních i nestátních subjektů s odlišnými znalostmi a odbornými dovednostmi. Pro společnou práci je však nutno vymezit jasné odpovědnosti a kompetence podle dohodnutých postupů a standardů kvality pro poskytovanou pomoc.
-
- *Nejlepší zájmy dítěte:* Tyto zájmy musejí být primárně zvažovány při všech akcích, které se týkají potenciálně obchodovaných dětí. Posouzení nejlepších zájmů dítěte musí být založeno na okolnostech a situaci, v níž se jednotlivé děti nacházejí. Je tedy třeba vzít v úvahu rodinnou situaci, situaci v zemi původu, konkrétní zranitelnost, bezpečnost a rizika, kterým mohou být vystaveny, potřeby ochrany, míru integrace v cílové zemi, jejich mentální způsobilost a psychické zdraví, ale i vzdělání a sociálně-ekonomické podmínky. Tyto úvahy je nutno zasadit do kontextu státní příslušnosti dítěte a etnického, kulturního a jazykového prostředí, z něhož dítě pochází. Nejlepší zájmy dítěte tedy musejí být posouzeny z mnoha hledisek a do hodnocení je třeba zapojit všechny relevantní subjekty. Vyhodnocení musejí provést specialisti a odborníci na práci s dětmi⁷.
 - *Osobní odpovědnost a transparentnost:* Každý referenční mechanismus by měl zahrnovat i postup pro podávání stížností, což obchodovaným osobám umožní učinit určité prohlášení a zajistí jim nárok na odškodnění v případě, že došlo k poškození jejich osobních či lidských práv, a to v jakémkoliv stádiu identifikace a procesu pomoci.

Průřezové otázky

Průřezové otázky, které jsou uvedeny níže, je třeba brát v úvahu během celého procesu mezinárodního předávání a měly by být plně zvažovány i při provádění jakéhokoliv opatření MRM.

Jistota a bezpečnost

Všechna opatření reagují na konkrétní potřeby jednotlivých obchodovaných osob s tím, že je třeba zvážit i jejich psychickou a fyzickou integritu.

⁷ Separated Children in Europe Programme (SCEP), *Statement of Good Practice* (Děti bez doprovodu statutárního zástupce v Evropském programu), Výpověď o dobré praxi, 4. vydání (bude publikováno v nejbližší době).

Účast

Jedná se o klíčový krok při posilování obchodovaných osob, se kterými je vždy třeba jednat jako s aktivními subjekty, které činí vlastní rozhodnutí. Názory a přání obchodovaných osob, jak dětí, tak i dospělých, by měly být vždy vzaty do úvahy a obchodovaným osobám by mělo být umožněno plně se účastnit procesu rozhodování v rámci daného případu. Měly by být povzbuzovány ke kladení otázek a vyjadřování svých zájmů v každé fázi MRM.

Poskytování informací

Obchodované osoby musejí dostat podrobné informace o všech postupech a opatřeních, která souvisejí s pomocí a předáváním, včetně práv a nároků. Informace by měly být poskytovány co nejrychleji, měly by být pravidelně aktualizovány a měly by být zcela jasné. Je nezbytné se ujistit, že obchodované osoby veškeré informace správně pochopily. Obchodované osoby je třeba povzbudit, aby kdykoliv, když něčemu nerozumějí, kladly doplňující otázky.

Výměna informací

Všichni relevantní aktéři angažující se v boji proti obchodování s lidmi by si měli vyměňovat informace včas a vždy mít primárně na paměti jistotu, bezpečnost a soukromí obchodovaných osob, které by měly dostat ucelené informace o výměně osobních dat, protože k takovéto výměně musejí dát souhlas.

Ochrana údajů

Osobní údaje budou shromažďovány citlivě a legálně a budou zpracovávány, poskytovány třetím osobám a ukládány „ke specifikovaným účelům“ v souladu s příslušným zákonem a „nebudou použity v rozporu s daným účelem“,⁸ aby se zajistila dlouhodobá jistota a bezpečnost obchodovaných osob.⁹ Obchodované osoby musejí vždy poskytnout informovaný souhlas s používáním svých osobních údajů, přičemž tyto údaje mohou kdykoliv obdržet, upravit nebo požadovat jejich odstranění. Každá země má svůj

⁸ Čl. 5, Convention for the protection of individuals with regard to automatic processing of personal data, (Úmluva Rady Evropy o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních údajů), ETS 108, 28.1.1981.

⁹ Mechanismy ochrany a etické standardy pro sběr, zpracování a ukládání osobních údajů viz ICMPD, *Příručka pro shromažďování údajů pro boj proti obchodování s lidmi a správu informací v Evropské unii. Situace v České republice, Polsku, Portugalsku a ve Slovenské republice*. Vídeň, 2009.

vlastní právní rámec týkající se ochrany údajů. V případě, že neexistuje příslušná národní legislativa ke zpracování a ochraně osobních údajů, doporučuje se použít zásady obsažené ve směrnici ES¹⁰ a v Úmluvě Rady Evropy¹¹ o ochraně osobních údajů.

Tlumočení a kulturní mediace

Je zásadní, aby se veškerá komunikace uskutečňovala v jazyce, kterému obchodovaná osoba rozumí. Takže tlumočení a kulturní mediace jsou klíčovými prvky při poskytování přiměřené pomoci. Seznam proškolených a důvěryhodných odborníků by měl být neustále aktualizován.

Vzdělávání a dohled

Všichni odborní pracovníci zapojení do některého z kroků MRM by měli být speciálně proškoleni v problematice obchodování s lidmi a informováni o vhodných metodických postupech, které je možné použít při práci s obchodovanými osobami. I v této oblasti by mělo docházet k pravidelné aktualizaci a celá oblast by měla řádně sledována.

Monitoring a hodnocení

Proces monitorování a vyhodnocování posuzuje, zda je mechanismus funkční, zda zvolené postupy vedou k očekávaným výsledkům a zda tyto výsledky, přispívají k dosahování specifických cílů a strategických záměrů. Tento proces umožňuje na základě hodnocení výsledků zlepšit postupy na operační úrovni nebo přeformulovat cíle na úrovni strategické. Monitoring a hodnocení by měly rovněž posoudit vliv opatření na potírání obchodu s lidmi a na lidská práva obchodovaných osob, přičemž je třeba vždy vzít v úvahu i to, jak obchodované osoby posuzují pomoc, která jim byla poskytnuta.

Lidské a finanční zdroje

Akce zaměřené na potírání obchodu s lidmi musejí být udržitelné z hlediska ekonomických a lidských zdrojů, jinak nebude možné plně dosáhnout cílů zaměřených na ochranu obchodovaných osob, na prevenci a represi daného

¹⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů; směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. července 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací.

¹¹ Úmluva Rady Evropy o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních údajů, ETS 108, 28.1.1981.

jevu. Odpovědné subjekty proto musejí řádně a včas přidělovat finanční a lidské zdroje určené k realizaci každého konkrétního opatření.

Výše uvedené zásady, přístupy a průřezové otázky MRM jsou z podstaty věci obsaženy ve všech SOP, které budou v této příručce dále popsány, proto se o nich v textu již dále nebudeme opět zmiňovat.

Část B: Standardní operační postupy (SOP)

Tato část popisuje standardní operační postupy (SOP), které napomáhají efektivně zavést a řídit MRM:

SOP 1 – Identifikace

SOP 2 – Počáteční pomoc a ochrana

SOP 3 – Dlouhodobá pomoc a sociální začlenění

SOP 4 – Návrat a začleňování do společnosti

SOP 5 – Trestní a občansko-právní řízení

Každý SOP se skládá ze souboru opatření, která jsou podrobně vysvětlena pomocí „otázek“:

- **CO** to je?
- **KDY** by měla být opatření zavedena?
- **KDO** by za ně měl být odpovědný?
- **JAK** by měla být opatření provedena?

Popsaná opatření nejsou prováděna vždy v přesném chronologickém pořadí. V některých případech mohou být implementována současně, v jiných by měla být realizována v odlišném pořadí, například vzhledem k rozdílným vnitrostátním legislativním rámcům a souvisejícím právním předpisům. Kromě toho se některá opatření mohou lišit podle jednotlivých zemí nebo konkrétních situací, a proto je vždy nezbytné tato opatření konkrétně přizpůsobit danému kontextu.

V případě, že se jedná o obchodované dítě, pak bez ohledu na zavedené národní systémy a mechanismy ochrany dítěte, které se pochopitelně v jednotlivých zemích liší, musejí všechna opatření především zvážit, jaké jsou nejlepší zájmy dítěte. Ty vyplynou z důkladného a pečlivého vyhodnocení, které musí být provedeno proškolenými a kvalifikovanými odborníky¹². Jakékoliv rozhodnutí zainteresovaných pracovníků a těch, kdo

¹² Úplný popis jak provést posouzení nejlepších zájmů dítěte je uveden v Příručce vysokého komisaře OSN pro uprchlíky pro stanovení nejlepších zájmů dítěte (*UNHCR Guidelines on Determining the Best*

dané rozhodnutí přijímají a jsou k tomu po odborné stránce příslušní, musí vzít v úvahu názory dítěte a tyto názory se snažit proaktivně získávat ve všech fázích rozhodování.¹³

Pro některá opatření byl vytvořen seznam ukazatelů, které se staly užitečným nástrojem, jež lze využít v různých situacích (např. při provedení počátečního prověřování, při zpracování předběžného hodnocení, při formální identifikaci obchodované osoby, při příjmu dané osoby i při analýze potřeb, atd.). Vždy je nesmírně důležité mít na paměti, že na indikátory je třeba pohlížet jako na užitečný prostředek, se kterým je ovšem třeba zacházet opatrně, protože je nutné vyhnout se riziku neúmyslného profilování oběti, které může zabránit skutečné identifikaci obchodovaných osob a neumožní plně respektovat jejich práva.

Interests of the Child), květen 2008; dokument je k dispozici na: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/48480c342.html>

¹³ Detailnější zpracování příručky bylo koordinováno s italskou organizací Zachraňte děti v rámci projektu "Agire. Rakousko, Řecko, Itálie a Rumunsko. Snaha o silnější partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem v oblasti identifikace a podpory dětských obětí a dětí, které jsou ohroženy obchodem s lidmi v Evropě" Některé SOP MRM byly použity jako referenční ukazatele pro metodiku AGIRE.

I. SOP - Identifikace

Stádium identifikace je první fází místního, národního i mezinárodního referenčního mechanismu, pomocí kterého je jednotlivec identifikován jako obchodovaná osoba. Toto stádium lze rozdělit na dvě části: *předběžná identifikace* a *formální identifikace*:

a) Předběžná identifikace

1. **Prvotní prověřování a předání do péče:** Nahlášení obchodované osoby (obchodovaná osoba tak může učinit i sama) na nejbližším možném místě, kde lze takové oznámení podat, tzn. orgánu, který je odpovědný za počáteční prověření a předání do péče příslušného poskytovatele služeb, přičemž takovéto orgány se budou v jednotlivých zemích lišit v závislosti na legislativě a politikách.
2. **Přístup k základním potřebám a informacím:** Poskytnutí základních informací předpokládané obchodované osobě a zjištění těch nejnaléhavějších potřeb této osoby; následuje reakce na vyjádřené obavy a naléhavé potřeby.
3. **Včasná analýza rizika:** Prověření možných rizik a zajištění bezprostředního bezpečí předpokládané obchodované osoby.
4. **Jazyk a tlumočení:** Zabezpečení komunikace v jazyce, kterému daná osoba rozumí.
5. **Zotavení a doba na rozmyšlenou:** Jedincům se poskytne čas a zdroje, čímž se zajistí, že budou schopni činit odpovědná rozhodnutí týkající se dalších kroků.

b) Formální identifikace

6. **Identifikace:** Stanovení statutu oběti kvalifikovanými a pověřenými osobami (např. pracovníky orgánů činných v trestním řízení, specializovanými odborníky na obchodování s lidmi, pracovníky NNO nebo mezinárodních organizací atd.) pomocí otázek a prověření okolností, na základě kterých by bylo možné formálně identifikovat jedince jako oběť obchodování s lidmi. Informování dané osoby o výsledcích a dostupných možnostech, aby se sama mohla kvalifikovaně rozhodnout a odsouhlasit další kroky. Formální identifikace rovněž zahrnuje případy, kdy statut oběti nebyl dosud potvrzen trestním řízením.

Vzhledem ke složitosti trestného činu obchodování s lidmi, osobě (a to jak dítěti, tak i dospělé osobě), která tvrdí, že se stala obětí vykořisťování v souvislosti s obchodováním s lidmi, by měla být dána jakási *výhoda váhání*. Předpokládaná obchodovaná osoba je považována za oběť, jakmile příslušné úřady mají i ten nejmenší náznak, že se stala předmětem obchodování s lidmi.

IDENTIFIKACE	Předběžná	Opatření 1	<p>PRVOTNÍ PROVĚŘOVÁNÍ A PŘEDÁNÍ DO PÉČE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Odkázání předpokládané obchodované osoby do prvního místa oznámení/ohlášení. • První prověření k identifikaci. • Posouzení, zda obchodovaná osoba není dítětem. • Pokud obchodovaná osoba je dítětem nebo toto lze důvodně předpokládat, jmenování opatrovníka.
		Opatření 2	<p>PŘÍSTUP K ZÁKLADNÍM POTŘEBÁM A INFORMACÍM</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vysvětlení práv/ povinností a dostupné pomoci předpokládané obchodované osobě. • Vyhodnocení bezprostředních problémů. • Posouzení naléhavých potřeb. • Stanovení bezpečnostních opatření.
		Opatření 3	<p>VČASNÁ ANALÝZA RIZIKA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Posouzení bezprostředních rizik a stanovení bezpečnostních opatření a opatření vedoucích k jistotě a bezpečí. • Zaměření se na naléhavá rizika/požadavky předpokládané obchodované osoby.
		Opatření 4	<p>TLUMOČENÍ A KULTURNÍ MEDIACE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poskytnutí překladu/tlumočení mezi poskytovateli pomoci/policí a předpokládanou obchodovanou osobou. • Informování tlumočnicků/kulturních mediátorů o jejich rolích. • Informování předpokládané obchodované osoby o jejich právech a o roli tlumočnicka/kulturního mediátora.
		Opatření 5	<p>DOBA NA ZOTAVENÍ A ROZMYŠLENOU</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nabídnutí doby, po kterou se může obchodovaná osoba zotavovat a stabilizovat. • Informování předpokládané obchodované osoby o dostupných možnostech. • Poskytnutí bezpečného ubytování. • Poskytnutí základních služeb. • Zajištění přístupu k povolení k pobytu.

	Formální	Opatření 6	IDENTIFIKACE <ul style="list-style-type: none"> • Určení, zda se jedná o obchodovanou osobu, pomocí formálního postupu. • Kontaktování příslušných úřadů ve zdrojových/tranzitních/cílových zemích, pokud je to nezbytné. • Určení totožnosti i obchodované osoby. • Určení opatrovnictví, pokud se jedná o obchodované dítě. • Vysvětlení příslušných informací identifikované obchodované osobě, jakmile je identifikace ukončena.
--	-----------------	-------------------	--

Opatření 1: Počáteční prověřování a předání do péče

CO: Jedná se o první prověření případu obchodované osoby a jejího předání do bezpečného ubytovacího zařízení.

První místo oznámení/ohlášení se může o obchodová osoba dozvědět z různých informačních zdrojů:

- oběť sama;
- jiné obchodované osoby;
- rodina nebo přátelé/známí;
- jiní občané;
- pracovníci orgánů činných v trestním řízení;
- přistěhovalecká služba;
- pracovníci detenčních středisek;
- vězeňská stráž;
- inspektoři práce;
- pracovníci odborových svazů;
- pracovníci NNO;
- pracovníci MO;
- zdravotnický personál;
- zaměstnanci zastupitelských úřadů;
- pracovníci v dopravě;
- ostatní.

KDY Okamžitě poté, co je předpokládána obchodovaná osoba předána do prvního místa nahlášení.

KDO: První místo, kam je osoba předána/kde je ohlášena, což je instituce/organizace, která funguje jako centrální informační bod, tj. místo pro další předání dané osoby a místo počáteční podpory poskytnuté předpokládané obchodované osobě.

Tento orgán se bude v jednotlivých zemích lišit:

- národní koordinační orgán (např. národní úřad pro boj proti obchodování s lidmi);
- orgány činné v trestním řízení;
- poskytovatelé služeb (např. NNO, sociální služby);
- ostatní.

První místo předání/ohlášení by mělo být známo všem příslušným institucím a organizacím, jejichž zaměstnanci se mohou dostat do kontaktu s obchodovanými osobami, např. pracovníci orgánů činných v trestním řízení, pracovníci přistěhovaleckých úřadů, inspektoři práce, odborníci pracující pro nevládní nebo mezinárodní organizace, zaměstnanci zdravotnických zařízení, zaměstnanci zastupitelských úřadů, zaměstnanci v dopravě, atd.

JAK: Prvotní prověřování by mělo být založeno na souboru otázek, pomocí kterých by bylo možné rozpoznat, zda je daná osoba předpokládanou obchodovanou osobou nebo potenciální obchodovanou osobou ihned poté, co se dostane do styku s prvním místem předání/ohlášení. Během tohoto procesu je rovněž důležité věnovat pozornost zdravotnímu stavu prověřované osoby a soustředit se na jakékoliv známky zneužívání. Pro přípravu otázek a identifikaci důkazů o jakémkoliv ubližování lze použít kontrolní seznam všech ukazatelů:

INFORMACE, KTERÉ LZE ZÍSKAT BĚHEM PRVOTNÍHO PROVĚŘOVÁNÍ	
POLOŽKA	UKAZATELE
Osobní údaje	<ul style="list-style-type: none"> • Jméno • Pohlaví • Věk • Stání příslušnost • Právní postavení • Rodinný stav • Znalost jazyka cílové země (platí pro oběti-cizince)
Vzhled	<ul style="list-style-type: none"> • Zranění způsobená násilným zacházením (jizvy, modřiny, zlomeniny...) • Známky neléčených infekcí (horečka, nateklý krk, slzení...) • Známky přenosných/nakažlivých chorob • Známky týrání (popáleniny, řezné rány...) • Známky podvýživy • Známky strachu • Projevy úzkosti

Životní podmínky	<ul style="list-style-type: none"> • Doklady o omezeném a přísně kontrolovaném pohybu • Izolace • Špatné ubytovací podmínky • Bydlení na pracovišti • Neustále se měnící ubytování
Pracovní podmínky	<ul style="list-style-type: none"> • Neexistuje pracovní smlouva nebo je falešná • Bez mzdy nebo silně podhodnocená mzda • Neúměrně dlouhá pracovní doba bez nároku na volno • Nebezpečné a zdravotně závadné pracovní podmínky • Ukrytý/á před jinými pracovníky • Nestále se měnící pracoviště • Nalezen/a v prostorách, kde již dříve bylo odhaleno vykořisťování a obchodování s lidmi
Právní postavení	<ul style="list-style-type: none"> • Nelegální migrant (týká se předpokládaných obchodovaných osob - cizinců) • Bez dokladů nebo s padělanými doklady (tj. pas, víza, průkaz totožnosti, povolení k pobytu ...) • Příkaz k vycestování / vyhoštění • Ostatní

K oficiální identifikaci právního postavení oběti – tj. shromáždění a posouzení informací o různých fázích obchodování – jsou zavedeny zvláštní identifikační postupy, které se použijí *po* uplynutí doby na zotavení a na rozmyšlenou (➔ **Opatření 6: Identifikace**).

Prvotní prověřování a předání by mělo být prováděno takto:

- získat informovaný souhlas předpokládané obchodované osoby;
- brát řádný ohled na bezpečí, soukromí a bezpečnost předpokládané obchodované osoby;
- brát řádný ohled na zdravotní stav předpokládané obchodované osoby, včetně kontroly případných známek posttraumatického stresu;
- sběr přiměřených, relevantních a pouze nezbytných informací poté, co předpokládaná obchodovaná osoba dala informovaný souhlas s poskytnutím a uložením svých osobních údajů. Daná osoba musí být informována o právu, že může kdykoliv odvolat souhlas s uložením svých osobních údajů;
- pečlivě zvážit možnost i obavy předpokládané obchodované osoby;
- okamžitě informovat příslušný orgán péče o dítě, pokud je předpokládaná obchodovaná osoba nezletilá nebo existuje podezření, že je nezletilá. Okamžitě by měl být jmenován opatrovník, a to *ještě před*

tím, než jsou přijata jakákoliv opatření. Opatrovník¹⁴ by měl dítě provázet celým procesem a měl by úzce spolupracovat s příslušnou službou péče o dítě v dané zemi, s orgány činnými v trestním řízení, úřadem pro přistěhovalce (v případě, že jedná o cizího státního příslušníka) a dalšími poskytovateli služeb, dokud není přijato a realizováno trvalé řešení v nejlepším zájmu dítěte. Kdykoliv se úřady dostanou do styku s dítětem bez doprovodu rodičů nebo jiného zákonného zástupce, mají povinnost přijmout proaktivní opatření a stanovit, zda dítě je či bylo obchodovaným dítětem, a zajistit, aby byla obchodovanému dítěti poskytnuta veškerá možná ochrana a pomoc;

- použít jasně definované postupy pro předání předpokládané obchodované osoby.

Tazatel si musí být vědom skutečnosti, že předpokládané obchodované osoby by zejména v tomto raném stádiu poskytování pomoci nemusely být ochotny poskytnout úplné nebo zcela pravdivé informace o svých zkušenostech s obchodováním. Mohou mít strach z orgánů činných v trestním řízení (mohou to být migranti bez dokumentů, mohly být zapojeny do nelegálních činností, které souvisely s tím, že byly obchodovány, možná dostaly falešné informace o jednání orgánů činných v trestním řízení, atd.), mohou se obávat pachatelů trestného činu obchodování s lidmi nebo těch, kdo je vykořisťovali (mohou čelit hrozbám zneužívání a odplaty, která by mohla postihnout jejich nejbližší). Ale také nemusejí v důsledku svých zkušeností s obchodováním důvěřovat ostatním lidem¹⁵; nemusejí si pamatovat všechny informace nebo přesné pořadí událostí, protože dočasně ztratily paměť vzhledem k traumatu, které prožily¹⁶.

Je třeba upozornit na fakt, že každý člověk má právo si určit, zda, do jaké míry a kdy si přeje přijmout pomoc. Takže před přijetím jakéhokoliv opatření je nutno toto opatření s příslušnou osobou zkonzultovat. Nicméně počáteční odmítnutí pomoci nemusí vést k nevratnému vyloučení dané

¹⁴ Role opatrovníka se liší od role právního zástupce. Pokud by se dítě mělo účastnit trestního řízení, musí mu být poskytnut právní zástupce (kvalifikovaný právník).

¹⁵ Článek 18: *Protection of Victims of Trafficking and Fight against Crime (Italy and the European Scenario)*(Ochrana obětí trestného činu obchodování s lidmi a boj proti kriminalitě. Italský a evropský scénář); *Zpráva o výzkumu, On the Road Edizioni, Martinsicuro, 2002.*

¹⁶ Více informací o zdravotních důsledcích trestného činu obchodování s lidmi najdete v: London School of Hygiene & Tropical Medicine, Un.Gift, Iom, *Caring for Trafficked Persons. Guidance for Health Providers* (Péče o obchodované osoby. Metodický návod pro pracovníky ve zdravotnictví), Ženeva, 2009.

osoby z přístupu k pomoci, protože oběť může své rozhodnutí v budoucnosti změnit.

Příklad z praxe: Signalizace případů obchodování s lidmi a okamžitá reakce (Portugalsko)

V Portugalsku byla zřízena zvláštní krizová telefonní linka (964 608 288) k „signalizaci“ jakéhokoli podezření na spáchání trestného činu obchodování s lidmi. Jedná se klíčový nástroj, který je k dispozici všem agenturám angažujícím se v boji proti obchodu s lidmi, široké veřejnosti a i samotným obchodovaným osobám. Krizová linka funguje 24 hodin denně a je ve správě Multidisciplinárního týmu (MT), který okamžitě převezme do péče (potenciálně) obchodovanou osobu a případně přispěje k její formální identifikaci a zpracování individuálního plánu pomoci. MT je složen z jednoho koordinátora (sociální pracovník), jednoho psychologa, jednoho právníka a jednoho kulturního mediátora. Jedná-li se o dítě, je kontaktována Komise pro ohrožené děti a ve spolupráci s touto komisí jsou posouzeny nejlepší zájmy dítěte a v souladu s výsledky posuzování je následně o dítě postaráno.

Příklad z praxe – Protokol z Terama: Identifikace jako postup, do něhož je zapojeno více agentur (Itálie)

Soud v Teramu (Itálie) zpracoval ve spolupráci s asociací On the Road soubor „Obecných zásad, jak přistupovat k potenciálním obětem trestného činu obchodování s lidmi nebo k obětem vykořisťování a osobám, kterým bylo napomáháno k nelegální migraci“ (dále jen „Protokol z Terama“)³⁷. Na základě přístupu, který vychází z lidských práv a do procesu zapojuje vždy více agentur, Protokol z Terama zavádí nutnost:

- přijmout přístup, který se plně soustředí na danou osobu, aby bylo možné navázat pozitivní kontakt s (potenciálně) obchodovanými osobami a získat si jejich důvěru;
- poskytnout sociální podporu, pomoc a ochranu obchodovaným osobám bez ohledu na jejich ochotu spolupracovat s příslušnými úřady;
- zapojit dobře proškolené a znalostmi vybavené úředníky/policisty a státní zástupce, kteří by měli rovněž spolupracovat prostřednictvím zřízení *ad hoc* útvarů na potírání obchodování s lidmi, do nichž se zapojují více agentur;
- zapojit a nadále využívat kulturního mediátora, a to již od prvního rozhovoru.

Protokol u Terama rovněž upravuje odlišné role zainteresovaných subjektů a vymezuje operační postupy spolupráce mezi orgány činnými v trestním řízení, soudním systémem, dalšími orgány veřejného sektoru a organizacemi občanské společnosti. Protokol byl rozeslán státním zastupitelstvím v Teramu všem orgánům činným v trestním řízení v rámci provincie Teramo společně se seznamem ukazatelů, pomocí kterých by měla být identifikována potenciálně obchodovaná osoba a doplněn byl i formát rozhovoru pro prvotní prověření předpokládané oběti.

³⁷ Úplné znění Protokolu z Terama je uvedeno v Příloze 7.

Opatření 2: Přístup k základním potřebám a informacím

CO: Jedná se o poskytnutí: a) naléhavých základních potřeb a b) úplných informací obchodované osobě.

- a) Dále uvedené základní potřeby by měly být uspokojeny ještě *před* poskytnutím jakýchkoliv informací, to znamená, že je nutné se nejprve zeptat, zda předpokládaná obchodovaná osoba má nějaké naléhavé požadavky nebo potřeby¹⁸, co se týče:
- jídla;
 - vody;
 - toaletních a základních hygienických potřeb;
 - čistého šatstva;
 - odpočinku;
 - určitého soukromí;
 - naléhavé lékařské péče;
 - možnosti kontaktovat rodinné příslušníky nebo jiné blízké osoby (je-li to pro předpokládanou obchodovanou osobu bezpečné);
 - další naléhavé potřeby.
- b) Poskytnutí informací je klíčovým komponentem procesu předávání (tzv. reference), protože předpokládané obchodované osobě umožní alespoň částečně se zbavit úzkosti a nejistoty o budoucnosti a postupně znovu získat kontrolu nad svým životem. Je to rovněž první krok při budování vztahu důvěry mezi osobou, které je poskytována pomoc, a poskytovatelem služeb/agenturou. Z toho plyne, že by měly být poskytnuty podrobné informace týkající se:
- práv a povinností předpokládané obchodované osoby;
 - poskytnutí doby na zotavení a na rozmyšlenou;
 - dostupných služeb (ubytování, poradenství atd.);
 - fungování systému ochrany;
 - dalších možných kroků v rámci dalšího předávání;
 - stávajících bezpečnostních otázek;
 - postupů ochrany osobních údajů.

¹⁸ Informace byly převzaty a upraveny z publikace UNODC, *Toolkit to Combat Trafficking in Persons* (Soubor nástrojů pro potírání obchodování s lidmi), Vídeň, 2006.

KDO: Určení odborníci z akreditovaných místních nebo národních agentur angažujících se v boji proti obchodování s lidmi, kteří mají předpokládanou obchodovanou osobu v péči po prvním předání obchodované osoby. Tito odborníci by měli být speciálně proškoleni, aby byli schopni tento úkol zvládat, samozřejmě s podporou tlumočnicka nebo kulturního mediátora¹⁹.

V případě, že se jedná o předpokládané obchodované dítě, pak by měly být informace poskytovány odborníky, kteří jsou speciálně proškoleni pro práci s dětmi. Opatrovník by měl být přítomen za všech okolností, aby zajistil, že všechny základní potřeby dítěte jsou uspokojovány.

KDY: Bezprostředně po prvním předání/ohlášení.

JAK: Základní potřeby a informace by měly být poskytnuty:

- jasně, profesionálně, ale zároveň způsobem, který vyjadřuje účast;
- s použitím jednoduchého jazyka a v případě, že se jedná o obchodovanou osobu – cizince, pak i s podporou tlumočnicka nebo kulturního mediátora;
- ústně i písemně v jazyce, kterému předpokládaná obchodovaná osoba rozumí;
- způsobem, který povzbudí předpokládanou obchodovanou osobu k tomu, aby sama kladla doplňující otázky;
- tak, aby bylo zřejmé, že předpokládaná obchodovaná osoba jasně pochopila všechny informace, které jí byly poskytnuty;
- tak, že pomohou změnit směřování a posouzení dostupných možností.
- V případě předpokládané dětské oběti je tyto informace třeba poskytnout citlivě a jazykem, který odpovídá rozvojovým schopnostem dítěte²⁰. V případě mladších dětí se pracovníci orgánů činných v trestním řízení mohou rozhodnout, že informace sdělí opatrovníkovi a ten je posléze zprostředkuje dítěti.

Předpokládané obchodované osoby by **neměly** být žádány, aby cokoliv podepisovaly před nebo po poskytnutí informací. Je-li jejich podpis nutný

¹⁹ Popis profilu kulturního mediátora je uveden v Příloze 4.

²⁰ Podrobné úvahy týkající se rozhovoru s předpokládaným obchodovaným dítětem jsou uvedeny v publikaci Unicef, *Guidelines on the Protection of Child Victims of Trafficking (Příručka k ochraně dětských obětí trestného činu obchodování s lidmi)*, New York, 2006, s. 18-19; a v publikaci IOM, *Direct Assistance for Victims of Trafficking (Přímá pomoc obětem obchodování s lidmi)*, Ženeva 2007, s. 31-32.

z důvodů dokumentace, nelze jej nikdy použít jako předběžnou podmínku pro poskytování pomoci nebo poskytnutí dalších informací.

KDE: V bezpečném a příjemném prostředí, které zajišťuje soukromí, bez přítomnosti i dalších osob, kterých se případ netýká.

Jedincům, kteří rozhovor odmítnou (tj. odmítají pomoc) by měly být poskytnuty informace a kontaktní adresy či telefonní čísla na poskytovatele služeb pro případ, že by byli nuceni vyhledat pomoc později.

Opatření 3: Včasná analýza rizika

CO: Jedná se postup hodnocení určený k pečlivému posouzení situace předpokládané obchodované osoby, aby bylo možné:

- identifikovat bezprostřední rizika ohrožující zdraví dané osoby;
- posoudit potřeby krizové nebo naléhavé zdravotní péče nebo jiných neodkladných potřeb;
- posoudit jakákoliv bezprostřední nebo budoucí rizika;
- společně vytyčit další kroky k zajištění bezpečnosti a jistoty předpokládané obchodované osoby.

Počáteční analýza rizika týkající se předpokládaného obchodovaného dítěte musí vzít dále v úvahu:

- konkrétní opatření a kroky, které je třeba okamžitě přijmout k zajištění naprosté ochrany dítěte, včetně jmenování opatrovníka, je-li dítě zbaveno rodičovské péče.

Mezinárodní spolupráce

V případě **dítěte – cizince** je primární povinností odpovědných úřadů (obvykle Ministerstvo vnitra ve spolupráci se sociálními službami) **cílové země** vejít do styku se zastupitelským úřadem země původu dítěte v cílové zemi nebo s příslušnou institucí v **zemi původu** dítěte (Ministerstvo vnitra).

KDY: Okamžitě *poté*, co:

- předpokládané obchodované osobě byly poskytnuty základní potřeby a informace;
- předpokládané obchodované osobě byly podány informace o postupy včasné analýzy rizik;

- předpokládané obchodované osobě byla dána příležitost klást doplňující otázky a vznášet případné požadavky;
- předpokládaná obchodovaná osoba prohlásila, že se cítí bezpečně;
- předpokládaná obchodovaná osoba dala svůj souhlas.

Včasná analýza rizika **nemůže** proběhnout, pokud předpokládaná obchodovaná osoba:

- je v místě, kde nelze zaručit soukromí a bezpečnost;
- požaduje naléhavou lékařskou pomoc;
- žádá o právní pomoc;
- požaduje odložit nebo odmítá včasnou analýzu rizik;
- je dítětem a není přítomna žádná dospělá osoba, která by za toto dítě byla právně odpovědná.

KDO: Určení proškolení odborníci z řad policie nebo NNO, případně ze státního zastupitelství, a tlumočník nebo kulturní mediátor.

V případě, že se jedná o předpokládané obchodované dítě, měl by být vždy společně se jmenovaným opatrovníkem přítomen i pracovník sociálních služeb – buď psycholog, anebo sociální pracovník.

JAK: Během rozhovoru s předpokládanou obchodovanou osobou je třeba učinit následující:

- Rozhovor by měl začít dotazem na zdraví a bezpečnost dané osoby, protože je důležité vybudovat fyzickou/psychickou odolnost obchodované osoby a její připravenost jednat. Z toho je zřejmé, že primárním zájmem je klid a jistota jedince, a tento způsob napomůže získat si důvěru osoby, s níž je rozhovor veden.
- Etické a bezpečnostní otázky²¹ by měly být během celého rozhovoru zcela zásadní.
- **Nikdy** by neměly být kladeny otázky, pokud je přítomna další osoba z prostředí, kde docházelo k vykořisťování (tzn. jiné vykořisťované osoby, pachatelé trestného činu obchodování s lidmi, ti, kdo tyto osoby vykořisťují, jejich spolupachatelé, atd.);

²¹ Úplný popis Etických doporučení pro vedení rozhovorů s obchodovanými ženami (WHO - Ethical guidelines on how to interview trafficked women) je uveden v Příloze 6.

- Během rozhovoru zaměřeného na včasnou analýzu rizik by měly být připraveny a všemi zainteresovanými odborníky podepsány dohody o zachování mlčenlivosti.

Dále uvedená tabulka nabízí celou škálu ukazatelů rizika, na které je třeba se zaměřit, aby bylo možné citlivě a zákonným způsobem shromáždit relevantní informace týkající se zdravotního stavu²² a bezpečnostních podmínek předpokládané obchodované osoby. Otázky se mohou lišit podle země či situace a je nutno je dát do příslušného kontextu a zařadit do kulturního prostředí.

KRITÉRIA VČASNÉ ANALÝZY RIZIK		
ÚDAJE OBSAŽENÉ VE SPISE K PŘÍPADU		
ZDRAVOTNÍ PROBLEMATIKA ²³		
Čís.	Položka	Poznámka
1	Fyzické symptomy (bolesti hlavy, vyčerpanost, občasně závratě, bolesti zad, bolesti žaludku a břicha, dermatitida, problémy se zrakem, nachlazení, problémy s dechem, bolesti zubů...)	
2	Psychické symptomy (problémy s pamětí, častý pláč, úzkost, vztek, napětí způsobené stresem, nepřátelství, agrese, symptomy posttraumatického stresu...)	
3	Minulá nebo současná zranění (sebepoškození, myšlenky na sebevraždu nebo pokusy o sebevraždu ...)	
4	Zdravotní omezení nebo vysoce rizikový stav (vážné srdeční problémy, epilepsie, astma)	
5	Infekční nemoci (tuberkulóza...), včetně sexuálně přenosných chorob	
6	Závislosti (alkohol, drogy, hazard...)	
7	Jiné	
BEZPEČNOSTNÍ OTÁZKY		
Čís.	Položka	
1	Současné obavy o bezpečnost	
2	Minulé obavy o bezpečnost	
3	Jedinci, kteří mohou způsobit újmu	

²² Komplexní pokyny týkající se otázek na zdravotní stav obchodované osoby najdete v London School of Hygiene & Tropical Medicine, Un.Gift, Iom, viz výše.

²³ Zdravotní symptomy se mohou lišit v závislosti na sektoru, kde je/byla obchodovaná osoba vykořisťována.

4	Obavy o bezpečnost rodinných příslušníků, přátel nebo známých	
6	Obavy nebo strach o jiné lidi, které jedinec zná	
7	Nebezpečná lokace v cílové zemi a zemi původu	
8	Jiné	

Pokud analýza rizika odhalí, že je nezbytná zvláštní ochrana, měl by být co *nejrychleji* ve spolupráci s obchodovanou osobou navržen plán řízení rizika a ten by měl být následně realizován. Plán by měl obsahovat seznam identifikovaných bezpečnostních opatření a měly by být podrobně a pečlivě uvedeny i všechny související postupy. Plán lze realizovat *pouze* za předpokladu, že předpokládaná obchodovaná osoba je o něm důkladně informována a souhlasí s jeho provedením. Plán musí být prováděn s řádným ohledem na bezpečnost a pravidla, která platí pro zachování důvěrných informací.

V případě, že se jedná o předpokládané obchodované dítě, je plán realizován se souhlasem jmenovaného opatrovníka.

Analýza by měla být prováděna periodicky a plán řízení rizika by měl být revidován, aby se zajistila bezpečnost obchodované osoby a těch, kdo jí poskytují pomoc.

Opatření 4: Tlumočení a kulturní mediace

CO: Jedná se o tlumočení pro předpokládané obchodované osoby – cizince, kteří nejsou schopni komunikovat v jazyce cílové země. U těch, kdo zvládají daný jazyk alespoň částečně a dávají přednost tomu, aby mohli hovořit samostatně, je možné zapojit tlumočníka nebo kulturního mediátora, aby pomáhali s konverzací, pokud k tomu dá předpokládaná obchodovaná osoba svolení.

KDY: Průběžně od prvotního prověřování a prvního předání do péče, pokud předpokládaná obchodovaná osoba požaduje tlumočníka a/nebo kulturního mediátora.

KDO: Tlumočení by mělo být poskytnuto pouze tehdy, pokud jsou:

- tlumočníci a/nebo

- kulturní mediátoři²⁴, je-li to možné, ze stejné kultury a znají mateřský jazyk předpokládané obchodované osoby.

Tlumočníci i kulturní mediátoři musejí být:

- důkladně prověřeni;
- proškoleni k práci se zranitelnými lidmi;
- proškoleni v oblasti obchodování s lidmi, což znamená, že musejí znát potřeby obětí.
- V případě, že se jedná o předpokládané obchodované dítě, tlumočnick a/nebo kulturní mediátor musí být proškolen v oblasti kognitivního rozvoje dítěte a musí znát jeho emoční potřeby.

Všechny organizace, které přicházejí do styku s obchodovanými osobami – cizinci, by měly mít tlumočnick a/nebo kulturní mediátory jako stálé zaměstnance nebo by měly mít k dispozici seznam proškolených důvěryhodných tlumočnicků a kulturních mediátorů, kteří jsou vybráni podle minimálního souboru kritérií, který je uveden dále.

MINIMÁLNÍ SOUBOR KRITÉRIÍ PRO VÝBĚR TLUMOČNÍKŮ A KULTURNÍCH MEDIÁTORŮ		
Čís.	Položka	Poznámka
1	Neznají předpokládanou obchodovanou osobu z domova (místa původu)	
2	Nepocházejí ze stejného města / vesnice	
3	Nepatří do stejného náboženského sdružení /do stejné náboženské komunity	
4	Nepocházejí ze stejného města / vesnice, kde byla předpokládaná obchodovaná osoba vykořisťována	
5	Nepocházejí z konfliktní etnické skupiny	
6	Neznají pachatele a/nebo osoby, které jakkoliv souvisejí s obchodováním lidí nebo s prostředím vykořisťování	
7	Ostatní	
MINIMÁLNÍ SMLUVNÍ ZÁVAZKY S OHLEDEM NA TLUMOČENÍ		
Čís.	Položka	Poznámka
1	Nesdělování informací třetím stranám	
2	Jsou vázáni povinností nesdělovat informace, které mají	

²⁴ Úplné vysvětlení role a povinností kulturního mediátora je obsaženo v Příloze 4.

	k dispozici, předpokládané obchodované osobě	
3	Omezení společenských a profesionálních kontaktů	
4	Ohlašovací povinnost	
5	Stručný rozbor a diskuse po ukončení tlumočení	
6	Pracovní doba a přestávky	
7	Doba, kdy je tlumočnick/kulturní mediátor k dispozici	
8	Právo odmítnout tlumočení	
9	Poskytnutí bezpečnosti, je-li to nutné	
10	Podmínky odměňování	
11	Ukončení smlouvy o tlumočení	
12	Ostatní	

Za ŽÁDNÝCH okolností by organizace neměly využívat tlumočení osob, které byly nalezeny s předpokládanou obchodovanou osobou nebo působily na stejném pracovišti i, a toto platí i tehdy, když tvrdí, že jsou přátelé, rodinní příslušníci atd.

JAK: Před jakýmkoliv výsledkem nebo rozhovorem musí být předpokládaná obchodovaná osoba informována o roli, povinnostech a odpovědnostech tlumočnicka nebo kulturního mediátora a svém právu kdykoliv navrženého tlumočnicka/kulturního mediátora odmítnout.

Tlumočníci a kulturní mediátoři by měli být předem informováni smluvní organizací o povaze rozhovorů a povinnostech a omezeních během a po provedení výsledku a/nebo rozhovoru. Podmínky rozhovoru by měly být tlumočnickům/kulturním mediátorům jasně sděleny, a to jak ústně, tak také písemně (ve formě pokynů/smlouvy).

Tlumočení musí být vedeno odpovědně, citlivě a kulturně.

Tlumočnick a kulturní mediátor jsou povinni podepsat prohlášení o co nej přesnějším tlumočení a o zachování mlčenlivosti o důvěrných informacích, které jim byly během tlumočení sděleny.

Předpokládaná obchodovaná osoba musí podepsat prohlášení o přijetí nabízených tlumočnických služeb. V případě, že daná osoba tuto službu neakceptuje, podepíše prohlášení, v němž sdělí, že tlumočení není nutné. Jedná-li se o předpokládané obchodované dítě, prohlášení musí podepsat i opatrovník.

Některé předpokládané obchodované osoby se nemusejí cítit příjemně při odmítání služeb daného tlumočnicka. Je tedy povinností odborníků, kteří jsou přítomni, snažit se o neverbální znaky, které potvrdí přání dané osoby skutečně odmítnout najatého tlumočnicka nebo kulturního mediátora.

Opatření 5: Doba na zotavení a na rozmyšlenou

CO: Jedná se o přiměřenou dobu, která umožní předpokládané obchodované osobě zotavit se a přijmout informované rozhodnutí o své budoucnosti v souladu s předpisy, které se týkají dodržování lidských práv²⁵.

Doba na rozmyšlenou by měla být poskytnuta bez ohledu na ochotu dané osoby později spolupracovat jako svědek.²⁶ Po uplynutí této lhůty by mělo následovat povolení k dočasnému pobytu. Spolupráce s příslušnými úřady bude v jakémkoliv stádiu procesu dobrovolná a nikdy nesmí být povinná jen proto, aby obchodovaná osoba dosáhla určitého právního postavení a s tím souvisejících práv.

Doba na zotavení a na rozmyšlenou slouží také ke zvyšování sebevědomí osob, kterým je poskytována v dané zemi pomoc a ke zvýšení jejich schopností hájit své zájmy.

Hlavními aspekty doby na zotavení a na rozmyšlenou jsou:

- bezpečné ubytování;
- počáteční pomoc a ochrana;
- informace o dostupných možnostech dlouhodobé pomoci, právních možnostech, návratu atd.
- odpovídající doba na zotavení a zvážení možností, včetně možnosti spolupracovat s příslušnými úřady, atd.;
- povolení dočasného pobytu na území a nevydání příkazu k vyhoštění (pokud by k tomu mělo dojít)²⁷.

Co se týče předpokládaného obchodovaného dítěte, doba na zotavení a na rozmyšlenou by měla být využita opatrovníkem, sociálními službami a

²⁵ Evropská Komise: *Zpráva expertní skupiny o obchodování s lidmi*; Brusel, 2004, s. 105-106, 173.

²⁶ Úmluva Rady Evropy z roku 2005 o opatřeních proti obchodování s lidmi, články 13 a 14.

²⁷ Viz rovněž směrnice Rady 2004/81/ES z dubna 2004 o povolení k pobytu vydávané státním příslušníkům třetích zemí, které jsou oběťmi obchodování s lidmi nebo obdrželi pomoc k nedovolenému přistěhovaectví a kteří spolupracují s příslušnými orgány.

příslušnými úřady k zahájení procesu stanovení střednědobých a dlouhodobých nejlepších zájmů dítěte.

Mezinárodní spolupráce

V případě **dítěte - cizince**, primární povinností odpovědných úřadů (obvykle Ministerstvo vnitra ve spolupráci se sociálními službami) **cílové země** je vejít do styku s příslušnými úřady **země původu**, pokud to ovšem není riskantní pro bezpečnost, jistotu a klid dítěte nebo pro jeho blízké. Účelem takovýchto styků je:

- stanovit **právní opatrovnictví** dítěte v případě, že se jedná o **nezletilou osobu bez doprovodu dospělé osoby**;
- stanovit **dlouhodobé a trvalé řešení**.

KDY: Lhůta by měla být poskytnuta okamžitě, jakmile se lze důvodně domnívat, že daná osoba je obětí obchodování s lidmi. Lhůta by měla trvat minimálně 30 dnů²⁸.

KDO: Jmenovaný koordinátor péče poskytovatele služeb, ať už je ze státního či soukromého sektoru, nebo pokud nebyl v tomto stádiu koordinátor péče jmenován, jiný pověřený člen týmu (sociální pracovník nebo psycholog) bude předpokládanou obchodovanou osobu podporovat během doby na zotavení a na rozmyšlenou.

V případě, že se jedná o předpokládané obchodované dítě, opatrovníkovi je automaticky přidělena role koordinátora péče, protože je to opatrovník, kdo nese odpovědnost za prosazování nejlepších zájmů dítěte ve všech fázích procesu.

JAK: Postupy použité během doby na zotavení a rozmyšlenou by měly zahrnovat:

- jasné informace o cílech, délce, přínosech a omezeních během doby na zotavení a na rozmyšlenou;
- jakýkoliv příkaz k vyhoštění předpokládané obchodované osoby by neměl být během této lhůty účinný;
- během této lhůty by neměl být veden žádný výsledek;
- rozhodnutí spolupracovat s orgány činnými v trestním řízení je třeba učinit okamžitě po uplynutí doby na rozmyšlenou.

²⁸ Úmluva Rady Evropy z roku 2005 o opatřeních proti obchodování s lidmi, článek 13.

Opatření 6: Identifikace

CO: Jedná se o formální postup ke zjištění, zda předpokládaná obchodovaná osoba byla obětí trestného činu obchodování s lidmi nebo byla v procesu, kdy byla obchodována.

KDY: Po uplynutí doby na zotavení a na rozmyšlenou a poté, co obchodovaná osoba dá informovaný souhlas.

K postupu identifikace by NEMĚLO dojít, pokud předpokládaná obchodovaná osoba:

- je vážně rozrušena nebo trpí úzkostí;
- je rozrušena a trpí záchvaty pláče;
- je nepřátelská nebo agresivní;
- je v místě, kde jí nelze zaručit soukromí;
- potřebuje lékařskou pomoc;
- žádá o právní radu;
- žádá o odložení rozhovoru nebo rozhovor odmítá;
- je dítětem a opatrovník není přítomen nebo nebyl dosud jmenován.

Rozhovory s předpokládanou obchodovanou osobou by se měly konat pouze *poté*, co byly dané osobě poskytnuty jasné informace o procesu rozhovorů a o jejich dalších možnostech.

KDO: Jmenovaný koordinátor péče nebo jiná určená osoba na národní či místní úrovni (pracovníci NNO a/nebo příslušníci policie). Tazatelé by měli být speciálně proškoleni a dodržovat dohodnutý postup a metodiku identifikace. Je-li předpokládaná obchodovaná osoba cizím státním příslušníkem a dá svůj souhlas, měl by být přítomen tlumočník nebo kulturní mediátor.

V případě, že se jedná o předpokládané obchodované dítě, rozhovory by měly být videálně případy vedeny pouze osobami, které prošly školením o technikách rozhovorů s dětmi, a ve všech fázích rozhovoru by měl být přítomen jmenovaný opatrovník.

JAK: Identifikace by měla být provedena pomocí:

- jednosměrných nebo dvousměrných rozhovorů mezi zástupcem policie a/nebo organizací poskytující služby a předpokládanou obchodovanou osobou (tzv. reaktivní vyšetřování);

- shromáždění a posouzení jiných důkazů k určení skutečností a prověření informací poskytnutých předpokládanou obchodovanou osobou (proaktivní vyšetřování);
- posouzením dostupných podpůrných materiálů.

Před zahájením rozhovoru by osobě, s níž má být rozhovor/výslech veden, měly být poskytnuty jasné a přesné informace o cílech a důsledcích tohoto postupu, o předpisech na ochranu osobních údajů a o jejich právech a povinnostech.

V případě, že se jedná o rozhovor s obchodovanou osobou - cizincem, mělo by být zajištěno tlumočení a/nebo kulturní mediace.

Identifikační rozhovor²⁹ by měl být založen na souboru otázek, pomocí kterých by bylo možné shromáždit důkazy a určit, zda je daná osoba obětí trestného činu obchodování s lidmi nebo zda byla v procesu, kdy se měla stát obětí obchodování s lidmi. Dále by měl být model identifikačního rozhovoru zpracován na místní úrovni, protože jen tak může odrážet současné místní znalosti o charakteristických rysech procesu obchodování s lidmi. Otázky by měly být „přiměřené, relevantní a ne příliš rozsáhlé ve vztahu k účelům, ke kterým jsou kladeny“³⁰. Osobní údaje musejí být shromažďovány a zpracovávány „pochův a zákonným způsobem“³¹. Osoba, která podstupuje rozhovor, musí vždy poskytnout informovaný souhlas s uložením svých osobních údajů a musí být kdykoliv oprávněna získávat své údaje, žádat o úpravu a odstraňování svých osobních údajů nebo zrušit souhlas, který dala.

Ke zpracování otázek a posouzení, zda byla osoba, se kterou je veden rozhovor, obětí obchodování s lidmi, je možné použít i seznam ukazatelů³².

²⁹ Vzor identifikačního rozhovoru viz Anti-Slavery International et al., *Protocol for Identification and Assistance to Trafficked Persons and Training Kit (Protokol pro identifikaci a pomoc obchodovaným osobám a soubor nástrojů pro školení)*, Londýn, 2005, s. 30-31.

³⁰ Čl. 5, Úmluva Rady Evropy o ochraně osob s ohledem na automatizované zpracování osobních údajů, ETS 108, 28.1.1981.

³¹ Tamtéž.

³² Úplný seznam operačních ukazatelů pro dospělé i dětské oběti obchodování s lidmi za účelem pracovního a sexuálního vykořisťování. Viz 67 ukazatelů zpracovaných Mezinárodní organizací práce (www.ilo.org/forcedlabour). Ukazatele jsou rozděleny do čtyř souborů, které se vztahují k odlišným aspektům obchodování: podvodný nábor (nebo-li podvod během náboru, transferu a dopravy), nábor pod nátlakem (nebo-li nátlak během

INFORMACE, KTERÉ MAJÍ BÝT SHROMÁŽDĚNY POMOCÍ ROZHOVORŮ URČENÝCH K FORMÁLNÍ IDENTIFIKACI		
Položky	UKAZATELE	
Osobní údaje	Jméno	<ul style="list-style-type: none"> Jméno je již registrováno agenturou nebo policií, které rozhovor vedou Osoba již byla identifikována jako oběť obchodování (tj. předpokládaná obchodovaná osoba)
	Pohlaví	<ul style="list-style-type: none"> Patří do skupiny, která je diskriminována v zemi původu a/nebo v cílové zemi (tj. žena, transgender)
	Věk	<ul style="list-style-type: none"> Jedná se o nezletilou osobu (buď bez doprovodu rodičů nebo jiného zákonného zástupce nebo bez doprovodu jakékoliv dospělé osoby)
	Státní příslušnost	<ul style="list-style-type: none"> Pochází z oblasti/země, která je známa již dřívějšími případy obchodování s lidmi Pochází z chudé, krizové oblasti/země anebo oblasti/země, kde skončil konflikt Patří mezi menšinu, která je diskriminována (i když se nejedná o formálně uznanou minoritu)
	Právní postavení	<ul style="list-style-type: none"> Migrant bez dokladů Žadatel o azyl Uprchlík Osoba, již byl vystaven příkaz k vyhoštění
	Rodinný stav	<ul style="list-style-type: none"> Odpovědnost za obživu/péči o partnera/rodinu/širší rodinu Problematické rodinné prostředí
	Děti	<ul style="list-style-type: none"> Odpovědnost za péči o děti
	Vzdělání	<ul style="list-style-type: none"> Nízké vzdělání nebo bez vzdělání
	Sociálně-ekonomické podmínky	<ul style="list-style-type: none"> Nezaměstnaný(á) Nízký nebo neadekvátní příjem Nepřiměřené sociální zabezpečení nebo bez sociálního zabezpečení

náboru, transferu a dopravy); nábor pomocí zneužití zranitelnosti; vykořisťující pracovní podmínky; nátlak na místě určení a zneužití zranitelnosti na místě určení

	Znalost jazyka/ kultury cílové země (týká se obětí - cizinců)	<ul style="list-style-type: none"> Nemluví jazykem / nezná kulturu cílové země nebo obojí zvládá jen velmi omezeně
	Jiné	<ul style="list-style-type: none"> Jedná se invalidní osobu, sirotka, bezdomovce Patří k náboženské menšině
Fáze náboru	Oblast/země náboru	<ul style="list-style-type: none"> Oblast/země je známa již dřívějšími případy obchodování s lidmi
	Osoby, které nábor prováděly (např. příbuzný, známý, kamarád, přítel, pracovní agentura, cestovní agentura, neznámý člověk, ostatní)	<ul style="list-style-type: none"> Jméno je již registrováno agenturou nebo policií, které rozhovor vedou Osoba/ firma obžalovaná a/nebo odsouzená jako pachatel trestného činu obchodování s lidmi nebo jako spolupachatel v případech trestných činů obchodování s lidmi
	Vztah k osobě/ám, která/é prováděla/y nábor	<ul style="list-style-type: none"> Uvedte konkrétně
	Použité metody (práce, vzdělání, sňatek, nabídka cestování)	<ul style="list-style-type: none"> Falešné informace o cílech náboru Falešné informace o cestovních, životních a pracovních podmínkách Falešné informace o migračních zákonech a dokumentech Falešné informace o úspěšné migraci Technika „milujícího chlapce“ Únos
Fáze dopravy	Použité dokumenty	<ul style="list-style-type: none"> Padělané nebo pozměněné doklady Bez dokladů Legální doklady
	Zapojené osoby	<ul style="list-style-type: none"> Již známí pachatelé trestného činu obchodování s lidmi Již dříve obchodované osoby Příbuzní
	Trasy (např. země nebo místa přes která vede daná trasa)	<ul style="list-style-type: none"> Podvodný cestovní plán
	Použité dopravní prostředky (např. auto, autobus, vlak, letadlo, loď, pěšky, jiné)	<ul style="list-style-type: none"> Podvodné jednání s ohledem na cestovní prostředky a podmínky Cestovní náklady platí il někdo jiný
	Metody kontroly	<ul style="list-style-type: none"> Omezení pohybu Psychický nátlak Fyzické násilí Sexuální zneužívání Používání drog

		<ul style="list-style-type: none"> • Hrozby jednotlivci a/nebo osobám blízkým a/nebo rodině • Zabavení dokladů (průkazu totožnosti, pasu, víza, dokladu o sociálním pojištění, jiných dokladů)
Fáze vykořisťování	Typ vykořisťování (tj. sexuální vykořisťování, nucená práce, nucené žebření pro jiné osoby, drobné krádeže, nucený sňatek, odběr orgánů, nucená, adopce, ostatní)	
	Sektor, kde k vykořisťování dochází (např. ulice/prostitute v nevěstincích nebo soukromých bytech, domácí práce, péče o děti, péče o starší osoby, zemědělství, stavebnictví, práce v továrně, práce v restauraci, pouliční prodej, ostatní)	
	Délka vykořisťování	
	Věk, kdy bylo zahájeno vykořisťování	
	Oblast / země, kde k vykořisťování docházelo	<ul style="list-style-type: none"> • Oblast/země je známa již dřívějšími případy obchodování s lidmi
	Pracovní podmínky	<ul style="list-style-type: none"> • Neexistuje pracovní smlouva nebo je falešná • Smlouva je v jazyce, kterému daná osoba nerozumí • Bez mzdy nebo silně podhodnocená mzda • Odebírání mzdy • Příliš dlouhá pracovní doba a/nebo bez volných dnů • Nebezpečné a nezdravé životní podmínky • Bez sociálního zabezpečení • Provádění vynucených úkolů • Nucen/a vydělávat minimální částku denně • Pod dozorem • Přinucen/a lhat příslušným úřadům • Ukryt/a před jinými pracovníky • Neustále se měnící pracovní podmínky a/nebo pracoviště • Nalezen/a v prostorách, kde již dříve

		<p>bylo odhaleno vykořisťování a obchodování s lidmi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jiné
	Životní podmínky	<ul style="list-style-type: none"> • Špatné ubytovací podmínky • Přebývání na pracovišti • Nestále se měnící místo ubytování (v rámci jedné země i mezi zeměmi) • Přemrštěné nájemné • Bydlení se spoustou lidí na malém prostoru • Nucen/a platit přemrštěné ceny za jídlo • Nucen/a platit pokuty za porušení pravidel • Bez přístupu k lékařské péči nebo jen omezený přístup • Pod dozorem • Domácí vězení • Izolace
	Prostředky kontroly	<ul style="list-style-type: none"> • Omezení nebo zákaz komunikace s jinými lidmi • Omezení pohybu • Izolace • Psychický nátlak • Fyzické násilí • Sexuální zneužívání • Trýznění • (Nucené) zneužívání drog a/nebo alkoholu • Psychická a emoční závislost • Vydírání • Hrozby obětí a/nebo osobám blízkým a/nebo rodině • Vynucené dluhy • Zneužití vyznání určitých kulturních hodnot a/nebo náboženské víry (např. voodoo nebo jiných animistických rituálů) • Hrozby, že osoba bude předána policii • Zabavení dokumentů (průkaz totožnosti, pas, vízum, doklad o sociálním pojištění, ostatní)
Další doplňující údaje a dokumenty	<ul style="list-style-type: none"> • Cestovní doklady (jízdenky, palubky, víza, atd.) • Kopie podvodných pracovních smlouvy/smluv • Kopie náborových inzerátů 	

- Dopisy a mailů těch, kdo nábor provádějí
- Telefonní čísla pachatelů trestného činu obchodování s lidmi
- Adresa/y ubytovacího/ích zařízení
- Adresa/y místa/míst, kde docházelo k vykořisťování
- Policejní zprávy
- Zprávy úřadu pro přistěhovače
- Lékařské zprávy vystavené během doby obchodování
- Zpráva z počátečního prověřování
- Doklady o převodech peněz/žádné finanční prostředky/velké finanční částky
- Ostatní

Úspěšná identifikace oběti obchodování s lidmi musí být založena na vyrovnaném používání proaktivního a reaktivního vyšetřování, konkrétně se jedná o kombinaci vyšetřování založeného na zpravodajských informacích a na důkazech poskytnutých obětí³³. Žádný proces identifikace by totiž neměl spoléhat výhradně na informace poskytnuté obchodovanou osobou.

Při vedení rozhovoru je vždy třeba mít na paměti, že obchodované osoby by mohly váhat s poskytnutím úplných odpovědí na kladené otázky, protože se mohou bát orgánů činných v restním řízení, pachatelů, tj. těch, kdo je obchodovali, i těch, kdo je vykořisťovali. Kromě toho obchodované osoby tíhnou k tomu, nedůvěřovat jiným lidem, což je důsledkem jejich zkušeností s obchodováním, a v některých případech si nedokážou vzpomenout na všechny detaily nebo přesné pořadí událostí, vzhledem k dočasné ztrátě paměti způsobené traumatem, které prožily.

Dále jsou uvedeny základní obecné zásady jak provádět rozhovor při identifikaci. Jejich použití může pomoci uskutečnit plodný rozhovor, protože kladou klid a jistotu předpokládané obchodované osoby na první místo. Tím se zvyšují šance na smysluplný výsledek³⁴.

ZÁSADY K VEDENÍ ROZHovorŮ PŘI	POZNÁMKY
-------------------------------	----------

³³ ICMPD, *Anti-trafficking Training Material for Judges and Prosecutors in the EU Member States and Candidate Countries. Background Reader (Výukový materiál o potírání obchodu s lidmi pro soudce a státní zástupce v členských a kandidátských zemích EU)*, Vídeň, 2006, s. 96.

³⁴ ICMPD et al., *Anti-Trafficking Training for Frontline Law Enforcement Officers (Školení o potírání obchodu s lidmi pro řadové pracovníky orgánů činných v trestním řízení)*, Vídeň, 2006, s. 56-58.

IDENTIFIKACI	
Rozhovor vedte v prostředí, které zaručuje soukromí	I když v závislosti na okolnostech je dost těžké dodržovat toto základní pravidlo, je třeba vynaložit veškeré úsilí k tomu, aby byl rozhovor přerušován co nejméně.
Snažte se, aby se osoba, s níž je veden rozhovor, cítila pohodlně a uvolněně	Emoce a stres hrají podstatnou roli při jakémkoliv rozhovoru. Pro tazatele bude velmi obtížné hodnotit nervózní osobu. Avšak zahájení konverzace zcela uvolněně bez jakýchkoliv náznaků výhrůzek může mít uklidňující účinek. Zmírněním negativních pocitů a posílením pocitů pozitivních může tazatel zvládat emoce, které projeví osoba, s níž je rozhovor veden.
Definujte cíl	Tazatel by měl klást otázky pečlivě s cílem získat co nejvíce zásadních informací (např. měl by se snažit zjistit, zda se lze důvodně domnívat, že daná osoba je skutečně obchodovanou osobou).
Dobré techniky kladení otázek	Vědět, jak klást otázky je stejně důležité jako vědět, jaké otázky pokládat. Dále je nesmírně důležité klást otázky co njesrozumitelněji.
Dovolit osobě, s níž je veden rozhovor, aby hovořila	Jednou z největších chyb, kterých se může tazatel dopustit, je, že bude příliš mnoho mluvit on sám. Přesné hodnocení osob nebo shromáždění klíčových informací týkajících se trestného činu závisí na tom, zda dovolíte osobě, s níž hovoříte, aby mluvila v rámci určitých limitů, protože přece jen je to tazatel, kdo by měl mít rozhovor pod kontrolou.
Budte dobrým posluchačem	Dobrý tazatel je i dobrým posluchačem. Tazatelé musejí být disciplinovaní, aby se dokázali soustředit na to, co je jim sdělováno a jak je jim to sdělováno. Neměli by spěchat na další otázku nebo začít analyzovat odpověď, dokud daná osoba ještě neukončila předchozí odpověď. Rovněž by neměli předvídat odpověď, kterou mohou očekávat.
Neverbální komunikace	Je velmi důležité kontrolovat gesta, tj. neverbální komunikaci, abyste si získali důvěru osoby, se kterou máte vést rozhovor. Buďte si vědomi technik neverbální komunikace a vhodně je používejte.
Nezpochybnujte odpovědi	Tazatelé musejí udržet emoční reakce pod kontrolou a neměli by dovolit, aby se jejich osobní pocity vměšovaly do rozhovoru. Neměly by ukazovat znechucení nebo pochybnosti o tom, co jim daná osoba sděluje, a to i v případě, že některé informace jsou odpudivé nebo prostě neuvěřitelné. Oběti obchodování s lidmi mohly totiž prožít situace, které

Pokud pomocí opatření k identifikaci nelze definitivně stanovit, zda je předpokládaná obchodovaná osoba mladší 18 let, pak úřady a poskytovatelé služeb musejí předpokládat, že obětí je dítě a v souladu s tímto předpokladem poskytnout příslušnou ochranu a pomoc.

V případě, že se jedná o předpokládané obchodované dítě, je třeba přijmout proaktivní identifikační opatření a při kladení otázek zvolit přístup, který je k dítěti co nejcitlivější³⁵.

Je-li věk mladého jedince nejistý, multidisciplinární tým složený z nezávislých expertů (např. sociální pracovníci, pediatři, psychologové, učitelé a další) může použít kromě jiného i ukazatele³⁶, pomocí kterých lze posoudit, zda je daná osoba mladší 18 let.

- Fyzický vzhled a psychická dospělost
- Tvzení dané osoby
- Doklady, které má daná osoba u sebe, nebo naopak fakt, že nevládní pas a další doklady
- Lékařské vyšetření

Posuzování věku³⁷ by mělo být komplexním procesem, který by měl vzít v úvahu celou škálu sociálních, emočních a psychologických ukazatelů věku a potřeb a neměl by pouze či primárně spoléhat jen na psychologické faktory³⁸.

³⁵ Konkrétní úvahy týkající se vedení rozhovorů s dětmi jsou obsaženy v dokumentu UNICEF, *Guidelines on the Protection of Child Victims of Trafficking (Obecné zásady k ochraně dětských obětí obchodování s lidmi)*, New York, 2006.

³⁶ Tamtéž, s. 14-15.

³⁷ Více informací o posuzování věku najdete v Příloze 5.

³⁸ H. Crawley, *When is a child not a child? Asylum, age disputes and the process of age assessment (Kdy dítě přestává být dítětem? Azyl, dohady o věku a proces posouzení věku)*, Immigration Law Practitioners' Association, Londýn, 2007, s. 193.

V případě, že se jedná o předpokládanou obchodovanou osobu - cizince, pak **zdrojové, tranzitní a cílové země by měly navázat vzájemné kontakty s cílem:**

- stanovit nebo potvrdit **identitu předpokládané obchodované osoby;**
- získat další **důkazy** o situaci obchodování.
- V případě, že se jedná o obchodované dítě – cizince, pak je navázání kontaktů mezi zdrojovou a cílovou zemí skutečně zásadní, protože jen tak může začít proces stanovení **opatrovnictví dítěte** a určení dlouhodobého a co nejtvrdejšího řešení.

Jakmile je proces identifikace završen, daná osoba musí být informována o výsledku a měly by jí být poskytnuty podrobné informace o dostupných možnostech:

- ➔ **SOP: Počáteční pomoc a ochrana**
- ➔ **SOP: Dlouhodobá pomoc a sociální začlenění**
- ➔ **SOP: Návrat a společenské začleňování**
- ➔ **SOP: Trestní a občansko-právní řízení**

Identifikované obchodované osoby budou předány do péče poskytovatele služeb a stanou se příjemci pomoci pouze za předpokladu, že k tomu dají písemný souhlas.

Osoby, které nebyly identifikovány jako obchodované osoby, ale vypověděly o jiné trestné činnosti nebo potřebují pomoc nebo je třeba jim zajistit bezpečnost, by měly být rovněž odkázány na vhodné poskytovatele služeb.

Osoby, které nebyly identifikovány jako obchodované osoby a nečelí žádným bezpečnostním rizikům, by měly dostat podrobné informace o svých právech a povinnostech a měla by jim být dána příležitost vyjádřit své obavy a položit otázky.

Pokud obchodovaná osoba nebyla identifikována v cílové zemi a byla jako nelegální migrant vrácena do země původu, pak by se rozhovor zaměřený na identifikaci měl odehrát v zemi původu. Aby se takovýto proces usnadnil, pak by „nelegální migranti“ měli být informováni o linkách pomoci a poskytovatelích služeb v jejich zemích původu.

II SOP: Počáteční pomoc a ochrana

Stádium počáteční pomoci a ochrany je pro obchodovanou osobu klíčové, protože té jsou poskytnuty přesné informace o dostupných sociálních a právních možnostech pro budoucnost a je jí zároveň poskytnuta pomoc v oblasti základních potřeb.

Následně se analyzují bezpečnostní rizika, aby se zjistilo, zda by současná situace mohla představovat ohrožení jejich života.

Posledním cílem počáteční pomoci je podpora a ochrana obchodovaných osob, přičemž je třeba jim pomoci, aby dokázaly zvážit všechny dostupné možnosti a aby byly schopny přijmout informované rozhodnutí o budoucnosti.

POČÁTEČNÍ POMOC A OCHRANA	Opatření 1	INFORMACE O MOŽNOSTECH A PODMÍNKÁCH POMOCI <ul style="list-style-type: none">• Obchodované osobě jsou poskytnuty informace o dostupných službách, ale i o povinnostech/podmínkách.
	Opatření 2	INFORMACE O PRÁVNÍCH MOŽNOSTECH A PODMÍNKÁCH <ul style="list-style-type: none">• Obchodované osobě jsou poskytnuty informace o právních možnostech a povinnostech/podmínkách.
	Opatření 3	POSOUZENÍ MOŽNOSTI PŘIJETÍ A POTŘEB <ul style="list-style-type: none">• Obchodované osobě jsou poskytnuty informace o účelu postupů při přijetí a o právech a povinnostech.• Obchodované osobě je vysvětleno, kdo bude a kdo nebude mít přístup ke shromážděným informacím.• Obchodované osobě jsou poskytnuty informace o jejich zákonných právech, když se podvolí výslechu na policii nebo bude předvolána k výpovědi u soudu (např. právo nevypovídat).
	Opatření 4	Poskytnutí pomoci a ochrany <ul style="list-style-type: none">• Poskytnutí pomoci, na které se strany dohodly a ztotožnily se s ní.• Zajištění opatření směřujících k ochraně.

Opatření 1: Informace o možnostech a podmínkách ochrany

CO: Jedná se o poskytnutí jasných a podrobných informací o prvních asistenčních službách, souvisejících právech a povinnostech a případných následcích, pokud dojde k porušení pravidel/dohod:

- bezpečné dočasné ubytování;
- strava;
- oblečení;
- psychologické poradenství a pomoc;
- lékařská pomoc;
- sociální pomoc;
- bezpečnostní opatření;
- tlumočení (týká se cizích státních příslušníků).

KDY: Během doby na zotavení a rozmyšlenou, bezprostředně po té, co předpokládaná obchodovaná osoba dorazí do místa, kde jej jí poskytována počáteční pomoc, avšak před tím, než je zahájeno posouzení přijetí a potřeb.

KDO: Koordinátor péče jmenovaný agenturou poskytující služby, který bude při rozhodování spolupracovat s konzultačním týmem dalších odborníků. V případě obchodované osoby – cizince je třeba zapojit i tlumočníka nebo kulturního mediátora. Nicméně všichni pracovníci asistenčních programů by měli být proškoleni, jak správně poskytovat informace.

Koordinátor péče je odpovědný za zajištění přístupu k nezbytným odborným službám, organizaci bezpečného předávání obchodované osoby, její dopravu a doprovod ke všem krizovým službám.

KDE: V prostředí, které zaručuje soukromí a pohodlí.

JAK: O možnostech a podmínkách služeb je třeba informovat dále uvedeným způsobem:

- ústně a písemně v jazyce, kterému obchodovaná osoba rozumí;
- jasně, profesionálně, ale zároveň způsobem, který vyjadřuje účast;
- povzbuzovat obchodovanou osobu, aby kladla doplňující otázky;
- nově nasměrovat obchodovanou osobu a znovu posoudit dostupné možnosti;
- neustále se ujistovat, že jedinec porozuměl všemu, co mu bylo vysvětleno.
- V případě, že se jedná o cizince, jemuž je poskytována pomoc, je třeba využít tlumočnických služeb nebo použít třetí jazyk, kterému cizinec rozumí.

- V případech, že se jedná o dětskou oběť, je nutno použít citlivý přístup a jazyk, který odpovídá rozvojovým schopnostem dítěte.

Opatření 2: Informace o právních možnostech a podmínkách

CO: Jedná se o poskytování přesných informací o právních možnostech, které jsou současné době k dispozici, a o souvisejících právech s ohledem na dále uvedené možnosti:

- podat žádost o povolení k dočasnému, dlouhodobému nebo trvalému pobytu v cílové zemi (v případě obchodované osoby – cizince) nebo ve třetí zemi (v případě občana cílové země i cizince, kterému je poskytována pomoc);
- spolupracovat s příslušnými orgány;
- vznést nárok na odškodnění v rámci trestního nebo občansko-právního řízení.

V závislosti na právních předpisech konkrétní země obchodované osobě – cizinci může být umožněno legálně pobývat v cílové zemi prostřednictvím mezinárodní ochrany (azyl a doplňková ochrana), ochrany z humanitárních důvodů nebo pomocí různých dalších možností jako je povolení k pobytu/vízum.

- **Azyl:** V závislosti na zákonech o azylu a uprchlících v dané zemi by mezinárodní ochrana mohla být jednou z možných cest, jak zajistit obchodovaným osobám ochranu v cílové zemi. Avšak tato možnost je předmětem právních omezení, která platí pro žadatele o azyl, kdy osoba žádající o azyl musí prokázat „odůvodněný strach z perzekuce“ z důvodu politického přesvědčení, rasy, náboženství, národnosti nebo příslušnosti k určité sociální skupině.

Oběti obchodování s lidmi se mohou kvalifikovat jako žadatelé o azyl / uprchlíci na základě „perzekuce přímo spojené s jejich obchodováním“ a na základě jejich příslušnosti v právní kategorii „sociální skupina“. To bude s největší pravděpodobností případ týkající se žen obchodovaných za účelem nucené prostituce, kde může být perzekuce určena na základě jejich příslušnosti k určité sociální skupině³⁹ (např. mladá žena pocházející z nuzných poměrů z určité země/společnosti může být perzekuována za

³⁹ Více informací o možnostech, na jakém základě mohou obchodované osoby žádat o azyl viz: J. Morrison, B. Crosland, *The Trafficking and Smuggling of Refugees: the End Game in European Asylum Policy? (Obchodování s uprchlíky jejich převádění: konec hry v evropské azylové politice?)*, Duben 2001 (No. 39), UNHCR, pracovní dokument, s. 63.

to, že se angažovala v prostituci). Nicméně důkazní břemeno leží na obchodované osobě žádající o azyl, která musí prokázat krutou perzekuci v minulosti nebo odůvodněný strach z budoucí perzekuce ve své zemi původu z důvodu příslušnosti i k určité sociální skupině.

Dalšími příklady obětí obchodování s lidmi, kteří by se mohli kvalifikovat jako žadatelé o azyl, jsou uprchlíci, kteří byli uneseni z uprchlických táborů za účelem nucené prostituce, nebo uprchlíci, kteří využili služeb pachatelů trestného činu obchodování s lidmi, ať už vědomě či nevědomě, protože byli v zemi původu stíháni a neměli jinou alternativu, jak zemi původu opustit.⁴⁰

- **Ochrana z humanitárních důvodů:** Obchodované osoby mohou rovněž dostat ochranu před nuceným návratem na základě humanitárních důvodů. V Evropě se ochrana z humanitárních důvodů poskytuje, když:
 - je někdo ohrožen trestem smrti, aniž by byl uprchlík;
 - je někdo ohrožen mučením nebo nelidským zacházením, aniž by byl uprchlík;
 - někdo naléhavě potřebuje lékařskou péči, která není v jeho zemi k dispozici;
 - někdo je v zemi původu v ohrožování z jiného důvodu;
 - někdo má silné rodinné vazby na osobu žijící v členském státě EU a jedna osoba závisí na druhé;
 - se dítěti v případě návratu nedostane odpovídající péče;
 - existují jiné humanitární důvody (kulturní nebo slabé rodinné vazby)⁴¹.
- **Povolení k pobytu a víza:** Obchodované osobě může být vydáno povolení k pobytu. Požadavky na vydání povolení k pobytu se liší podle vnitrostátních právních předpisů, avšak hlavní obecnou podmínkou pro vystavení povolení k pobytu je potřeba oběti i být pod ochranou, protože její lidská práva byla poškozena a oběť musí čelit krutému vykořisťování a rizikům, která mohou ohrozit její život, takže její pobyt je „nutný vzhledem k její osobní situaci“ nebo „za účelem spolupráce s příslušnými úřady při vyšetřování nebo během trestního řízení u soudu.“⁴²

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ Viz www.asylumlaw.org.

⁴² Úmluva Rady Evropy z roku 2005 o opatřeních proti obchodování s lidmi; směrnice Rady 2004/81/ES z dubna 2004, o povolení k pobytu vydávané státním příslušníkům třetích zemí, které jsou oběťmi obchodování s lidmi nebo obdrželi pomoc k nedovolenému přistěhovalectví a kteří spolupracují s příslušnými orgány.

Povolení k pobytu lze vydat jako dočasné nebo trvalé nebo je lze změnit na povolení ke studiu případně pracovní povolení za předpokladu, že osoba vyhovuje přistěhovaleckým zákonům nebo pracovním předpisům země, kde pobývá, nebo v některých zemích tato osoba odpovídá *ad hoc* nařízením z oblasti pobytového režimu pro obchodované osoby.

Povolení k dočasnému pobytu se může lišit v délce trvání a lze je obnovovat. Takováto povolení jsou vázána na konkrétní dobu, během které musí oběť zůstat v dané zemi z dále uvedených důvodů:

- zotavit se a posoudit možnosti do budoucna;
- učinit výpověď a účastnit se soudního procesu;
- zahájit občansko-právní řízení k získání odškodnění od pachatelů trestného činu obchodování s lidmi;
- vyčkat, dokud nepomine riziko, které obchodované osobě hrozí při návratu do země původu;
- dosáhnout úplného sociálního a pracovního začlenění v cílové zemi.

KDO: Jmenovaný koordinátor péče, právník a v případě, že se jedná od cizince, kterému je poskytována pomoc, tlumočnický nebo kulturní mediátor.

KDE: V prostředí, které zajišťuje soukromí a pohodlí.

KDY: Společně s poskytnutím dostupných možností a podmínek sociální pomoci.

JAK: O možnostech a podmínkách právních služeb je třeba informovat dále uvedeným způsobem:

- ústně a písemně v jazyce, kterému obchodovaná osoba rozumí;
- jasně, profesionálně, bez „právníckého“ vyjadřování, ale zároveň způsobem, který vyjadřuje účast
- povzbuzovat obchodovanou osobu, aby kladla doplňující otázky;
- nově nasměrovat obchodovanou osobu a znovu posoudit dostupné možnosti;
- tak, že se budete neustále ujistovat, že jedinec porozuměl všemu, co mu bylo vysvětleno.
- V případě, že se jedná o cizince, jemuž je poskytována pomoc, je třeba využít tlumočnických služeb nebo použít třetí jazyk, kterému cizinec rozumí.
- V případě, že se jedná o dětskou oběť, je nutno použít citlivý přístup a jazyk, který odpovídá rozvojovým schopnostem dítěte.

Opatření 3: Posouzení přijetí a potřeb

CO: Jedná se o postup, v rámci kterého se posuzují potřeby s ohledem na služby a bezpečnost každé osoby, které služby poskytují. Jednotlivé kroky postupu přijímání se mohou lišit podle toho, zda se jedná o místního občana nebo o cizince, a mohou vyžadovat více než jednu schůzku.

Dále uvedená tabulka obsahuje některá kritéria, která lze použít pro přijetí a následné posouzení potřeb.

KRITÉRIA PRO PŘIJETÍ A POSOUZENÍ POTŘEB		
ÚDAJE OBSAŽENÉ VE SPISE K PŘÍPADU		
Čís.	Položka	Poznámky
1	Číslo spisu případu	
2	Pohlaví	
3	Datum narození	
4	Státní příslušnost	
5	Země pobytu	
6	Jazyk	
7	Právní postavení	
8	Rodinný stav	
9	Typ vykořisťování, kterým daná osoba prošla	
10	Délka vykořisťování	
ZÁKLADNÍ POTŘEBY		
Čís.	Položka	
1	Požadavky na ubytování	
2	Požadavky na stravu	
3	Požadavky na nocleh	
4	Lékařské prohlídky	
5	Léky na předpis	
6	Komunikace s blízkými osobami	
Posouzení rizika		
Čís.	Položka	
1	Stávající obavy týkající se bezpečnosti	
2	Obavy týkající se bezpečnosti v minulosti	
3	Jedinci, kteří mohou dané osobě způsobit újmu/problémy	
4	Obavy o bezpečnost rodinných příslušníků, přátel a	

	známých	
5	Nebezpečná lokace pro předpokládanou obchodovanou osobu jak v cílové, tak také ve zdrojové zemi	
6	Ostatní	

Potřeby týkající se zdraví

Čís.	Položka	
1	Fyzické symptomy (bolesti hlavy, vyčerpání, občasné závratě, bolesti zad, bolesti žaludku a břicha, dermatitida, problémy se zrakem, nachlazení, problémy s dechem, bolesti zubů...)	
2	Psychické symptomy (problémy s pamětí, častý pláč, úzkost, vztek, napětí způsobené stresem, nepřátelství, agrese, symptomy posttraumatického stresu...)	
3	Minulá nebo současná zranění (sebepoškození, myšlenky na sebevraždu nebo pokusy o sebevraždu ...)	
4	Zdravotní omezení nebo vysoce rizikový stav (vážné srdeční problémy, epilepsie, astma)	
5	Neschopnost učit se	
6	Infekční nemoci (tuberkulóza...), včetně sexuálně přenosných chorob	
7	Závislosti (alkohol, drogy, hazard...)	
8	Ostatní	

PRÁVNÍ/ADMINISTRATIVNÍ POTŘEBY

Čís.	Položka	
1	Pas	
2	Občanský průkaz/jiný průkaz totožnosti	
3	Povolení k pobytu	
4	Právní zastupování	
5	Karta zdravotní pojišťovny	
6	Řidičský průkaz	
7	Ostatní	

Všechny údaje je nutno shromažďovat v souladu s předpisy na ochranu osobních údajů, které jsou platné v zemi, kde probíhá příjem obchodované osoby a jsou posuzovány její potřeby. Osoba, které je poskytována pomoc, musí vždy dát souhlas se shromažďováním a ukládáním osobních údajů a

musí být informována o právu odmítnout poskytnout konkrétní informace a o právu, kdykoliv zrušit svůj souhlas.

KDY: Poté, co byly osobě, které je poskytována pomoc, dány informace o dostupných službách a právních možnostech a o veškerých povinnostech nebo podmínkách, které vyplývají ze služeb, kterých se jí dostává.

KDE: V prostředí, které zaručuje soukromí a pohodlí.

KDO: Koordinátor péče a v případě, že se jedná o cizince, kterému je poskytována pomoc, tlumočnické nebo kulturní mediátor.

V případě, že se jedná o děti, pak to bude jmenovaný opatrovník dítěte, který ponese odpovědnost za provedení příjmu a posouzení potřeb. V závislosti na vnitrostátních právních předpisech daného státu může být opatrovník rovněž odpovědný za jiné formy zdokumentování a vykazání hodnocení zájmů a potřeb dítěte.

JAK: Před zahájením postupu přijímání obchodované osoby je koordinátor péče povinen:

- prověřit existující poznámky ve spisech k případu, které již mohly být odeslány;
- vysvětlit účel postupu přijímacího šetření (jak bude šetření využito, proč je užitečné), ale i práva a povinnosti osoby, které je poskytována pomoc;
- vysvětlit kdo bude a kdo nebude mít přístup k daným informacím;
- vysvětlit možnost odmítnout odpovědět na kteroukoliv z otázek.

Jakmile je dokončeno hodnocení a prověřování potřeb, osoba, které je poskytována pomoc, by měla být informována o výsledku.

Opatření 4: Poskytování pomoci a ochrana

CO: Jedná se o poskytování asistenčních služeb stanovených pomocí hodnocení potřeb s tím, že je nutno uspokojit bezprostřední a naléhavé potřeby a zajistit bezpečnost osoby, které je poskytována pomoc.

Okamžitá pomoc a ochrana může být poskytnuta kdykoliv během celého procesu pomoci, stabilizace a sociálního začleňování.

KDY: Poté, co byly osobě, které je poskytována pomoc, dány informace o dostupných službách a právních možnostech a o veškerých povinnostech nebo podmínkách, které vyplývají ze služeb, kterých se jí dostává, a daná

osoba dala písemný souhlas k tomu, aby jí mohly být dané služby poskytovány.

WHERE: V prostorách agentury, která poskytuje pomoc a v prostorách poskytovatele služeb.

WHO: Koordinátor péče a odborníci, kteří jsou zapojeni do poskytování služeb a opatření, na nichž se strany dohodly.

JAK: Všichni poskytovatelé služeb by měli postupovat podle dále uvedených zásad⁴³, pokud chtějí zajistit vysoce kvalitní pomoc a vyhnout se riziku sekundární viktimizace:

- postupovat bez jakékoliv diskriminace s ohledem na národnost, etnický původ, pohlaví, právní postavení, věk a zdravotní stav;
- postupovat bez náznaků odsuzování s ohledem na minulé zkušenosti osoby, které je poskytována pomoc, a na její současné volby a chování;
- zachovávat mlčenlivost a nepoužívat a/nebo nepřevádět jakékoliv informace o osobě, které je poskytována pomoc, bez jejího výslovného souhlasu;
- respektovat jakékoliv rozhodnutí, které osoba, které je poskytována pomoc, přijme na základě sdělených informací;
- jasně definovat a respektovat očekávání a povinnosti;
- jasně vymezit a respektovat role;
- poskytovat služby včas.

Tým musí organizovat schůzky, pokud má řádně monitorovat situaci osoby, které je poskytována pomoc, identifikovat potřeby a následně se zaměřit na nové potřeby. Musí rovněž prověřit a aktualizovat plány analýzy rizika. Výsledky všech hodnocení by měly být sděleny osobě, které je poskytována pomoc, a měly by s ní být podrobně prodiskutovány.

V případě, že se jedná o dítě, kterému je poskytována pomoc, pak by se jednání týmu měl účastnit i jmenovaný opatrovník.

Pro jedince zařazené do programu počáteční pomoci je důležité mít prostředky a příležitosti k vyjádření obav, které se mohou objevit, nebo k vyjádření nespokojenosti se službami či pracovníky, kteří služby poskytují. Je

⁴³ Celý popis zásad viz Expertní skupina, viz výše, s. 178-181.

tedy třeba vypracovat postup pro podávání stížností a ten by měl obsahovat i možnost podat stížnost anonymně, ústně a písemně.

Příklad z praxe – Postup pro podávání připomínek a stížností (Česká republika)

La Strada Česká republika, NNO pracující od roku 1998 přímo s obchodovanými osobami, zpracovala praktické postupy, jak může osoba, které je poskytována pomoc, podat písemnou a/nebo ústní stížnost týkající se nabízených služeb nebo může dát doporučení, jak zlepšit kvalitu služeb poskytovaných organizací La Strada⁴⁴.

Stížnost může být podána osobně, telefonicky, e-mailem nebo poštou, anonymně nebo s uvedením jména. Jakmile je stížnost podána, manažerka služeb je povinna odpovědět do 15 dnů a v případě, že služba skutečně nebyla vhodná, pak je povinna přijmout opatření k nápravě problému. Pokud je ten, kdo stížnost podal, stále nespokojen s výsledkem, manažerka služeb je povinna neprodleně kontaktovat manažerku organizace, správní radu La Strada nebo magistrát hlavního města Prahy.

Na konci doby pro poskytování počáteční pomoci se osoba, které je služba poskytována, rozhodne zda:

- si přeje vrátit se do místa/země původu nebo přesídlit do nějaké třetí země, a jakmile je úspěšně dokončena analýza rizika, uskuteční se nezbytné kroky. Viz ➡ **SOP: Návrat a začleňování do společnosti;**

- si přeje zůstat v cílové zemi / v „hostitelském místě“⁴⁵, pak budou zahájeny nezbytné postupy a služby k poskytování dlouhodobé pomoci a podpory zaměřené na sociální začlenění. Viz ➡ **SOP: Dlouhodobá pomoc a sociální začlenění;**

- si přeje spolupracovat s příslušným úřadem a žádat náhradu škody. Viz ➡ **SOP: Trestní a občansko-právní řízení.**

Co se týče všech obchodovaných dětí, musí být vypracován postup k posouzení a určení nejlepších zájmů dítěte, který bude následně sloužit jako výchozí bod k identifikaci ochrany a nalezení dlouhodobého řešení. Po vyhodnocení nejlepších zájmů bude mít výsledné dlouhodobé řešení pravděpodobně jednu z dále uvedených forem: sloučení dítěte s jeho rodinou v zemi původu, v cílové zemi nebo v některé třetí zemi nebo dítě zůstane v cílové zemi bez péče rodinných příslušníků nebo, ve výjimečných

⁴⁴ Celý text praktických postupů zpracovaných organizací La Strada Česká republika k podání stížností na nabízené služby je uveden v Příloze 8.

⁴⁵ Termín „hostitelské místo“ znamená město nebo vesnici v zemi původu, kde v současné době obchodovaná osoba bydlí a je jí poskytována nezbytná pomoc. Jedná se o termín zvolený tak, aby zahrnoval osoby obchodované v rámci jejich země původu s tím, že pomoc je jim poskytována v jiné geografické oblasti, než ze které pocházejí.

případech se dítě vrátí do země původu, kde se o něj postarají jiní lidé než rodinní příslušníci⁴⁶.

⁴⁶ Děti bez doprovodu zákonného zástupce v Evropském programu (SCEP), viz výše.

III SOP – Dlouhodobá pomoc a sociální začlenění

Následná dlouhodobá pomoc se poskytuje obchodovaným osobám, jak místním občanům, tak i cizincům, kteří se rozhodnou přijmout pomoc a/nebo vstoupit do programu podpory v cílové zemi nebo v některé třetí zemi.

Během dlouhodobé pomoci a fáze sociálního začleňování je osoba, která je příjemcem pomoci, podporována nebo je přímo převedena do péče profesionálních a proškolených poskytovatelů služeb, kteří jsou přinejmenším povinni:

- zajistit bezpečnost;
- pomoci jedincům, aby znovu získali pocit sebekontroly a sebeurčení;
- zabezpečit psychickou stabilitu dané osoby;
- vyhnout se sekundární viktimizaci;
- posilovat jedince po fyzické i psychické stránce;
- vyhodnotit riziko sociální stigmatizace;
- usnadnit začleňování do společnosti;
- plně využívat komplexní přístup se zapojením více agentur.

Posledním cílem dlouhodobé podpory a sociálního začleňování je zajistit, aby se osoby, kterým je pomoc poskytována, plně zapojily do procesu rozhodování, měly přístup k základním právům a byly jim dány příležitosti a zdroje nezbytné k účasti na ekonomickém a společenském životě, který by jim zabezpečil životní úroveň, která je ve společnosti, v níž žijí, považována za přijatelnou⁴⁷.

⁴⁷ Viz http://ec.europa.eu/employment_social/spsi/poverty_social_exclusion_en.htm a Evropská komise, 2003: Společná zpráva Komise a Rady o sociálním začleňování na http://europa.eu.int/comm/employment_social/soc-prot/soc-ncl/final_joint_inclusion_report_2003_en.pdf.

DLOUHODOBÁ POMOC A SOCIÁLNÍ ZAČLENĚNÍ	Opatření 1	SPOLEČNÉ ZPRACOVÁNÍ INDIVIDUÁLNÍHO PLÁNU POMOCI (IPP) <ul style="list-style-type: none"> • Prodiskutování plánu s osobou, které je pomoc poskytována, a s jejím týmem podpory. • Zjišťování a posuzování naléhavých potřeb/požadavků, na něž se zaměřuje pomoc poskytovaná obchodované osobě. • Formulace plánu podle potřeb a přání obchodované osoby.
	Opatření 2	POSTUP SCHVÁLENÍ REALIZACE IPP <ul style="list-style-type: none"> • Zajištění překladu IPP pro obchodovanou osobu – cizince (je-li to nutné). • Podepsání IPP obchodovanou osobou, které je poskytována pomoc, a organizací, která pomoc poskytuje.
DLOUHODOBÁ POMOC A SOCIÁLNÍ ZAČLENĚNÍ	Opatření 3	PŘÍZPŮSOBENÍ SE A POMOC PŘI SOCIÁLNÍM ZAČLEŇOVÁNÍ <ul style="list-style-type: none"> • Poskytnutí přístupu ke službám sociálního začlenění. • Vyhodnocení realizace IPP a jeho aktualizace. • Monitoring a vyhodnocení případu. • Zpracování a vysvětlení postupů pro podávání stížností.
	Opatření 4	PRÁVNÍ PODPORA A POMOC <ul style="list-style-type: none"> • Poskytnutí pomoci v právní oblasti. • Realizace postupů nezbytných k zajištění legálního pobytu, odškodnění atd.

Opatření 1: Společné zpracování individuálního plánu pomoci (IPP)

CO: Jedná se o jasný a podrobný popis společně stanovených opatření a dalších kroků, které je třeba učinit. Jedná se o individuálně přizpůsobený plán, který bude dále rozpracováván a revidován podle vyhodnocených potřeb a plánů obchodované osoby do budoucnosti. Plán může zahrnovat:

- ubytování⁴⁸;
- sociální poradenství;
- psychologické poradenství;
- psychiatrickou péči;
- bezplatné právní poradenství a pomoc;
- zdravotní péči;

⁴⁸ V souladu s místním a kulturním kontextem lze poskytnout různé typy ubytování: residenční azylové ubytování, byty pro více osob, ambulantní péči, umístění u rodiny. Co se týče dětských obětí, pak azylové nebo utajené domy nejsou nejlepším řešením, s výjimkou krátkých časových úseků. Měly by tedy být vyhledávány další způsoby ubytování a péče o dítě s tím, že se využijí existující mechanismy ochrany a péče o dítě, které žije bez rodičů. Modely péče a pomoci, které by měly být využívány při poskytování pomoci obchodovaným dětem, najdete v publikaci *UNICEF, viz výše*, a v dokumentu *Děti bez doprovodu zákonného zástupce v Evropském programu (SCEP), viz výše*

- návštěvy sociálních a zdravotnických zařízení;
- jazykové vzdělávání;
- další vzdělávací aktivity;
- odborné vzdělávání a praxe;
- pracovně-právní poradenství;
- pomoc při hledání zaměstnání;
- programy zaměřené na vytváření příjmu;
- opatření k reintegraci s rodinou/komunitou;
- zprostředkování styků s rodinou;
- rekreační/volnočasové aktivity;
- finanční pomoc;
- sledování a vyhodnocení případu.

KDY: Jakmile se osoba, které je poskytována pomoc, rozhodne vstoupit do dlouhodobého programu pomoci a vyjádří přání, aby byl zpracován individuální plán pomoci, který následně podepíše.

KDO: Koordinátor péče, osoba, které je poskytována pomoc, a v případě, že se jedná o cizího státního příslušníka, pak také tlumočnick nebo kulturní mediátor.

V závislosti na vnitrostátních právních předpisech může být požádán jmenovaný opatrovník dítěte, aby s místními orgány péče o dítě zkonzultoval jejich názor na potřeby dítěte a probral s nimi doporučení pro krátkodobou i dlouhodobou pomoc. Kromě toho opatrovník a pracovníci sociálních služeb mohou být požádáni, aby plán pomoci danému dítěti pravidelně vyhodnocovali.⁴⁹

⁴⁹ Co se týče dětských obětí, pak azylové nebo utajené domy nejsou nejlepším řešením, s výjimkou krátkých časových úseků. Měly by tedy být vyhledávány další způsoby ubytování a péče o dítě s tím, že se využijí existující mechanismy ochrany a péče o dítě, které žije bez rodičů. Modely péče a pomoci, které by měly být využívány při poskytování pomoci obchodovaným dětem, najdete v publikaci *UNICEF*, viz výše.

V závislosti na jednotlivých okolnostech bude dlouhodobá pomoc a sociální začlenění spadat do kompetence jmenovaného opatrovníka dítěte a **sociálních služeb v cílové i zdrojové zemi**. Pokud dítě zůstane v cílové zemi, dlouhodobá pomoc se poskytuje v souladu s národní politikou o ochraně dětí bez rodičovské péče.

Příslušné orgány mohou být požádány, aby sdílely informace o péči o dítě s příslušnými úřady země původu dítěte tak, aby tyto úřady mohly začít zpracovávat trvalé řešení pro dané dítě.

JAK: Koordinátor péče prodiskutuje individuální případ s osobou, které je poskytována pomoc, a s jejím týmem podpory a všichni společně zpracují plán, který musí vycházet z potřeb a přání osoby, které je péče poskytována.

V případě dítěte musí vzít plán v úvahu jak názory dítěte, tak i vyhodnocení nejlepších zájmů dítěte, které zpracoval opatrovník společně se sociální službou péče o dítě.

Poskytování informací by mělo zahrnovat všechny podrobnosti o opatřeních a dostupných službách, včetně práv a povinností, které s nimi souvisejí, jakož i informace o tom, že kdykoliv v průběhu realizace IPP je možné podat stížnost.

KDE: Dlouhodobá pomoc a sociální začlenění probíhá:

- po návratu obchodované osoby do místa/země původu nebo
- v cílovém místě/v cílové zemi, pokud se obchodovaná osoba rozhodne zůstat i po uplynutí doby na rozmyšlenou.

Opatření 2: Postup schválení realizace IPP

CO: V průběhu schvalovacího procesu se určí, zda daná osoba rozumí nabízené pomoci a souvisejícím podmínkám a zda s nimi souhlasí či nesouhlasí.

KDY: Poté, co jí byly jasně vysvětleny služby, které jsou nabízeny, a předpisy, které v daném případě platí. Osoba, které je poskytována pomoc, musí vyjádřit svůj souhlas s podmínkami pomoci.

V případě, že se jedná o dítě, pak kromě jeho souhlasu a vyjádření, že pochopilo postupy a nabízenou pomoc, je nutný konečný souhlas, který může dát pouze jmenovaný opatrovník.

KDO: Koordinátor péče a osoba, které je poskytována pomoc, a v případě, že se jedná o cizího státního příslušníka, i tlumočníka a mediátor. V případě dětské oběti je zapojen i opatrovník.

JAK: Organizace poskytující služby by měla vypracovat formulář k vyjádření souhlasu, který by měl zahrnovat minimálně dále uvedené informace:

- ubytování a související podmínky;
- seznam služeb a činností, které mají být poskytnuty, včetně jejich popisu (cíle, role, časový rozpis, atd.);
- finanční podpora;
- práva a povinnosti, které musejí být dodržovány;
- politika pro přijetí;
- bezpečnostní pravidla a plán k zajištění bezpečnosti;
- důvody pro ukončení pomoci;
- podmínky pro vydání povolení k pobytu (týká se cizích státních příslušníků);
- pravidla ochrany osobních údajů;
- vysvětlení postupů pro podávání stížností.

Osobě, které je poskytována pomoc, by měly být jasně popsány nabízené služby a činnosti, a to v jazyce, kterému daná osoba rozumí. Měla by jí být poskytnuta přiměřená lhůta, aby si formulář souhlasu přečetla nebo aby jí jej někdo přečetl a aby zvážila možnosti, které jsou jí nabízeny. Příjemci podpory by měly být položeny otázky, aby bylo zcela zřejmé, že příjemce podpory pochopil, co znamená jeho souhlas a jaké jsou případné dopady takového souhlasu.

Souhlas/schválení se váže na služby, které jsou uvedeny v dohodě (formuláři). Ostatní opatření, jako jsou například lékařská vyšetření, výsledky na policii, postupy pro přistěhovalce a sdělování informací, vyžadují samostatný souhlas. Nicméně v některých zemích jsou lékařská vyšetření povinná a nutná k ochraně pracovníků poskytovatelů služeb i dalších osob, kterým je poskytována pomoc, před případnou nákazou. I přesto se doporučuje povinné lékařské prohlídky provést co nejcitlivěji, aby se předešlo sekundární viktimizaci.

Formulář vyjádření souhlasu by měl být podepsán osobou, které je poskytována pomoc a, jedná-li se o dítě, pak je nutný i podpis opatrovníka. Podpis a souhlas samotného dítěte bez dalšího schválení nejsou přijatelné.

Pokud si osoba, které jsou poskytovány služby, nepřeje být podporována v rámci individuálního programu pomoci, měla by být vybavena alespoň seznamem kontaktních míst poskytovatelů služeb, kteří působí v místě/zemi, kde se rozhodla žít.

Opatření 3: Přizpůsobení se a pomoc při sociálním začleňování

CO: Jedná se o proces, který má zajistit, aby osoba, které se poskytují služby, dostala příležitosti a zdroje nezbytné pro to, aby se přizpůsobila novým životním podmínkám a mohla se zapojit do ekonomického a společenského života, který by jí zajistil životní úroveň, jež je přijatelná ve společnosti, v níž žije. Během této fáze prochází osoba, které se poskytuje pomoc, realizací příslušného IPP, jehož konečným cílem je začlenění dané osoby do společnosti.

KDY: Během fáze dlouhodobé pomoci v cílovém místě/v cílové zemi nebo po návratu do místa/země původu nebo po odjezdu do třetí země. Trvání této fáze se může lišit podle interních faktorů (např. délka přizpůsobování se, zdravotní a psychický stav, osobní schopnosti a dovednosti nutné pro zaměstnání atd.) nebo externích faktorů (např. vystavení příslušných dokladů, dostupnost služeb, možnost přístupu na trh práce atd.)

Jakákoliv forma pomoci, která je nutná pro jistotu, klid a pohodu dítěte, by měla být poskytována pod dohledem opatrovníka a to ve všech fázích tohoto procesu. Po návratu dítěte do místa/země původu je jeho opatrovník společně s příslušnými orgány odpovědný za zpracování a monitorování plánu zaměřeného na pomoc danému dítěti.

KDO: Celá řada vládních a nevládních poskytovatelů služeb prostřednictvím odborníků, kteří by měli být speciálně proškoleni na práci s obchodovanými osobami a měli by podstupovat i aktualizaci školení v otázkách boje proti obchodu s lidmi:

- pracovníci utajených/azylových domů;
- psychologové/psychoterapeuti;
- sociální pracovníci;
- pracovníci orgánů péče o děti;
- vychovatelé/pedagogičtí pracovníci;
- kulturní mediátoři;
- právníci, studenti práv;

- pracovníci ve zdravotnictví;
- poradci při výběru zaměstnání;
- asistenti pro zapojování se na trhu práce;
- ostatní.

JAK: Všichni poskytovatelé služeb by měli postupovat podle dále uvedených zásad⁵⁰, pokud chtějí zajistit vysoce kvalitní pomoc a vyhnout se riziku sekundární viktimizace, tj. měli by:

- postupovat bez jakékoliv diskriminace s ohledem na národnost, etnický původ, pohlaví, právní postavení, věk a zdravotní stav;
- postupovat bez náznaků odsuzování s ohledem na minulé zkušenosti osoby, které je poskytována pomoc, a na její současné volby a chování;
- zachovávat mlčenlivost a nepoužívat a/nebo nepřevádět jakékoliv informace o osobě, které je poskytována pomoc, bez jejího výslovného souhlasu;
- respektovat jakékoliv rozhodnutí, které osoba, které je poskytována pomoc, učiní na základě sdělených informací;
- jasně definovat a respektovat očekávání a povinnosti;
- jasně vymezit a respektovat role;
- podporovat a hájit seberealizaci a další posilování osobnosti osob, kterým je poskytována pomoc.

Mezinárodní spolupráce

V případech obchodované osoby - cizince a za účelem splnění určitých požadavků, které souvisejí s činnostmi IPP, je koordinátor péče agentury, která poskytuje pomoc v místě/zemi, kde tato osoba nyní pobývá, povinen kontaktovat příslušné úřady a NNO nebo MO v místě/zemi původu a zajistit zaslání příslušných dokumentů (např. vysvědčení ze školy atd.) Tento postup by měl být využit pouze v případech, kdy je zřejmé, že osoba, které je poskytována pomoc, nedozná újmy.

Pravidelně by se měly konat schůzky týmu i jednání s dalšími agenturami, čímž by se zajistilo monitorování realizace IPP, které je nezbytné pro identifikaci nových potřeb a způsobů jak na ně reagovat, ale i z hlediska kontroly a aktualizace plánu analýzy rizika. Výsledky všech analýz a

⁵⁰ Celý popis zásad viz. Expertní skupina, viz výše, s. 178-181.

hodnocení by měly být sděleny osobě, které se poskytuje pomoc, a měly by s ní být prodiskutovány.

Pro jedince zařazené do programu podpory je důležité mít prostředky a příležitosti k vyjádření obav, které se mohou objevit, nebo k vyjádření nespokojenosti se službami či pracovníky, kteří služby poskytují. Je tedy třeba vypracovat postup pro podávání stížností a ten by měl obsahovat i možnosti podat stížnost anonymně, ústně a písemně.

Opatření 4: Právní podpora a pomoc

CO: Jedná se o poskytnutí profesionální právní podpory a pomoci osobě, které se poskytuje pomoc, aby byla schopna:

- čelit výsledkům a pohovorům vedenými orgány činnými v trestním řízení a soudy;
- požádat o zbavení podezření a/nebo obvinění ze spáchání trestných činů, kterých se měla daná osoba dopustit v důsledku toho, že byla obchodována;
- připravit se na soudní proces, kde bude vystupovat jako svědek ➔ **SOP: Příprava oběti-svědka před soudním procesem**
- účastnit se soudního procesu jako svědek ➔ **SOP: Podpora oběti-svědka při soudním procesu;**
- vznést nárok na odškodnění za ztrátu nebo újmu, kterou jí způsobili pachatelé ➔ **SOP: Podpora při nárocích na odškodnění;**
- požádat o povolení k dočasnému, dlouhodobému nebo trvalému pobytu;
- požádat o azyl;
- požádat o zrušení příkazu k vyhoštění;
- zbavit se případných dluhů (úvěr, zdravotní pojištění atd.);
- poskytnout aktualizovanou informaci během jakéhokoliv realizovaného právního postupu;
- ostatní.

KDY: Během fáze dlouhodobé pomoci v cílovém místě/v cílové zemi nebo po návratu do místa/země původu nebo po odjezdu do třetí země.

KDO: Právníci, studenti práv a další pracovníci právních kanceláří a v případech cizích státních příslušníků, tlumočník nebo kulturní mediátor. V případě, že se jedná o obchodované dítě, v jednotlivých fázích právní pomoci a podpory by měl být přítomen i opatrovník.

Do výše uvedených postupů se rovněž zapojí státní úřady/subjekty určené na základě vnitrostátních právních předpisů.

JAK: Právní postupy a systémy se liší podle vnitrostátního právního řádu cílové země. V každém případě by však zainteresovaní odborníci měli:

- poskytovat přesné informace ústně nebo písemně, a to v jazyce, kterému oběť rozumí;
- používat profesionální způsob, kterým ale projeví i svou osobní účast na případu;
- zachovávat mlčenlivost a nepoužívat a/nebo nepřevádět jakékoliv informace o osobě, které je poskytována pomoc, bez jejího výslovného souhlasu;
- nově nasměrovat obchodovanou osobu a znovu posoudit dostupné možnosti;
- respektovat jakékoliv rozhodnutí, které osoba, které je poskytována pomoc, učiní na základě sdělených informací;
- neustále se ujišťovat, že jedinec porozuměl postupům a případným souvisejícím následkům;
- v případě předpokládané dětské oběti je tyto informace třeba poskytovat citlivě a jazykem, který odpovídá rozvojovým schopnostem dítěte.

Za účelem posouzení právní situace osoby, které je poskytována pomoc, by se měly konat pravidelné schůzky týmu, který tak rovněž může identifikovat možná řešení, pokud se objeví nečekané problémy.

Mezinárodní
spolupráce

V případě, že se jedná o obchodovanou osobu – cizince, koordinátor péče a právník agentury, která pomoc poskytuje, jsou povinni kontaktovat zastupitelský úřad země původu a požádat o poskytnutí osobních dokladů, potvrzení nebo jiných dokumentů, které jsou nezbytné pro žádosti, které se budou podávat v rámci stávající fáze pomoci za předpokladu, že tento postup není pro osobu samotnou a její blízké nebezpečný.

IV SOP – Návrat a začlenění do společnosti

Návrat domů je pro obchodované osoby často složitým procesem, protože ty mohou čelit celé řadě sociálních, rodinných, zdravotních, právních a finančních problémů a stát před rizikem návratu do stejných sociálních a ekonomických podmínek, z nichž se odchodem z domova snažily uniknout. Aby se obchodované osoby dokázaly vyhnout sekundární viktimizaci, měly by být pro ty, kdo si přejí návrat do své země původu nebo by se chtěly usadit v některé třetí zemi, k dispozici programy návratu a sociálního začlenění. Programy by se měly zaměřovat na dlouhodobější zotavení, posílení osobnosti a na sociální začlenění obchodovaných osob a měly by fungovat jako prevence rizika sekundární viktimizace a možnosti opětovného obchodování.

Programy návratu a sociálního začlenění by měly být založeny minimálně na dále uvedených zásadách⁵¹:

- *Dobrovolnost*: Je to obchodovaná osoba, která se svobodně rozhodne vrátit se domů nebo se usadit na jiném místě/ve třetí zemi a využít nabízených služeb.
- *Ochrana*: Bezpečnost a soukromí obchodovaných osob jsou rozhodující, a proto by měla být přijata všechna nezbytná opatření, aby se bezpečnost a soukromí skutečně zajistily (např. třetím stranám se nesdělují žádné informace, analýza rizika před odjezdem, bezpečný cestovní plán, plán řízení rizika, monitoring případu).
- *Řešení připravené na míru*: Potřeby, názory a obavy obchodovaných osob by měly být vzaty v úvahu při posuzování jejich přání vrátit se do země původu nebo se usadit v třetí zemi, a zároveň by se měly připravit postupy návratu a sociálního začlenění.
- *Přesnost*: Obchodovaná osoba by měla být co nejrychleji a řádně informována o jakémkoliv aspektu návratu a požadavcích a postupech sociálně-asistenčního programu.
- *Spolupráce*: Úzká spolupráce mezi akreditovanými podpůrnými agenturami (např. NNO, mezinárodní a vládní organizace) ve

⁵¹ Viz Zpráva expertní skupiny, viz výše, s. 197-200

zdrojových, tranzitních a cílových zemí je klíčová pro úspěšný návrat a program sociálního začlenění.

NÁVRAT A ZAČLENĚNÍ DO SPOLEČNOSTI	Opatření 1	INFORMOVANÉ ROZHODNUTÍ O NÁVRATU <ul style="list-style-type: none"> • Poskytnout obchodované osobě odpovídající informace o právních a sociálních aspektech návratu. • Získat písemný souhlas o dobrovolném a informovaném rozhodnutí obchodované osoby o návratu.
	Opatření 2	ANALÝZA RIZIKA A POSOUZENÍ MOŽNOSTÍ SOCIÁLNÍHO ZAČLENĚNÍ <ul style="list-style-type: none"> • Získat informace o tom, jak obchodovaná osoba vnímá rizika a bezpečnost. • Provést analýzu rizika/položit otázky společně s různými jedinci/organizacemi ze země/místa původu.
	Opatření 3	PLÁN ŘÍZENÍ RIZIKA <ul style="list-style-type: none"> • Nastínit rizika, bezpečnostní scénáře a možná řešení. • Poskytnout obchodované osobě informace o potenciálních nebezpečích a opatření, která jsou k dispozici na její ochranu.
	Opatření 4	ZJIŠTĚNÍ INFORMACÍ O RODINĚ <ul style="list-style-type: none"> • Identifikovat relevantní síť NNO/MO nebo příslušných vládních úřadů v místě/zemi původu. • Zahájit procesu zjišťování informací o rodině.
	Opatření 5	DOKUMENTACE <ul style="list-style-type: none"> • Kontaktovat příslušné zastupitelské úřady k usnadnění dobrovolného návratu. • Zabezpečit všechny nezbytné cestovní doklady. • Zabezpečit utajení informací a omezit přístup ke spisu obchodované osoby.
	Opatření 6	PLÁN INDIVIDUÁLNÍ POMOCI PRO PŘÍPRAVU ODJEZDU <ul style="list-style-type: none"> • Informovat obchodovanou osobu o rizicích a bezpečnosti, ale i o výsledcích posouzení možností sociálního začlenění. • Kontaktovat poskytovatele služeb v zemi původu za účelem výměny informací a koordinace procesu návratu. • Informovat obchodovanou osobu o průběhu zajišťování dokladů totožnosti; o dopravě/přesunu, o pomoci, která je k dispozici v zemi původu, a o plánu reintegrace. • Získat potvrzení, že někdo si obchodovanou osobu převezme a bude jí pomáhat.

Opatření 7	<p>BEZPEČNÁ DOPRAVA/PŘESUN A POMOC PŘI PŘÍJEZDU</p> <ul style="list-style-type: none"> • Informovat instituci/organizaci v místě/zemi původu, která bude na obchodovanou osobu čekat. • Poskytnout obchodované osobě nutné cestovní doklady/položky/informace. • Zajistit doprovod nezletilých při jejich dopravě domů. • Zajistit, aby obchodovanou osobu při příjezdu do země původu někdo čekal na hranicích/letišti/přístavu. • Poskytnout obchodované osobě předběžnou orientaci a pomoc. • Potvrdit, že obchodovaná osoba bezpečně přijela/získat potvrzení o bezpečném příjezdu obchodované osoby.
------------	--

Opatření 1: Informované rozhodnutí o návratu

CO: Jedná se o dobrovolné rozhodnutí obchodované osoby poté, co byla plně a podrobně informována o možnostech a rizicích souvisejících s dalším pobytem v cílovém místě/cílové zemi, s návratem domů nebo s přesídlením do jiné země.

Co se týče dětských obětí, pak lze říci, že dítě by se mělo vrátit do země původu nebo by mělo být převedeno do třetí země pouze v případě, že je to v jeho nejlepším zájmu. Nejlepší způsob návratu je dobrovolný návrat. Děti je třeba komplexně informovat a všechno s nimi zkonzultovat, protože ve všech fázích tohoto procesu je třeba vzít v úvahu i jejich názory.

KDY: Bezprostředně poté, co obchodovaná osoba, které se poskytuje pomoc, vyjádří přání vrátit se do místa původu, nebo v případě, že se agentura, která pomoc poskytuje, důvodně domnívá, že návrat nebo přesídlení jsou nejlepší variantou pro danou osobu. To se může stát v jakékoliv fázi procesu pomoci (mezi počátečním převedením do péče a obdobím dlouhodobé pomoci).

KDO: Osoba, které je poskytována pomoc, společně s koordinátorem péče a v případě, že se jedná o obchodovanou osobu – cizince, také tlumočnické nebo kulturní mediátor.

JAK: Koordinátor péče poskytne osobě, které je poskytována pomoc, při nejmenším dále uvedené informace. Informace by měly být poskytnuty ústně a písemně a v případě, že se jedná o obchodovanou osobu – cizince, pak je třeba informace poskytnout v jazyce, kterému cizinec rozumí.

INFORMACE NUTNÉ K PŘIJETÍ INFORMOVANÉHO ROZHODNUTÍ O DOBROVOLNÉM NÁVRATU	
Zůstat v cílovém místě/v cílové zemi	Podrobnosti/příklady
PRO obchodované místní občany i cizí státní příslušníky: ☒ Možnosti ubytování (utajený/azylový dům/byt, samostatný nebo společný byt ...) ☒ Informace o službách, které jsou k dispozici ☒ Možnosti psycho-sociální pomoci ☒ Možnosti lékařské péče ☒ Možnosti dalšího vzdělávání ☒ Možnosti odborného vzdělávání a praxe ☒ Informace o situaci na trhu práce ☒ Převod do jiné organizace, pokud to bude nutné ☒ Právní postupy k získání odškodnění	Seznam služeb Pravidla Podrobnosti o kontaktních osobách, které mohou poskytnout další informace Možnosti financování

<i>Dodatečné informace PRO obchodované osoby - cizince:</i> ☒ Povolení k pobytu ☒ Pracovní povolení ☒ Možnosti, jak získat občanství ☒ Sloučení rodiny ☒ Možnost jazykových kurzů	Postupy podávání žádostí Podrobnosti o kontaktních osobách, které mohou poskytnout další informace
--	---

Návrat do místa/země původu	
PRO obchodované místní občany i cizí státní příslušníky: ☒ Analýza rizika a posouzení sociálních možností ☒ Plán řízení rizika ☒ Nutné doklady ☒ Možnost zjištění informací o rodině ☒ Plán na přesídlení vypracovaný před odjezdem ☒ Doprava a související postupy ☒ Možnosti ubytování (utajený/azylový dům/byt, samostatný nebo společný byt ...) ☒ Možnosti psycho-sociální pomoci ☒ Možnosti lékařské péče ☒ Možnosti dalšího vzdělávání ☒ Možnosti odborného vzdělávání a praxe ☒ Informace o situaci na trhu práce ☒ Právní postupy k získání odškodnění ☒ Ostatní	Seznam služeb Podrobnosti o kontaktních osobách, které mohou poskytnout další informace Možnosti financování
Přesídlení do třetí země	
Pro obchodované místní občany i cizí státní	

<p>příslušníky:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☒ Povolení k pobytu ☒ Pracovní povolení ☒ Možnosti, jak získat občanství ☒ Sloučení rodiny ☒ Analýza rizika a postup posouzení sociálních možností ☒ Plán řízení rizika ☒ Nutné doklady ☒ Plán na přesídlení vypracovaný před odjezdem ☒ Doprava a související postupy ☒ Možnosti ubytování (utajený/azylový dům/byt, samostatný nebo společný byt ...) ☒ Informace o službách, které jsou k dispozici ☒ Možnosti psycho-sociální pomoci ☒ Možnosti lékařské péče ☒ Možnosti dalšího vzdělávání ☒ Možnosti odborného vzdělávání a praxe ☒ Informace o situaci na trhu práce ☒ Právní postupy k získání odškodnění ☒ Ostatní 	<p>Postupy při podávání žádostí</p> <p>Seznam služeb</p> <p>Pravidla</p> <p>Podrobnosti o kontaktních osobách, které mohou poskytnout další informace</p> <p>Možnosti financování</p>
--	---

Po poskytnutí informací by měla být osobě, které je poskytována pomoc, dána lhůta pro přijetí rozhodnutí. Rozhodnutí by mělo být zdokumentováno a stát se součástí spisu k danému případu.

Postup příprav před odjezdem, samotná cesta i proces přesídlení by vždy měly zajistit bezpečnost obchodované osoby, která by navíc měla dostat příležitost vyjádřit se, zda, kdy a jak se chce vrátit domů nebo přesídlit do třetí země.

Opatření 2: Analýza rizika a posouzení možností sociálního začlenění

CO: Jedná se o postup hodnocení, kterým lze důkladně zvážit bezpečnost a posoudit jistotu/pohodu obchodované osoby před jejím návratem domů nebo před jejím přesídlením do třetí země. Hodnocení se konkrétně zaměřuje na:

- identifikaci jakýchkoliv bezprostředních nebo budoucích rizik pro bezpečnost dané osoby;
- identifikaci jakýchkoliv bezprostředních nebo budoucích rizik pro bezpečnost rodinných příslušníků a další blízkých osob obchodované osoby;
- zjištění možností sociálního začlenění v zemi původu nebo ve třetí zemi.

KDY: Okamžitě poté, co se obchodovaná osoba rozhodne pro návrat do země původu nebo vyjádří přání usadit se ve třetí zemi.

Co se týče dětí, takovéto hodnocení by mělo být zahájeno bezprostředně po identifikaci.

Mezinárodní spolupráce

KDO: Analýza rizika a posouzení možnosti sociálního začlenění za účelem zajištění bezpečného návratu domů nebo přesídlení do třetí země jsou provedeny koordinátorem péče a osobou, které je poskytována pomoc, v úzké spolupráci s příslušnými institucemi a dalšími subjekty v zemi původu a v cílové zemi a/nebo ve třetí zemi:

- vládní úřady (je-li to nutné);
- státní nebo místní/městská policie (Europol, je-li to nutné);
- poskytovatelé služeb z nevládního sektoru;
- mezinárodní organizace;
- jmenovaný opatrovník dítěte (v případě, že se jedná o obchodované dítě).

V případě dětí se bude spolupráce mezi kompetentními úřady cílové/třetí země a země původu řídit příslušnými vnitrostátními právními předpisy. Státy zřídí ústřední orgán (obvykle Ministerstvo vnitra), který by se měl zvládat výměnu informací, které bude urychleně vyřizovat s ohledem na dlouhodobé řešení ve prospěch dítěte. Pokud jsou během soudních řízení posuzována příslušná rozhodnutí, pak soudy musejí postupovat podle standardních postupů pro soudní spolupráci.

JAK: Shromažďování informací pomocí prověřování spisu o případu a diskusí s různými institucemi a jednotlivci.

Riziko by mělo být vyhodnocováno s řádným ohledem na vnitrostátní právní předpisy týkající se ochrany osobních údajů, čímž se zajistí, že osobní údaje jsou zaznamenávány, ukládány a používány v souladu s příslušnou legislativou.

Analýza rizika a posouzení možností sociálního začlenění v případě dobrovolného asistovaného návratu	
Doporučené otázky	Poznámky
<i>obchodované osobě</i>	
1	<ul style="list-style-type: none"> • Jak byste se cítil/a, kdybyste jel/a domů? • Kde byste se cítil/a v bezpečí?

	<ul style="list-style-type: none"> • Vyhrožoval někdo vaší rodině nebo přátelům? • Vyhrožoval někdo vám osobně? • Ví pachatelé, kde žijete vy a vaše rodina? • Byli pachatelé součástí vaší rodiny, přátel nebo společenské skupiny? • Co by bylo možné udělat, abyste se cítil/a bezpečně? • Jak bude reagovat vaše rodina/vaši přátelé, když se vrátíte domů? • Chcete se vrátit do školy, do práce, na univerzitu? • Co by bylo nejhorší při vašem návratu domů? • Jak byste se s tím vyrovnal/a? • Co byste mohl/a udělat nebo co by bylo možné udělat, abyste se vyhnul/a uvedenému situaci? 	
orgánům činným v trestním řízení		
2	<ul style="list-style-type: none"> • Vyhrožovali pachatelé rodině nebo přátelům? • Jsou přátelé pachatelů součástí rodiny, přátel nebo společenské skupiny? • Vědí pachatelé, kde obchodovaná osoba bydlí? • Je policie v místě/zemi původu schopna a připravena ochránit oběť před možnou odplatou nebo násilím? <i>(platí v případě oběti-cizince nebo občana z jiné oblasti i v dané zemi)</i> • Byli pachatelé již obžalováni? • Jedná se o jednoho pachatele nebo o organizovanou skupinu? • Jaký vztah mezi pachatelem(i) a obětí? • Můžete poskytnout policejní záznamy a/nebo jiné informace od třetích stran? 	
národními kontaktními místy, NNO, MO, zastupitelským úřadům		
3	<ul style="list-style-type: none"> • Čelila by obchodovaná osoba hrozbě trestního stíhání nebo sankcím v občansko-právním řízení? • Jaké jsou podmínky infrastruktury? • Je bydliště přístupné? • Byla by místní policie schopna obchodovanou osobu ochránit? • Čelila by obchodovaná osoba stigmatizaci a společenské izolaci? • Odpovídala by obchodovaná osoba požadavkům nutným pro vstup do programu pro oběti-svědky? • Měla by obchodovaná osoba přístup k místním sociálním službám? • Měla by obchodovaná osoba přístup k agenturám, které poskytují ubytování? • Měla by obchodovaná osoba přístup k lékařské pomoci a péči? • Měla by obchodovaná osoba přístup k psychologickému poradenství? • Měla by obchodovaná osoba přístup k právnímu poradenství a pomoci? • Byla by obchodovaná osoba srozuměna s profesně orientovaným školením nebo s dalším vzděláváním? 	<p>Mezinárodní spolupráce</p> <p>Je-li to možné, oba koordinátoři péče, tj. z cílové země a ze země původu, by měli spolupracovat.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Měla by obchodovaná osoba přístup k trvalému bydlení? Jaká je kvalita takového řešení? • Měla by obchodovaná osoba příležitost k dlouhodobé, nezávislé finanční jistotě? • Byl by možný návrat k rodině? • Jaké jsou současné podmínky rodiny oběti (násilí atd.)? • Jaké jsou současné podmínky komunity? • Jsou v místě nějaké občanské nepokoje? 	
koordinátorovi péče a/nebo odborníkům z agentur, které poskytují pomoc	Poznámky
Sběr a prověření bezprostředních a střednědobých zpráv o hodnocení rizika a jakékoliv dokumentace, která může přispět k posouzení fyzického a psychického stavu osoby, které je poskytována pomoc. Vyhodnocení sociálních, politických a ekonomických podmínek v místě, kam se má daná osoba vrátit nebo přestěhovat.	

Okamžitě po provedení vyhodnocení by měla být obchodovaná osoba vyrozuměna o konečném výsledku.

Obchodovaná osoba by se měla vrátit do země původu pouze v případě, že si to sama přeje, a pokud je možné jí zaručit bezpečnost. Jinak je třeba zvážit možnosti legálního pobytu v cílové zemi nebo ve třetí zemi.

Opatření 3: Plán řízení rizika

CO: Jedná se o dokument, který se zaměřuje na oblasti rizika identifikované pomocí analýzy rizika. Účelem plánu je minimalizovat rizika a ta pak efektivně zvládnout, aby se zajistila ochrana osoby, které je poskytována pomoc, jejich blízkých i lidí, kteří jí pomáhají.

KDY: Tento plán by měl být zpracován, jakmile se dokončí analýza rizika a posoudí se možnosti sociálního začleňování.

Mezinárodní spolupráce	<p>KDO: Koordinátor péče v úzké spolupráci s obchodovanou osobou a příslušnými institucemi místa/země původu nebo institucemi ve třetí zemi.</p> <ul style="list-style-type: none"> • vládní úřady (je-li to nutné); • státní nebo místní/městská policie (Europol, je-li to nutné); • poskytovatelé služeb z nevládního sektoru; • mezinárodní organizace; • jmenovaný opatrovník dítěte (v případě, že se jedná o obchodované dítě).
-------------------------------	--

JAK: Plán řízení rizika by měl zahrnovat identifikovaná rizika a specifikovat související minimální standardy bezpečnosti a odpovídající postupy, čímž by se zajistilo, že každé riziko uvedené v seznamu se sníží na minimum a bude efektivně řízeno.⁵² S plánem by mělo být nakládáno jako s důvěrným dokumentem.

Plán by měl být pravidelně revidován a aktualizován v místě/zemi původu nebo ve třetí zemi, jakmile je obchodovaná osoba přesídlena.

Obchodovaná osoba by měla být komplexně informována o potenciálních rizicích a opatřeních, která budou přijata na její ochranu a ochranu jejích blízkých.

Opatření 4: Zjišťování informací o rodině

CO: Jedná se o zjištění informací o rodině v případě, že osoba, které je poskytována pomoc, nemůže rodinu nalézt a přeje si s rodinou po návratu obnovit kontakt.

KDY: Zároveň s analýzou rizika je absolutně zásadní prověřit, zda byli do procesu obchodování zapojeni rodinní příslušníci nebo zda existuje důvodné podezření o jejich zapojení.

Mezinárodní
spolupráce

KDO: Koordinátor péče v cílové zemi a koordinátor péče ze země původu nebo kontaktní místa v obou zemích v úzké spolupráci s příslušnými subjekty (sítě NNO/MO, vládní nebo jiné příslušné národní úřady, zastupitelský úřad, atd.).

JAK: Prostřednictvím konverzace s oběťmi, telefonicky, přes e-mail, třetí strany, policejní záznamy, atd.

V případě obchodované osoby, která je místním občanem, bude informace o rodině zjišťovat koordinátor péče z agentury, která poskytuje pomoc, v úzké spolupráci s příslušnými místními a národními subjekty, které budou používat stejné prostředky, jako jsou ty používané na *mezinárodní úrovni*.

V případě obchodovaného dítěte by měl být kontakt s rodinou co nejvíce usnadněn a programy sociální pomoci by měly být navrženy nejen pro dítě, ale i pro jeho rodinu. Nicméně obchodované dítě by nikdy nemělo být násilně vráceno domů, pokud jeho rodina nebyla nalezena, pokud rodina nesouhlasí s návratem dítěte, není schopna mu okamžitě poskytnout

⁵² IOM, viz výše., s. 7.

dlouhodobou péči nebo byla či je podezírána, že byla zapletena do případu obchodování s lidmi. Další vhodní poskytovatelé péče by měli být vzati do úvahy jen tehdy, pokud s tím dané dítě souhlasí⁵³ a jsou splněny právní a sociální podmínky.

Opatření 5: Dokumentace

CO: Jakékoliv doklady totožnosti a cestovní doklady, které musí mít obchodovaná osoba k dispozici, aby se mohla vrátit, a které jsou nezbytné pro snadnější vydání dočasných cestovních dokladů a/nebo dokladů totožnosti.

KDY: Doklady by měl být vyžádány, jakmile se obchodovaná osoba rozhodne vrátit domů nebo přesídlit do třetí země. Měly by být vystaveny co nejrychleji, a pokud je to možné, bezplatně nebo za nízký poplatek.

Mezinárodní spolupráce

KDO: Koordinátor péče a příslušný **zastupitelský úřad**.

JAK: Koordinátor péče by měl kontaktovat **příslušný zastupitelský úřad země původu nebo třetí země v cílové zemi**, aby bylo možné zjistit, jak co nejvíce usnadnit návrat obchodované osoby a jak co nejrychleji získat nezbytné doklady.

Zastupitelské úřady by nicméně neměly být kontaktovány, pokud oběť vyjádřila přání požádat o azyl nebo by příslušné azylové řízení již probíhalo.

Pokud nelze získat doklady země, jejíž státní příslušnost obchodovaná osoba má, pak je možné obchodovanou osobu vybavit dočasným dokladem (cizinecký pas), který je vystaven úřady cílové země.

Cestovní doklady by neměly obsahovat ani zmínku o tom, že se jedná o obchodovanou osobu nebo nelegálního migranta, protože to by mohlo vést k trestnímu stíhání nebo správnímu řízení.

V případě, že se jedná o obchodovanou osobu z cílové země, doklady totožnosti i budou vystaveny příslušnými místními nebo národními orgány.

S cílem zajistit bezpečnost obchodované osoby se doporučuje vést její osobní údaje jako důvěrné s tím, že k nim bude mít přístup co nejmenší počet lidí. A proto je při komunikaci s jakoukoliv osobou, včetně

⁵³ Expertní skupina, viz výše, s. 198.

zaměstnanců zastupitelských úřadů, nutná opatrnost a je třeba poskytovat jen minimální množství informací nezbytných k získání nutných dokladů nebo pomoci.

Opatření 6: Individuální plán pomoci pro přípravu před cestou

CO: Jedná se o plán, který jasně a podrobně uvádí kroky a s nimi související opatření, která je třeba přijmout a realizovat poté, co obchodovaná osoba vyjádřila svou vůli vrátit se domů nebo přesídlit to třetí země a i nadále jí bude poskytována pomoc. Jinak by obchodové osobě měl být předán pouze seznam poskytovatelů služeb, kteří jsou k dispozici v místě/zemi původu.

V případě obchodovaného dítěte, je plán sociálního začlenění v době, kdy probíhají přípravy na cestu, nahrazen zprávou od příslušných úřadů ze země původu dítěte. Tato zpráva potvrzuje, že stát již zřídil opatrovnictví dítěte a zpracoval poměrně trvalé řešení dlouhodobé péče a ochrany daného dítěte. Pouze po přijetí takovéto zprávy nebo rozsudku soudu, kterým soud nařizuje návrat dítěte do země původu, začne cílová země s přípravami na návrat.

KDY: Před návratem domů nebo přesídlením do třetí země.

Mezinárodní spolupráce

KDO: Koordinátor péče v místě/zemi původu a osoba, které se poskytuje pomoc, a koordinátor péče z organizace odpovědné za návrat.

JAK: Plán sociálního začlenění vypracovaný před odjezdem by měl být založen na potřebách obchodované osoby, které byly identifikovány v cílovém místě/ v cílové zemi. Tento plán by měl být zpracován společně s obchodovanou osobou. Je-li to možné, obchodovaná osoba by měla dostat příležitost k rozhovoru se zástupcem z přijímající organizace v zemi původu. Během tohoto rozhovoru by měly být probrány první dny po příjezdu. Následně by měl být vypracován přijímající organizací konečný plán sociálního začlenění.

Aby bylo možné zajistit, že obchodovaná osoba bude přijata a bude jí po příjezdu poskytnuta pomoc, je třeba kontaktovat příslušného poskytovatele služeb a zajistit **neustálý a rychlý tok informací mezi předávajícím poskytovatelem služeb a přijímajícím poskytovatelem služeb**, a koordinovat tak proces návratu. Lze doporučit dále uvedený soubor položek pro zaslání oznámení/upozornění⁵⁴:

- Oznámení o **žádosti o pomoc** zaslané předávající organizací.
- **Potvrzení o přijetí žádosti o pomoc** zaslané přijímající organizací.
- **Žádost o pomoc při reintegraci** zaslaná předávající organizací.
- **Potvrzení o přijetí žádosti o pomoc při reintegraci** zaslané přijímající organizací.

Informace poskytnuté předávající organizací přijímající organizaci by měly zahrnovat:

- **jméno** obchodované osoby;
- **datum narození a bydliště** v zemi původu (při návratu do země původu);
- jakýkoliv předpokládaný nebo skutečný **zdravotní stav nebo zranitelnost** obchodované osoby;
- **zprávy o bezpečnosti a analýze rizika**;
- stručný nástin **potřeb pomoci**;
- předpokládané **datum a čas příjezdu**, je-li to vhodné;
- ostatní.

Na základě těchto informací i na základě přímých konzultací s **předávající organizací** je na **přijímající organizaci**, aby určila, zda je či není předávaná osoba **způsobilá pro poskytování pomoci** a zda je vůbec možné pomoc poskytnout.

➡ **Potvrzující zpráva** by měla obsahovat:

- **jméno** obchodované osoby;
- **datum narození a bydliště** v zemi původu (při návratu do země původu);

⁵⁴ Upraveno z IOM, viz výše.

- **potvrzení**, že obchodovaná osoba se kvalifikuje nebo naopak nekvalifikuje pro **pomoc v rámci reintegrace**.
- Pokud se obchodovaná osoba kvalifikuje, stručně popište, jaký **typ pomoci** by mohl být poskytnut, aby se zajistilo zpracování realistického plánu pomoci před odjezdem. Pokud se obchodovaná osoba nekvalifikuje pro danou pomoc, je třeba jí předat kontaktní údaje na organizace, které jí mohou poskytnout jiný typ pomoci.
- **Žádost o doplňkové informace**, jsou-li nutné.

V případě **dětské oběti** by po **oficiálním soudním nebo správním rozhodnutí** vrátit dítě do země původu měly být **předány opatrovníkovi dítěte v jeho zemi původu a v cílové zemi informace**, včetně záležitostí uvedených v „potvrzení“, **pouze oficiálními cestami (tj. mezi státními úřady)**. Dané informace by rovněž měly obsahovat **jasné pokyny týkající se převodu „opatrovnictví dítěte“ a povinností péče o dítě**.

Je absolutně nezbytné sdílet veškeré shromážděné informace s obchodovanou osobou, aby bylo naprosto zřejmé, že s návratem bezvýhradně souhlasí. Proces návratu by měl být zajištěn tak, aby se předešlo sekundární viktimizaci a bylo zabezpečeno sociální začlenění osoby, které je poskytována pomoc. Proto by měla být obchodovaná osoba informována a s jejím koordinátorem péče by měly být probrány dále uvedené záležitosti:

INFORMACE/PROBLÉMY, KTERÉ JE TŘEBA PRODISKUTOVAT	POZNÁMKY
Výsledky hodnocení s ohledem na: <ul style="list-style-type: none"> • stávající a budoucí rizika, • bezpečnostní opatření, • možnosti sociálního začlenění, • stávající zdravotní stav. 	
Situace s ohledem na doklady totožnosti a cestovní doklady	
Jak bude fungovat přesun z jedné země do druhé: <ul style="list-style-type: none"> • s doprovodem nebo bez doprovodu, • dopravní prostředky, • přístup k jídlu a nápojům, • finanční záležitosti, • pomoc v tranzitní zóně letiště, • kdo si obchodovanou osobu vyzvedne při příjezdu (pokud se hodí), 	

<ul style="list-style-type: none"> • jak poznat zástupce přijímající organizace během tranzitu a při příjezdu, • bezpečnostní rizika. 	
<p>Informace o prvních dnech v místě původu/zemi původu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • práva a možnosti obchodované osoby při návratu, • možnosti ubytování, • možnosti pomoci, • kontaktní údaje na vhodné organizace/instituce, • bezpečnostní rizika. 	
Individuální plán sociálního začlenění zpracovaný před odjezdem.	

Opatření 7: Bezpečná doprava/ přesun a pomoc při příjezdu

CO: Jedná se o bezpečnou dopravu nebo bezpečný přesun obchodované osoby z místa, kde v cílové zemi žije, do nového určeného místa v zemi původu.

KDY: Po poskytnutí cestovních dokladů a jízdenek/letenek vystavených na určité datum, a pokud jsou zaručeny podmínky bezpečného návratu.

KDO: Určené osoby z vládních, nevládních a mezinárodních organizací odpovědných za návrat. Národní instituce odpovědné za návrat se budou lišit v závislosti na vnitrostátním právním rámci.

JAK: Před samotným odjezdem by měla být obchodovaná osoba vybavena všemi základními prostředky, které potřebuje pro svůj návrat:

- cestovní doklady a/nebo doklady totožnosti,
- jízdenka/letenka,
- krizová telefonní čísla,
- mobilní telefon vybavený SIM kartou a nabíječkou,
- informace, jak poznat zástupce přijímající organizace během tranzitu a při příjezdu (pokud bude obchodovaná osoba očekávána),
- informace o místě setkání v tranzitu nebo při příjezdu,
- osobní věci,
- mapa města, kam obchodovaná osoba přijede, pokud toto město nezná,
- cokoli jiného.

Obchodovaná osoba by měla být bezpečně doprovázena až k místu odjezdu/odletu (např. letiště, autobusové nádraží apod.). Během kontroly na letišti (check-in) i v tranzitu nebo na hraničních přechodech je třeba obchodované osobě pomoci. V některých případech, vzhledem k vážným bezpečnostním důvodům, by obchodovaná osoba mohla být doprovázena

z místa odjezdu až do místa příjezdu. Je rovněž nutné stanovit postupy pro mentálně zaostalé osoby.

Děti by při návratu měly být doprovázeny vždy a za všech okolností. Dospělá osoba odpovědná za opatrovnictví a sociální služby v přijímajícím státě musí zajistit, aby bylo dítě doprovázeno až do místa, kde je předáno do péče opatrovníka nebo jmenovaného zástupce sociálních služeb v zemi původu a aby přijímající organizace měla k dispozici ověřenou dokumentaci.

Mezinárodní spolupráce

Aby bylo možné zajistit bezpečný návrat obchodované osoby, je třeba zabezpečit **tok informací mezi předávající a přijímající organizací** a mezi případnými **dalšími organizacemi v tranzitu a na hraničních přechodech**. Dále uvedené údaje je nutno sdělit co nejdříve:

- **cestovní údaje** (dopravní prostředky, názvy přepravců, atd.), datum a čas příjezdu;
- po odjezdu by mělo být odesláno **okamžité potvrzení do přijímací organizace**. Pokud nastanou na poslední chvíli v harmonogramu nenadále změny, je třeba je jasně zdůraznit;
- **jméno/a doprovodu**, je-li to vhodné;
- **potvrzení, že oběť bude v místě setkání očekávána** a kdo ji bude očekávat, je-li to vhodné.

Potvrzení, že oběť dorazila a v místě setkání ji někdo očekával, a totéž platí o tranzitu.

Aby se minimalizovalo riziko, že pachatelé osobu, která se vrací, opět „seberou“, poskytovatel služeb ze země původu by měl být na hranicích/letišti/v přístavu, kde obchodovanou osobu převezme.

Pracovník, který na obchodovanou osobu čeká, by se měl představit a vysvětlit obchodované osobě, co se bude dít dále. Je nutno se zeptat obchodované osoby, zda má nějaké naléhavé potřeby, které je třeba splnit.

Jakmile se obchodovaná osoba vrátí do místa/země původu nebo se usadí ve třetí zemi, měl by být zahájen proces sociálního začleňování a mělo by se začít s realizací IPP: ➔ **SOP: Dlouhodobá pomoc a sociální začleňování**

Příklad z praxe – Koordinační mechanismus pro předávání, péči a ochranu nezletilých bez doprovodu a obchodovaných dětí, které se vrací domů (Bulharsko)

Rozvoj koordinačního mechanismu byl iniciován Státní agenturou ochrany dítěte ve spolupráci s bulharskou pobočkou Mezinárodní organizace pro migraci. Stalo se tak v důsledku zvyšujícího se počtu bulharských dětí, který pobývaly bez doprovodu v zahraničí, a dětí, které se staly obětmi obchodování s lidmi. Fenomén „dětí bez doprovodu, které pobývají v zahraničí“, se stal jednou z hlavních obav Bulharska po té, co země vstoupila do Evropské unie a byla zrušena vízová povinnost a zavedeny platné migrační postupy. Nepříznivým aspektem tohoto jevu je zapojování nezletilých do různých forem vykořisťování, včetně žebření a kapesních krádeží. Složitá podstata a komplikovaná struktura tohoto problému si vyžaduje prosazení multidisciplinárního přístupu a zapojování stále většího počtu agentur. Výsledkem je, že odpovědné bulharské instituce spojily svá úsilí k dosažení jednotných metod a norem pro práci na případech dětí bez doprovodu, ke zlepšení spolupráce a řádného signalizování, aby bylo možné přijmout ochranná opatření v nejlepším zájmu dětí. Podepsáním Koordinačního mechanismu pro předávání, péči a ochranu repatriovaných bulharských nezletilých bez doprovodu a dětských obětí obchodování s lidmi ze zahraničí došlo ke sjednocení postupu bulharských institucí při provádění koordinovaných akcí a k jasnému delegování odpovědnosti s cílem účinně aplikovat legislativu zaměřenou na potírání obchodu s lidmi⁵⁵.

⁵⁵ Celý popis Koordinačního mechanismu najdete v Příloze 9.

V SOP – Trestní a občansko-právní řízení

Všechny státy by měly zaručit přístup ke spravedlnosti a slušnému zacházení s obchodovanými osobami, které by měly být plně informovány a podporovány, jakmile se stanou stranou trestního nebo občansko-právního řízení. Přístup k úplným a jasným informacím je zásadní, protože umožní obchodovaným osobám, aby se aktivně zapojily do řízení, snížily jejich psychický stres a posílily jejich práva.⁵⁶

Právní zastupování a pomoc by se měly stát součástí programu ochrany obětí. Formalizované protokoly mezi orgány činnými v trestním řízení a poskytovateli služeb, kteří pomáhají obchodovaným osobám, jsou účinnými prostředky komplexní ochrany práv osob, kterým je poskytována pomoc, v jakékoli fázi trestního nebo občansko-právního řízení.

V některých případech může určitá oběť vyžadovat ochranu před možnou odvetou a trestem ze strany pachatelů a s nimi spřízněných stran. Ochrana obětí jako svědka trestného činu (tj. trestného činu obchodování s lidmi a podobných trestných činů) vyžaduje přípravu řešení na míru, která pak musejí být realizována orgány činnými v trestním řízení včetně státních zástupců a soudců, ale i dalších podpůrných organizací, které musejí velmi úzce spolupracovat. Za účelem vyhodnocení, zda je ohrožena fyzická bezpečnost obětí (a lidí z jejího okolí), je provedena analýza rizika a, je-li to nutné, jsou přiděleny zvláštní zdroje, zajišťující ochranu obětí (a lidí z jejího nejbližšího okolí).

V případě dětí musejí být veškerá rozhodnutí týkající se účasti, poskytování pomoci a spolupráce s policejními a soudními orgány přijata opatrovníkem dítěte po konzultaci s dítětem samotným. V případě, že dítě není v péči biologických rodičů, ale rodiče si ponechali rodičovská práva, pak i oni jsou povinni potvrdit, že zapojení do trestního řízení dítě nepoškodí.

Oběť obchodování s lidmi má právo na odškodnění za fyzickou a psychickou újmu, kterou utrpěla, a za ušlou mzdu během trestního, občansko-právního a správního řízení.

⁵⁶ Úmluva Rady Evropy z roku 2005 o opatřeních proti obchodování s lidmi (čl. 26).

Za nelegální pobyt v zemi či účast na nezákonných činnostech, které vyplynuly ze skutečnosti, že byla obchodována, by neměla být obchodovaná osoba vzata do vazby, trestně stíhána nebo sankcionována.⁵⁷ V souladu s vnitrostátním trestním právem by pak bylo třeba zvážit možnost *netrestat trestné činy*, které byly spáchány v důsledku nátlaku během obchodování.

TRESTNÍ A OBČANSKO-PRÁVNÍ ŘÍZENÍ	Opatření 1	<p>VYŠETŘOVÁNÍ A SHROMAŽĎOVÁNÍ DŮKAZŮ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poskytnutí informací obchodované osobě o právech/povinnostech, které bude mít, pokud se rozhodne pro spolupráci s orgány činnými v trestním řízení a pro účast v soudním procesu. • Konzultace s koordinátorem péče/poskytovateli služeb o psychickém stavu obchodované osoby. • V případě, že obchodovaná osoba odmítne spolupracovat, je třeba se ujistit, že metody vyšetřování a shromažďování důkazů nejsou vedeny k újmě obchodované osoby.
	Opatření 2	<p>PODPORA OBĚTI-SVĚDKA VPŘÍPRAVNÉM ŘÍZENÍ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poskytnutí informací o roli, jakou hraje oběť v trestním řízení, i o včasných aktualizovaných informacích o případu. • Poučení a rady týkající se soudního procesu.
	Opatření 3	<p>PODPORA OBĚTI-SVĚDKA PŘI SOUDNÍM ŘÍZENÍ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zajištění fyzické ochrany a soukromí. • Zajištění všech nezbytných opatření směřujících k celkové ochraně (např. svědectví přes video, výpověď bez přítomnosti veřejnosti, zvláštní čekárny, tlumočení ...).
	Opatření 4	<p>PODPORA OBĚTI-SVĚDKA PO UKONČENÍ SOUDNÍHO ŘÍZENÍ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poskytnutí informací oběti o různých rizicích / možnostech souvisejících s návratem do místa/země původu, s pobytem v cílové zemi nebo s přesídlením do třetí země.
	Opatření 5	<p>PODPORA PŘI NÁROCÍCH NA ODŠKODNĚNÍ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poskytnutí informací oběti o právech na odškodnění a o příslušných právních postupech. • Poskytnutí bezplatné právní pomoci během trestního a občansko-právního řízení.

Opatření 1: Vyšetřování a shromažďování důkazů

CO: Jedná se o vyšetřování trestného činu obchodování s lidmi a shromažďování důkazů pro účely policejního vyšetřování. Tyto důkazy pak

⁵⁷ Úmluva Rady Evropy z roku 2005 o opatřeních proti obchodování s lidmi (čl. 26).

budou předloženy v trestním řízení, aby se buď prokázal, anebo naopak neprokázal vyšetřovaný trestný čin. Důkazy mohou kromě jiného zahrnovat svědectví, dokumenty, fotografie, mapy a videozáznamy.

KDY: Jakmile obchodovaná osoba poskytne informovaný souhlas se spoluprací, která pak trvá až do okamžiku ukončení trestního řízení. Nicméně bezpečnost a jistota obchodované osoby jsou zcela zásadní a mají přednost před shromažďováním důkazů.

KDO: Správně proškolení policejní důstojníci společně se státním zástupcem (pokud je to v souladu s vnitrostátními právními předpisy), kulturním mediátorem a/nebo psychologem, který pracuje pro poskytovatele služeb.

JAK: Pomocí proaktivního vyšetřování (tj. vyšetřování zpravodajského typu) a pomocí reaktivního vyšetřování (tj. výsledkem obětí).

V případě, že obchodovaná osoba poskytne svůj písemný souhlas s výslechem, měla by být ještě před zahájením výslechu ústně nebo písemně informována o dále uvedených záležitostech:

- práva a odpovědnosti související s výslechy, které jsou určeny ke shromažďování důkazů;
- práva a odpovědnosti, pokud daná osoba poskytne policii důvěrné informace o spáchání trestného činu a o pachatelích a pokud zároveň nevystupuje jako svědek;
- práva a odpovědnosti, pokud daná osoba záměrně poskytne policii nepravdivé informace;
- práva a odpovědnosti, pokud se daná osoba rozhodne naléhat na zahájení trestního stíhání nebo se rozhodne spolupracovat s policií;
- soudní řízení (např. kontakt/bez kontaktu s pachatelem/i, výpověď s přítomností veřejnosti / s vyloučením veřejnosti atd.);
- jednotlivé fáze trestního řízení;
- možnosti požadovat odškodnění za způsobené škody, ztráty nebo ublížení na zdraví;
- osobní bezpečnost;
- bezpečnost rodiny a dalších blízkých osob obětí;
- zachování mlčenlivosti a rizika související se zveřejněním důvěrných informací;
- ostatní.

Před výsledkem by měl koordinátor péče/poskytovatelé služeb zkontrolovat psychický stav obchodované osoby s ohledem na způsob kladení otázek.

V případě, že se jedná o obchodovanou osobu - cizince, nebudou z důvodu shromažďování informací kontaktovány příslušné orgány ani zastupitelský úřad země původu, pokud neexistuje písemný souhlas obchodované osoby s takovýmto postupem a pokud by mohla být ohrožena bezpečnost obchodované osoby v přípravném řízení, během soudního řízení nebo po jeho ukončení.

Mezinárodní
spolupráce

Jsou-li nutné další informace a v případě, že se obchodovaná osoba – cizinec již vrátila do země původu nebo přesídlila do třetí země, je třeba využít styčných důstojníků/kontaktních osob přes centrum SECI, MARRI, EUROJUST, EUROPOL a INTERPOL nebo tzv. dvoustranných styčných důstojníků⁵⁸.

Opatření 2: Podpora oběti – svědka v přípravném řízení

CO: Jedná se o postup, kterým se má zajistit, že obchodovaná osoba, která se rozhodla svědčit nebo byla požádána, aby vystupovala v roli svědka v trestním řízení

- je si plně vědoma svých práv a povinností, konkrétně se jedná o tato práva:
 - právo účastnit se výsledků (u soudu);
 - právo na přiměřené tlumočení;
 - právo předložit u soudu nové důkazy a klást otázky;
 - právo na soudní proces s vyloučením veřejnosti;
 - právo mít advokáta (pokud vystupuje jako svědek)⁵⁹;
- je si plně vědoma hodnoty svědectví pro trestní řízení a možných následků takového svědectví;

⁵⁸ Další informace o mezinárodní spolupráci v trestním řízení najdete v: ICMPD, *Training Material for Judges and Prosecutors in EU Member States, Accession and Candidate Countries*, Vienna, 2006; ICMPD, *Anti-Trafficking Training Material for Frontline Law Enforcement Officers*, (Výukový materiál o potírání obchodu s lidmi pro soudce a státní zástupce v členských a kandidátských zemích EU), Vídeň, 2006; ICMPD a UNDP *Law Enforcement Manual to Combat Trafficking in Human Beings (Příručka pro orgány činné v trestním řízení pro potírání obchodování s lidmi)*, Vídeň, 2006.

⁵⁹ Obchodovaná osoba, která je vyslýchána při soudním řízení, aniž by byla v roli svědka, může mít právního zástupce z organizace, která jí poskytuje pomoc.

- je si plně vědoma rolí různých osob, které vystupují v trestním řízení;
- je si plně vědoma, je-li to v daném případě vhodné, skutečnosti, že všechny informace mohou podléhat požadavku na utajení;
- je si plně vědoma, co obnáší soudní proces;

a této osobě je

- poskytnuta psychologická podpora a
- zajištěna bezpečností opatření.

KDY: Během přípravného řízení.

KDO: Právník, koordinátor péče a tlumočnick nebo kulturní mediátor (v případě, že se jedná o oběť, která je cizím státním příslušníkem), a psycholog (pokud je nutný) z organizace, která poskytuje pomoc. Obecně se doporučuje co nejvíce snížit počet lidí, který je do procesu zapojen.

Mezinárodní spolupráce

Pokud se obchodovaná osoba, která je cizím státním příslušníkem, již vrátila domů, pak jmůže být na žádost státního zástupce nebo soudce z cílové země, kde se koná soudní řízení, připravena k další spolupráci.

Žádost je odeslána příslušným orgánům země, kde má daná osoba nyní pobyt. Odeslání se uskuteční v souladu s ustanoveními mezinárodních úmluv nebo dohod o soudní spolupráci mezi danými zeměmi.

KDE: V příjemném prostředí v sídle organizace, která poskytuje pomoc, a částečně i tam, kde se odehrává soudní proces, což platí jen pro některé případy.

JAK: Oběti-svědka budou poskytnuty, ústně nebo písemně, všechny informace nutné pro účast v soudním procesu. Je-li to povoleno, oběť vystupující v roli svědka by měla dostat kopii předchozích svědectví.

Oběť je možné vzít do soudní budovy ještě před zahájením procesu, aby se mohla seznámit s budovou a místností, kde bude probíhat soudní proces. Je-li to možné, oběť by se mohla posadit na místo svědka, zatímco osoba, která ji doprovází, by mohla prověřit, jak bude proces probíhat.

Oběť, která vystupuje v roli svědka, bude informována, kde se v den procesu setká s doprovodem, a o všech postupech týkajících se jejího doprovázení.

Opatření 3: Podpora oběti-svědka během soudního řízení

CO: Jedná se o poskytnutí bezpečnostní, psychologické a právní podpory tak, aby se minimalizovala bezpečnostní rizika a riziko jakékoliv opětovné traumatizace, které může oběť čelit v důsledku své účasti v trestním řízení. Tím se oběti umožní, aby se cítila bezpečně a podala smysluplné svědectví.

KDY: Během soudního řízení.

KDO: Policie, státní zástupce, soudce, právní zástupce, koordinátor péče a tlumočník nebo kulturní mediátor (v případě, že se jedná o oběť, která je cizím státním příslušníkem) – v závislosti na vnitrostátním právním rámci.

JAK: Podporu lze během soudního řízení poskytovat pomocí dále uvedených možností:

- fyzická ochrana oběti-svědka;
- nahrávka výpovědi, videokonference, to znamená, že oběť-svědka se nemusí osobně dostavit nebo přinejmenším tato osoba nebude konfrontována s pachatelem (např. videozáznam svědectví, uzavřený televizní okruh, použití obrazovek, poskytnutí svědectví ve zvláštních místnostech soudu, písemné svědectví, které bude u soudu přečteno, slyšení s vyloučením veřejnosti);
- soubor otázek, které nebudou zbytečné a útočné nebo které nepovedou k sekundární viktimizaci obchodované osoby;
- doprovázení oběti;
- vyhnutí se kontaktu s pachatelem nebo s rodinou pachatele při vstupu do budovy (např. možnost použít boční vchod, zvláštní místnost při čekání na výpověď atd.);
- poskytnutí podpory osobám tím, že doprovod může stát vedle svědka při jeho výpovědi před soudem
- přesné tlumočení;
- vyloučení veřejnosti;
- bez zpráv v médiích, a pokud to není možné, je třeba zajistit ochranu citlivých údajů (např. osobní historie, jméno a fotografie oběti-svědka).

Pokud se od obchodované osoby požaduje, aby **cestovala z jiné země zpět do země, kde se odehrává soudní proces**, je nutno zajistit **bezpečnou dopravu** a do toho úkolu musejí být zapojeny i příslušné státní úřady v dané zemi.

Pokud oběť čelí značným bezpečnostním rizikům, pak je třeba zvážit použití, pokud to okolnosti dovolují, videokonferenčního zařízení, svědectví po telefonu nebo přes videonahrávku, případně svědectví poskytnuté v písemné formě a čtené během soudního řízení.

Předpisy a systémy pro účast dětí při vyšetřování trestné činnosti, během soudního řízení nebo při jiných právních postupech se mezi zeměmi liší. Nicméně všechny země zpracovávají pro takovéto případy zvláštní opatření k ochraně zájmů a práv dětí, ať už jsou děti zapojeny jako oběti, nebo jako svědci.

Opatření 4: Podpora oběti-svědka po ukončení soudního řízení

CO: Jedná se o podporu poskytovanou oběti po ukončení soudního řízení. V závislosti na přání oběti je provedena analýza rizika a zváženy právní možnosti, které daný stát nabízí. Takže oběť-svědka může:

- zůstat v cílové zemi ➔ viz SOP Dlouhodobá pomoc a sociální začlenění
- vrátit se do země původu; ➔ viz SOP Návrat a společenské začleňování
- přesídlit do třetí země. ➔ viz SOP Návrat a společenské začleňování

K zajištění bezpečnosti obchodované osoby je možné po ukončení soudního řízení přijmout dodatečná bezpečnostní opatření.

KDY: Po ukončení soudního řízení. S ohledem na bezpečnostní opatření pak tak dlouho, dokud si to vyžaduje bezpečnost oběti, která je v nebezpečí.

KDO: Pracovníci příslušných organizací zapojených do poskytování služeb a v případě bezpečnostních opatření i policie vtěsné spolupráci s poskytovateli služeb.

JAK: Podle zvolených podpůrných opatření. Viz část „JAK“ v dále uvedených SOP ➔ SOP Dlouhodobá pomoc a sociální začlenění; ➔ SOP Návrat a společenské začleňování

V případě, že k ochraně oběti je nutné přijmout další bezpečnostní opatření, je třeba okamžitě provést novou analýzu rizika a revidovat plán řízení rizika.

Oběť by rovněž měla poskytnout písemný souhlas s realizací plánu a měla by být co nejdříve informována o veškerých změnách, které mohou nastat (např. propuštění pachatele z vězení).

Opatření 5: Podpora při nárocích na odškodnění

CO: Jedná se o podporu poskytovanou oběti při získávání náhrady materiálních i morálních škod od pachatele/ů a/nebo od státu za fyzickou a psychickou újmu, kterou oběť utrpěla, a za ušlou mzdu během procesu obchodování a vykořisťování.

Odškodnění lze získat od pachatele/ů prostřednictvím trestního a/nebo občansko-právního řízení. Odškodnění lze rovněž získat od státu přes *ad hoc* fond na odškodnění obětí (pokud takový fond na základě vnitrostátních právních předpisů existuje). Odškodnění nejenže prakticky podporuje sociální začlenění obětí, ale rovněž se tímto gestem uznává obchodování s lidmi za trestný čin, za nějž musejí být pachatelé potrestáni a oběti odškodněny. Takže odškodnění by mělo být považováno za prostředek zadostiučinění a nápravy práv oběti, která byla poškozena.

Měly by být zřízeny zvláštní státní fondy na odškodnění, které by zaručovaly výplatu kompenzací obětem, pokud by náhrada škody nebyla k dispozici z jiných zdrojů (např. majetek pachatele nelze zabavit, pachatelé jsou stíháni v jiné zemi nebo je nelze nalézt či stíhat, atd.). Bylo by třeba podnítit možnost zabavovat majetek pachatelů, což by byl způsob, jak zvýšit státní fondy na odškodňování obětí.

Nelegální migranti, kteří se stali oběťmi obchodování s lidmi, by rovněž měli mít nárok na odškodnění.

V žádném případě nelze rozhodnutí o odškodnění podmiňovat odsouzením podezřelých pachatelů.

KDY: Odškodnění bude záviset na vnitrostátní legislativě země obchodované osoby, vnitrostátní legislativě země pachatele a vnitrostátní legislativě země, kde došlo k spáchání trestného činu.

Oběť, která je cizím státním příslušníkem, může vznést nárok na odškodnění i po návratu do země původu nebo po přesídlení do třetí země. V takovém případě lze podporu k zajištění odškodnění zařídit prostřednictvím dostupných mezinárodních mechanismů kontaktních míst/osob.

KDO: Policie, státní zástupci, právní zástupci, kulturní mediátor (je-li to nutné), koordinátor péče z příslušné agentury, která poskytuje pomoc, ti všichni by měli být schopni podat informace o právech a postupech, jak vznést nárok na odškodnění.

JAK: Nárok předkládá obchodovaná osoba nebo její právní zástupce příslušnému soudu nebo jiné odpovídající instituci v závislosti na právních předpisech dané země. Pokud chce obchodovaná osoba vznést nárok na odškodnění, pak by měla:

- být plně informována o svých právech na odškodnění a o příslušných soudních postupech, které budou následovat;
- získat bezplatnou právní pomoc během celého soudního řízení;
- být psychicky podporována během celého řízení.

Státy by měly připravit jasná kritéria a jednoduché postupy pro podávání žádosti o odškodnění a měly by mít k dispozici systémy odškodňování. Státy by měly rovněž vypracovat jasná pravidla, jak vypočítat odškodné za utrpěnou újmu, přičemž příslušná suma by měla být vyplacena v přiměřené lhůtě.

Část C: Seznam kontaktů MRM

Seznamy kontaktů jsou klíčovou součástí MRM, a proto by měly být pravidelně aktualizovány, aby se zajistila bezproblémová komunikace na mezinárodní úrovni.

Poskytovatelé služeb by si měli vyměňovat kontakty a na seznamech by měly být podrobně uvedeny odpovědnosti, povinnosti a podmínky všech zainteresovaných subjektů.

ALBÁNIE		
MRM opatření	Odpovědný orgán	Kontakty
<i>Identifikace</i>	1. Sekce proti nelegálnímu obchodování; Ředitelství pro potírání organizovaného zločinu; Pohraniční a cizinecká policie; Ministerstvo vnitra; Tirana, paní Anila Trimi	☎ + 355 4 2279 303 Fax: + 355 4 2273 447 Mob: + 355 69 41 02 005 @ trimia@mrp.gov.al
<i>Počáteční pomoc a ochrana</i>	1. Ředitelství sociálních služeb; Ministerstvo práce, sociálních věcí a rovných příležitostí; Tirana, paní Ilda Poda	☎ + 355 4 2243 947 Mob: + 355 68 23 48001 @ ildapoda@yahoo.com
<i>Dlouhodobá pomoc a společenské začlenění</i>	1. Výkonný ředitel; nevládní organizace Rozdílní a stejní; Tirana, paní Marjana Meshi/Muslia	☎ + 355 4 2254 532 Mob: + 355 69 20 88696 @ mmeshi@yahoo.co.uk
<i>Návrat a společenské začlenění</i>	1. Ředitel; Sekce readmise - ředitelství pohraniční a cizinecké policie; Ministerstvo vnitra; Tirana, pan Ylli Kumrija	☎ + 355 4 2279 251 Fax: + 355 4 2279 263 Mob: + 355 69 41 02357 @ kumrijay@mrp.gov.al
<i>Trestní a občansko-právní řízení</i>	1. Státní zástupce; Nejvyšší státní zastupitelství; Tirana, pan Arqilea Koca	☎ + 355 4 2222 950 / 1069 Mob: + 355 69 20 78630 @ akoca@pp.gov.al
	2. Státní zástupce; soud pro závažné trestné činy; Tirana, pan Ened Nakuci	☎ + 355 4 2254 326 Mob: + 355 69 20 76 220 @ enakuci@pp.gov.al

BULHARSKO		
MRM opatření	Odpovědný orgán	Kontakty
<i>Identifikace</i>	1. Paní Antoaneta Vassileva generální tajemnice Národní komise pro potírání obchodování s lidmi; Sofie	☎ +359 2 807 8050 @ office@antitraffic.government.bg www.antitraffic.government.bg
	2. Pan Dobromir Dochev ředitel sekce; Sekce „obchodování s lidmi“; ředitelství pro potírání organizovaného zločinu a závažné kriminality, vrchní ředitelství kriminální policie Ministerstva vnitra; Sofie	☎ +359 2 982 8038 @ 170@mvr.bg
	Paní Ilyana Derilova vedoucí pobočky Mezinárodní organizace pro migraci (IOM); Sofie	☎ +359 2 93 94 774 Hotline: +359 2 93 94 788 @ iomsafia@iom.int www.iom.bg/
<i>Počáteční pomoc a ochrana</i>	1. Paní Antoaneta Vassileva generální tajemnice Národní komise pro potírání obchodování s lidmi; Sofie	☎ +359 2 807 8050 @ office@antitraffic.government.bg www.antitraffic.government.bg
	Paní Nadejda Stoycheva ředitelka asociace Animus; Sofie	☎ +359 2 983 5205 Hotline: +359 0800 186 76 www.animusassociation.org
<i>Dlouhodobá pomoc společenské začlenění</i>	2. Paní Ilyana Derilova vedoucí pobočky Mezinárodní organizace pro migraci (IOM); Sofie	☎ +359 2 93 94 774 Hotline: +359 2 93 94 788 @ iomsafia@iom.int http://iom.bg/
	1. Paní Antoaneta Vassileva generální tajemnice Národní komise pro potírání obchodování s lidmi; Sofie	☎ +359 2 807 8050 @ office@antitraffic.government.bg www.antitraffic.government.bg
	Paní Nadejda Stoycheva ředitelka asociace Animus; Sofie	

		☎ +359 2 983 5205 Hotline: +359 0800 186 76 www.animusassociation.org
	2. Paní Ilyana Derilova vedoucí pobočky Mezinárodní organizace pro migraci (IOM); Sofia	☎ +359 2 93 94 774 Hotline: +359 2 93 94 788 @ iomsafia@iom.int http://iom.bg/
<i>Návrat a společenské začlenění</i>	1. Paní Antoaneta Vassileva generální tajemnice Národní komise pro potírání obchodování s lidmi; Sofie	☎ +359 2 807 8050 @ office@antitraffic.government.bg www.antitraffic.government.bg
	2. Pan Dobromir Dochev ředitel sekce; Sekce „obchodování s lidmi“; ředitelství pro potírání organizovaného zločinu a závažné kriminality, vrchní ředitelství kriminální policie Ministerstva vnitřní; Sofie	☎ +359 2 982 8038 170@mvr.bg
	Paní Ilyana Derilova vedoucí pobočky Mezinárodní organizace pro migraci (IOM); Sofia	☎ +359 2 93 94 774 Hotline: +359 2 93 94 788 @ iomsafia@iom.int http://iom.bg/
<i>Trestní a občansko - právní řízení</i>	1. paní. Antoaneta Vassileva generální tajemnice Národní komise pro potírání obchodování s lidmi; Sofie	☎ +359 2 807 8050 @ office@antitraffic.government.bg www.antitraffic.government.bg
	2. Pan Evgeni Dikov státní zástupce Nejvyšší státní zastupitelství pro podávání kasačních stížností; Sofie	☎ +359 2 9219 235

ČESKÁ REPUBLIKA

MRM opatření	Odpovědný orgán	Kontakty
<i>Identifikace</i>	1. Policie České republiky	☎ Kontaktní místo MV ČR: +420 974 832 574 +420 974 833 232

		+420 974 832 255 olga.sifferova@mvcr.cz barbora.holusova@mvcr.cz www.mvcr.cz
	2. NNO: La Strada Česká republika	☎+420222 72 18 10 Info a SOS linka: +420 222 71 71 71 @ lastrada@strada.cz www.strada.cz
	Arcidiecézní charita Praha	☎+420 224 246 523 NON-STOP hotline: +420 737 234 078 www.charita-adopce.cz
<i>Počáteční pomoc a ochrana</i>	1. La Strada Česká republika	☎+420222 72 18 10 Info a SOS linka: +420 222 71 71 71 @ lastrada@strada.cz www.strada.cz
	2. Arcidiecézní charita Praha	☎+420 224 246 523 NON-STOP hotline:+420 737 234 078 www.charita-adopce.cz
<i>Dlouhodobá pomoc a společenské začlenění</i>	1. Ministerstvo vnitra	☎+420 974 832 574 +420 974 833 232 +420 974 832 255 @ olga.sifferova@mvcr.cz barbora.holusova@mvcr.cz www.mvcr.cz
	2. La Strada Česká republika	☎+420222 72 18 10 Info a SOS linka: +420 222 71 71 71 @ lastrada@strada.cz www.strada.cz
	Arcidiecézní charita Praha	☎+420 224 246 523 NON-STOP hotline: +420 737 234 078 www.charita-adopce.cz
<i>Návrat a společenské začlenění</i>	1. Mezinárodní organizace pro migraci (IOM)	@prague@iom.int www.iom.cz www.iom.int
	2. La Strada Česká republika	☎+420222 72 18 10 Info a SOS linka: +420 222 71 71 71 @ lastrada@strada.cz www.strada.cz

	Arcidiecézní charita Praha	☎ +420 224 246 523 NON-STOPhotline: +420 737 234 078 www.charita-adopce.cz
<i>Trestní a občansko - právní řízení</i>	1. Ministerstvo vnitra	☎ +420 974 832 574 +420 974 833 232 +420 974 832 255 @ olga.sifferova@mvcz.cz barbora.holusova@mvcz.cz www. mvcz. cz
	2. Ministerstvo spravedlnosti státní zástupci Police České republiky	☎ Kontaktní místa MV ČR: +420 974 832 574 +420 974 833 232 +420 974 832 255 @ olga.sifferova@mvcz.cz barbora.holusova@mvcz.cz

MAĎARSKO

MRM opatření	Odpovědný orgán	Kontakty
<i>Identifikace</i>	1. Ministerstvo zahraničních věcí, konzulární služba (včetně konzulárního odboru v Maďarsku a maďarských konzulátů v zahraničí)	☎ 00 36 1 458 1737 @ konz@kum.hu www.kulugyminiszterium.hu
<i>Počáteční pomoc a ochrana</i>	1. Úřad služby ministerstva spravedlnosti pro podporu obětí	☎ +36-1-460-4700 @ aldozatsegites@pjsz.gov.hu www.kih.gov.hu
<i>Dlouhodobá pomoc a společenské začlenění</i>	1. OKIT	☎ +36-80-20-55-20
<i>Návrat a společenské začlenění</i>	1. Ministerstvo zahraničních věcí, konzulární služba (včetně konzulárního odboru v Maďarsku a maďarské konzuláty v zahraničí)	☎ 00 36 1 458 1737 @ konz@kum.hu www.kulugyminiszterium.hu
<i>Trestní a občansko - právní řízení</i>	1. Andrea Kenéz, soudce Městský soud v Budapešti H-1055 Budapešť, ulice Markó 27	☎ +36-1-354-6000

ITÁLIE

V Itálii stále ještě neexistuje formalizovaný NRM. Nicméně dobře rozprostřený systém pomoci a sociálního začlenění funguje ve většině oblastí země díky programům

financovaných odborem pro rovné příležitosti v rámci čl. 13 a čl. 18 programů sociální ochrany obchodovaných osob.

Abyste mohli určit vhodnou vládní nebo nevládní organizaci, je možné zavolat na číslo:

- **800-290.290 Numero Verde Anti-Tratta** (krizová linka proti obchodování s lidmi). (Telefonní hovory lze uskutečnit pouze z území Itálie.)

Operátoři specializovaní na oblast obchodování s lidmi poskytují podrobné informace o legislativě a službách, které jsou v Itálii poskytovány obchodovaným osobám. Operátoři vyhodnotí dotaz volajícího a předají hovor nejvhodnější italské organizaci, která se postará o daný případ na místní úrovni. Informace jsou poskytovány v různých jazycích, kterými hovoří hlavní cílové skupiny, včetně angličtiny, albánštiny, ruštiny, francouzštiny, španělštiny, rumunštiny a bulharštiny.

- **Sekretariát obchodování s lidmi**

odbor pro rovné příležitosti – kancelář předsedy vlády

Largo Chigi 19

00187 Řím

Tel. (+39) 06-67.79.24.50

Fax: (+39) 06-67.79.24.44

E-mail: v.quadri@governo.it a.barberi@governo.it

Jedná se o národní orgán, který je odpovědný za podporu a koordinaci programů a politik realizovaných na národní úrovni k prevenci a potírání obchodování s lidmi a poskytování pomoci obchodovaným osobám. Zabývá se rovněž mezinárodní spoluprací. A protože neplní operativní úkoly, neměl by být kontaktován v případě krizových situací. Avšak může poskytnout rady ke specifickým záležitostem souvisejícím s obchodováním lidí v Itálii a může poskytnout, pokud je to vhodné, kontaktní údaje na hlavní registrované vládní i nevládní organizace působící v oblasti boje proti obchodování s lidmi.

MRM opatření	Odpovědný orgán	Kontakty
<i>Identifikace</i>	Identifikace je prováděna na místní úrovni příslušnými orgány činnými v trestním řízení. I akreditované agentury angažující se v boji proti obchodování s lidmi mohou provádět prvotní identifikaci obchodovaných osob, ale oficiální statut dané osoby jako oběti obchodování s lidmi může být potvrzen výhradně policejním prezidiem (<i>Questura</i>) a státní zastupitelstvím. Identifikace se obecně provádí přes systém většího počtu agentur.	
<i>Počáteční a dlouhodobá pomoc a ochrana</i>	V Itálii poskytuje počáteční pomoc a ochranu obchodovaným osobám více než sto organizací. V dále uvedené tabulce jsou kontaktní údaje organizací, které se zapojily do projektu MRM-EU jako partneři. Všechny ostatní organizace lze zjistit pomocí výše uvedeného čísla <i>Numero Verde Anti-Tratta</i> nebo přes <i>Sekretariát pro potírání obchodu s lidmi</i> .	
	Asociace Mimosa Via Falloppio 39 35121 Padova	 (+39) 335-78.14.46 @ info@associazionemimosa.org www.associazionemimosa.org
Asociace On the Road	 (+39) 0861-79.66.66	

	Via delle Lancette 27-27A 64014 Martinsicuro (Teramo)	(+39) 0861-76.23.27 Fax (+39) 0861-76.51.12 @ mail@ontheroadonlus.it www.ontheroadonlus.it
	Comunità Oasi 2 Via Pedaggio S. Chiara 57bis 70059 Trani (Bari)	☎ (+39) 0883-58.05.46 Fax: (+39) 0883-50.21.46 @ segreteria@oasiz.it www.oasiz.it
	Coop. Soc. Dedalus Via Vicinale S. Maria del Pianto 61 Centro Polifunzionale Inail Torre 1 – 11° piano 80143 Napoli	☎ (+39) 081-78.77.333 (+39) 081-19.57.13.68 @ info@coopdedalus.it www.coopdedalus.it
	CNCA (Coordinamento Nazionale Comunità di Accoglienza – Národní koordinace komunit poskytujících péči) Poznámka. Tematická skupina zabývající se obchodováním s lidmi a prostitucí je složena ze 30 organizací z celé Itálie angažujících se v boji proti obchodování s lidmi-	e-mail: prostituzione_tratta@cnca.it www.cnca.it/prostituzione-e-tratta
<i>Návrat a společenské začlenění</i>	Mezinárodní organizace pro migraci Via Nomentana 62 00161 Řím	☎ (+39) 06-44.23.14.28 Fax: (+39) 06-44.02.533 @ mrfrome@iom.int www.Itálie.iom.int
<i>Trestní a občansko- právní řízení</i>	Direzione Nazionale Antimafia Via Giulia 52 00186 Řím Tento státní orgán je na centrální úrovni odpovědný za koordinaci soudních případů z oblasti organizovaného zločinu, včetně trestného činu obchodování s lidmi. Oblastní kanceláře tohoto orgánu (<i>Direzioni Distrettuali Antimafia</i>) jsou zvláštními státními zastupitelstvími, které pracují na případech ve spolupráci s místními orgány činnými v trestním řízení (policie, četnictvo).	☎ +39-06.68.28.22.76 @ segr.particolare.dna@giustizia.it

PORTUGALSKO

MRM opatření	Odpovědný orgán	Kontakty
<i>Identifikace</i>	1. Služba pohraniční a cizinecké policie (SEF) Rui Paulo Zilhão	☎ +351962733736 +351222061280 @ Rui.Zilhao@sef.pt www.sef.pt
	2. Komise pro občanství a rovné příležitosti	☎ + 351 222074370 @ mjalbano@cig.gov.pt www.cig.gov.pt
<i>Počáteční pomoc a ochrana</i>	1. Espaço Pessoa (Asociace pro plánování rodiny)	☎ +351 222008377 @ espacopessoa@gmail.com www.apf.pt
	2. Komise pro občanství a rovné příležitosti	☎ + 351222074370 @ ngradim@cig.gov.pt www.cig.gov.pt
<i>Dlouhodobá pomoc a společenské začlenění</i>	1. Espaço Pessoa (Asociace pro plánování rodiny)	☎ + 351964608288 @ Cap.apf@gmail.com www.apf.pt
<i>Návrat a společenské začlenění</i>	1. Mezinárodní organizace pro migraci (IOM)	☎ +351213 242 940 @ mgoracci@iom.int www.iom.int
<i>Trestní a občansko-právní řízení</i>	1. Služba pohraniční a cizinecké policie (SEF)	☎ +351962733736 +351222061280 @ Rui.Zilhao@sef.pt www.sef.pt

MAKEDONIE

MRM opatření	Odpovědný orgán	Kontakty
<i>Identifikace</i>	1. Sekce pro obchodování s lidmi a nelegální migraci; Ministerstvo vnitřních věcí; Skopje pan Sande Kitanov ředitel sekce	☎ Tel: +389 2 3116280 Fax: +389 2 3142201 Mob: +38970323497 @ sande_kitanov@moi.gov.mk
	2. Úřad národního referenčního mechanismu Ministerstva práce a sociální politiky; Skopje, paní Elena Grozdanova, státní rada Paní Svetlana Cvetkovska koordinátorka NRM	☎ Tel: +389 2 3106 558 Mob: +389 70 311 726 @ egrozdanova@mtsp.gov.mk Tel: +389 2 3129308 Mob: +38970498113

		@ scvetkovska@mtsp.gov.mk
<i>Počáteční pomoc a ochrana</i>	1. Sekce pro obchodování s lidmi a nelegální migraci; Ministerstvo vnitřních věcí; Skopje, pan Sande Kitanov, ředitel sekce	☎ Tel: +389 2 3116280 Fax: +389 2 3142201 Mob: +38970323497 @ sande_kitanov@moi.gov.mk
	Úřad národního referenčního mechanismu Ministerstva práce a sociální politiky; Skopje, paní Elena Grozdanova	Tel: +389 2 3106 558 Mob: +389 70 311 726 @ egrozdanova@mtsp.gov.mk
	2. NNO Open Gate; Skopje	☎ Tel/fax: +389(0)2700107 Mob: +38970367639 @ mvaroslija@lastrada.org.mk www.astrada@on.net.mk
	NNO pro šťastné dětství; Skopje paní Verica Stamenkova Trajkova	☎ +389 2 2615628 +389 2 2622491 Fax: +389 2 3118143 Mob: +38970227289 @ vericatrajkova@gmail.com
<i>Návrat a společenské začlenění</i>	1. Sekce pro obchodování s lidmi a nelegální migraci; Ministerstvo vnitřních věcí; Skopje, pan Sande Kitanov, ředitel sekce	☎ Tel: +389 2 3116280 Fax: +389 2 3142201 Mob: +38970323497 @ sande_kitanov@moi.gov.mk
	Sekce pro pohraniční záležitosti; Ministerstvo vnitřních věcí, Skopje, pan Jovance Asprovski	☎ Tel: +389 2 3238034 Fax: +38923143335 Mob: +38970364370 @ jovance_asprovski@moi.gov.mk
	2. Tranzitní centrum; Skopje, pan Pero Sareski	☎ Tel/fax: +389 2 3142613 Mob: ++38970276022
<i>Trestní a občansko-právní řízení</i>	1. Státní zastupitelství; Odbor stíhání pachatelů organizovaného zločinu a korupce; Skopje, pan Petar Anevski	☎ Tel: +389 2 3219850 Fax: ++389 2 3219866 Mob: +38970367386 @ petar_anevski@yahoo.com
	Odbor ochrany svědků; Ministerstvo vnitřních věcí, Skopje, pan Ljupco Fidanovski	☎ Tel: +389 2 3225765 Fax: +389 2 3142277 Mob: +38970330347 @ ljupco_fidanovski@moi.gov.mk
	Sekce pro obchodování s lidmi a nelegální migraci; Ministerstvo vnitřních věcí, Skopje, pan Sande Kitanov, ředitel sekce	☎ Tel: +389 2 3116280 Fax: +389 2 3142201 Mob: +38970323497@

		@ sande_kitanov@moi.gov.mk
	2. Úřad národního referenčního mechanismu; právní podpora; Ministerstvo práce a sociální politiky; Skopje, paní Lence Kocevská	☎ Tel: +389 2 3129308 Mob: +38975365045 @ kocevskal@yahoo.com

RUMUNSKO		
MRM opatření	Odpovědný orgán	Kontakty
<i>Identifikace</i>	1. Ministerstvo státní správy a vnitra, Národní agentura pro boj proti obchodování s lidmi	☎ 40 21 311 89 82 + 40 21 31 33 100 (non-stop) fax: + 40 21 319 01 83 mobile: +40 723 19 59 59 @ anitp@mai.gov.ro anitp.ci@mai.gov.ro www. anitp.mai.gov.ro
	Ředitelství pro potírání organizovaného zločinu – oddělení obchodování s lidmi	☎ + 40 21 310 05 28 fax: + 40 21 310 05 22 @ combating_thb@politiaromana.ro
<i>Počáteční pomoc a ochrana</i>	1. Národní agentura pro boj proti obchodování s lidmi	☎ + 40 21 311 89 82 + 40 21 31 33 100 (non-stop) fax: + 40 21 319 01 83 mobile: +40 723 19 59 59 @ anitp@mai.gov.ro anitp.ci@mai.gov.ro www. anitp.mai.gov.ro
	2. ADPARE NNO	@ adpare@adpare.eu
<i>Dlouhodobá pomoc a společenské začlenění</i>	1. Národní agentura pro boj proti obchodování s lidmi	☎ + 40 21 311 89 82 + 40 21 31 33 100 (non-stop) fax: + 40 21 319 01 83 mobile: +40 723 19 59 59 @ anitp@mai.gov.ro anitp.ci@mai.gov.ro www. anitp.mai.gov.ro
	2. Nevládní organizace ADPARE	@ adpare@adpare.eu
<i>Návrat a společenské začlenění</i>	1. Ministerstvo zahraničních věcí a diplomatická zastoupení	☎ + 40 21 318 49 49 fax: + 40 21 319 68 69 www.mae.ro
	2. Národní agentura pro boj proti obchodování s lidmi	☎ + 40 21 311 89 82 + 40 21 31 33 100 (non-stop) fax: + 40 21 319 01 83 mobile: +40 723 19 59 59 @ anitp@mai.gov.ro

		anitp.ci@mai.gov.ro www.anitp.mai.gov.ro
<i>Trestní občansko- právní řízení</i>	1. Ministerstvo veřejné správy	☎ +40 21 319 38 28 fax: +40 21 319 38 58 www.mpublic.ro
	2. Ministerstvo spravedlnosti	☎ + 40 21 314 40 19 fax: + 40 21 315 53 89 www.just.ro

Seznam kontaktů partnerů projektu MRM-EU

Contacts of Project Partners

Země/organizace	Jméno	Pozice/instituce	Kontaktní údaje
Albánie	Paní Irena TAGA	Ředitelka odboru obchodování s lidmi Úřadu národního koordinátora pro potírání obchodu s lidmi, Ministerstvo vnitra	Tel:+355 42269404 Mobile:+355 694109117 Fax:+355 42269404 E-mail:anja_lj@hotmail.com anja_lj@yahoo.com
Albánie	Paní Marjana MUSLIA (MESHI)	Výkonná ředitelka azylový dům pro asociaci "Různí a stejní"	Tel:+355 42254532 Mobile:+355 6988696 Fax:+355 42254532 E-mail:mmeshi@yahoo.co.uk different&equal@icc-al.org
Albánie	Paní Anila TRIMI	Specialistka v sekci pro potírání nelegálního obchodování generálního ředitelství státní policie	Tel:+355 42279303 Mobile:+355 694102005 Fax: E-mail:trimia@mrp.gov.al
Albánie	Paní Iva ZAJMI	Národní koordinátorka Albánie pro boj proti obchodování s lidmi	Tel: +355 4/233540 Mobile: +355 692071488 Fax:+355/4233539 E-mail: at_nationalcoordinator@yahoo.com
Bulharsko	Paní Denitsa BOEVA	Hlavní expert, Národní komise pro potírání obchodování s lidmi	Tel:+359 2 807 80 50 Mobile:+359 885 532 319 Fax:+359 2 807 80 59 Email:d.boeva@antitraffic.government.bg
Bulharsko	Paní Lilia BLIZNASHKA	Specialista, Národní komise pro potírání obchodování s lidmi	Tel: +359 2 807 80 50 Fax: +359 2 807 80 59 Mobile:+359 885 532 391 Email:l.bliznashka@antitraffic.government.bg

Země/organizace	Jméno	Pozice/instituce	Kontaktní údaje
Bulharsko	Dr. Rossanka VENELINOVA	Výkonná ředitelka nadace „ Středisko Nadia“.	Tel:+359 2 981 93 00 Mobile:+359 888 626 085 Fax:+359 2 989 41 74 E-mail:nadja@cablebg.net
Česká republika	Paní Olga ŠIFFEROVÁ	Odborný referent specialista Ministerstvo vnitra odbor prevence kriminality	Tel.: +420 974 832 574 Mobile: +420 603 190 465 Fax: +420 974 833 504 E-mail: olga.sifferova@mvr.cz
Česká republika	Paní Petra KUTÁLKOVÁ	Zástupce ředitele La Strada	Tel:+420 222 721 810 Mobile:+420 731 101 293 Fax:+420 222 721 810 E-mail: petrak@strada.cz
Česká republika	Paní Věra LINHARTOVÁ	Státní zástupce státní zastupitelství	Tel:+420 25144 5429 Mobile:+420 777 006 325 Fax:+420 251 445 412 E-mail:vera.linhartova@centrum.cz
Maďarsko	Paní Viktoria VEGH	Státní rada Ministerstvo spravedlnosti a vymáhání práva	Tel: +36 14412860 Mobile: +36 302933421 Fax: +36 14412872 E-mail: veghv@irm.gov.hu
Maďarsko	Pan Adel REVESZ	Koordinátor projektu Maďarská baptistická charita	Tel:+36 1 466 5978 Mobile:+36 1 20 770 5330 Fax:+36 1 365 6406 E-mail:adel@hbaid.org
Maďarsko	Pan József PÖRTL	Vedoucí oddělení Národní úřad vyšetřování	
Itálie	Paní Valerie QUADRI	Projektový manažer Odbor pro rovné příležitosti	Tel:+39 0667792381 Mobile:+39 3356129977 Fax:+39 06 67792444 E-mail:v.quadri@governo.it
Itálie	Pan Roberto DELLA ROCCA	Náměstek ředitele státní policie	Tel:+39 0412715681 Mobile:+39 3346908092 Fax:+39 412715513 E-mail: roberto.dellarocca@libero.it

Země/organizace	Jméno	Pozice/instituce	Kontaktní údaje
Itálie	Pan David MANCINI	Státní zástupce Ministerstvo spravedlnosti	Tel:+39 0861326660 Mobile:+39 3492196435 Fax:+39 08661326648 E-mail: david.mancini@gjustizia.it
Itálie	Paní Amalia TATA	Psycholožka – koordinátorka rezidenční pomoci pro oběti obchodování s lidmi Družstvo "Il Cammino"onlus CNCA	Tel:39.065572871 39065566483 Mobile:39.3341399376 Fax:39.0655363182 E-mail: ailamax@hotmail.com ilcammino@mclink.it
Itálie	Paní Isabella ORFANO	Mezinárodní specialistka asociace On the Road	Tel: +39 348 85 16 944 Mobile: Fax: +39 0861 765112 E-mail: i.orfano@libero.it
Makedonie	Pan Sande KITANOV	Vedoucí oddělení pro boj proti obchodování s lidmi. Ministerstvo vnitřní	Tel: +389 23116280Mobile:+389 70323497Fax: +389 2 314 2201 E-mail: sande_kitanov@moi.gov.mk
Makedonie	Paní Maja VAROSHLIJA	Zástupkyně NNO "Open Gate – La Strada" programová manažerka	Tel:+389 2700 107 Mobile:+389 70 367639 Fax:+389 70 367639 E-mail: majavaroslija@yahoo.com Official Email: mvaroslija@lastrada.org.mk
Makedonie	Paní Elena GROZDANOV A	Státní rada Ministerstva práce a sociální politiky ředitelka sekce a vedoucí NRM	Tel: Mobile:+389 75 311 726 Fax: E-mail:
Portugalsko	Pan Nuno GRADIM	Komise pro občanství a rovné příležitost; odborný referent Komise pro občanství a rovné příležitosti,Porto	Tel: +351 22 207 43 70 Mobile: Fax: +351 22 207 43 98 E-mail: ngradim@cig.gov.pt

Země/organizace	Jméno	Pozice/instituce	Kontaktní údaje
Portugalsko	Rui ZILLHÃO	Inspektor, Služba cizinecké a pohraniční policie	Tel: +351 22 206 12 84 Mobile: +351 961 624 964 Fax: +351 22 208 92 56 E-mail: Rui.Zilhao@sef.pt
Portugalsko	Pan Jorge MARTINS	APF/Espaço Pessoa – asociace spravující utajený dům pro oběti obchodování s lidmi	Tel: Mobile: Fax: E-mail: jorgeajmartins@gmail.com
Rumunsko	Paní Madalina MANEA	Koordinátorka odboru mezinárodní spolupráce Agentury pro boj proti obchodování s lidmi	Tel: + 40 21 311 89 84 Fax: + 40 21 319 01 83 Mobile: + 40 723 19 59 59 E-mail: madalina.manea@MRM-icmpd.org
Romania	Paní Gina Maria STOIAN	Prezidentka Asociace pro rozvoj alternativních postupů reintegrace a výchovy/vzdělávání	Tel:+40 21 253 29 05 Fax:+40 721 555 82 Mobile: +40 21 253 29 04 E-mail: adpare@adpare.eu
Romania	Pan Silvio PITRAN	Generální inspektorát policie Rumunska, Generální ředitelství pro potírání organizovaného zločinu, ředitelství pro boj proti obchodování s lidmi	fax: + 40 21 310 05 28
ICMPD	Paní Elisa TROSSERO	Programová manažerka ICMPD	Tel: +43 1 504 46 77 40 Fax: +43 1 504 46 77 75 E-mail: elisa.trossero@icmpd.org
ICMPD	Paní Jenny ANDERSON	Projektová pracovnice ICMPD	Tel: +43 1 504 46 77 56 Fax: +43 1 504 46 77 75 E-mail: mariana.martins@icmpd.org

Část D: Přílohy

Příloha 1

Funkční definice a terminologie

Pomoc/podpora: Opatření, programy a služby zaměřené na zotavení obchodovaných osob, které mohou kromě jiného zahrnovat například vhodné ubytování, zdravotní, psychologickou a materiální pomoc, příležitosti ke vzdělání, odborné praxi a zaměstnání a rovněž právní poradenství a pomoc. Vládní, nevládní a mezinárodní organizace ze zdrojových, tranzitních a cílových zemí mohou nabídnout počáteční krátkodobou pomoc i následnou dlouhodobou pomoc, v rámci které mohou poskytnout jednu či více služeb.

Oběť obchodování s lidmi, které je poskytována pomoc: Osoba, která byla identifikována jako oběť obchodování s lidmi a která souhlasila s přijetím pomoci od vládní, nevládní, mezinárodní nebo jiné relevantní organizace (je uváděn i termín „obchodovaná osoba, které je poskytována pomoc“ nebo „osoba, které je poskytována pomoc“).

Určení nejlepších zájmů: Tento termín „popisuje formální proces používající přesně vymezené postupy navržené k určení nejlepších zájmů dítěte, na základě kterých se přijímají zvláště důležitá rozhodnutí ovlivňující život dítěte. Proces by měl zahrnovat i přiměřenou účast dítěte, aniž by docházelo k jeho diskriminaci, dále by měly být zapojeny subjekty, které dané rozhodnutí přijímají a mají odborné znalosti v příslušných oblastech, přičemž všechny faktory by měly být vyvážené, aby se dospělo k nejlepšímu možnému řešení⁶⁰“.

Posouzení nejlepších zájmů: Jedná se o „posouzení provedené pracovníky, kteří přijímají opatření s ohledem na jednotlivé děti i s výjimkou případů, kdy je nutný postup pro určení nejlepších zájmů dítěte (viz výše). Posouzení je

⁶⁰ Vysoký komisař OSN pro uprchlíky, *UNHCR, Guidelines on Determining the Best Interests of the Child*, (Příručka pro stanovení nejlepších zájmů dítěte), květen 2008, k dispozici na: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/48480c342.html> [použito dne 12. srpna 2009], s. 8.

navrženo tak, aby se zajistilo, že přijímaná opatření berou primárně v úvahu nejlepší zájmy dítěte. Posouzení lze provést samostatně nebo je lze konzultovat s jinými pracovníky, kteří mají potřebné odborné znalosti. Vyžaduje se i účast dítěte⁶¹“.

Koordinátor péče: Koordinátor péče je primární kontaktní osobou pro obchodovanou osobu a jeho úkolem je koordinovat služby, které jsou považovány během celého procesu za nezbytné při poskytování pomoci obchodované osobě. Koordinátor péče je zapojen do konzultačního týmu dalších odborníků a je přítomen při přijímání rozhodnutí o plánu pomoci dané oběti. V případě MRM je koordinátor péče jmenován ve zdrojové i v cílové zemi.

Dítě: Osoba mladší 18 let (je uváděn i termín „nezletilý/á“)

Odškodnění: Jedná se o podporu poskytovanou oběti při získávání náhrady materiálních i morálních škod od pachatele/ů a/nebo od státu za fyzickou a psychickou újmu, kterou oběť utrpěla, a za ušlou mzdu během procesu obchodování a vykořisťování. Odškodnění lze získat prostřednictvím trestního nebo občansko-právního řízení (obecně lze použít i termíny „náhrada“, „odškodné“, „náprava křivdy“ a „náhrada škod“)

Zdrojová země: Země, z níž obchodovaná osoba pochází (je uváděn i termín „země původu“).

Tranzitní země: Země, přes kterou obchodovaná osoba cestuje na místo určení.

Cílová země: Země, která představuje konečné místo určení pro obchodovanou osobu (je uváděn i termín „přijímající země“).

Kulturní mediátor: Mediátor, který je sám cizincem, je odborným pracovníkem, jehož úkolem je zajistit zprostředkování mezi potřebami migrantů a akcemi/zásahy veřejných služeb a NNO, čímž se zjednoduší umístění cizinců do sociálního kontextu hostitelské země. Mediátor musí při své práci respektovat neutralitu, je povinen zachovávat mlčenlivost a udržovat si odstup jak od instituce, tak i od uživatele (je uváděn i termín „kulturně-lingvistický mediátor“).

⁶¹ Tamtéž. Viz výše.

Ochrana osobních dat: Ochrana osobních dat musí být zaručena prostřednictvím pravidelné realizace bezpečnostních opatření určených k ochraně shromážděných, uložených a dále používaných osobních údajů, přičemž tyto údaje lze používat pouze v souladu s příslušnými právními předpisy, které ochraňují právo jedince na soukromí.

Posílení: Jedná se o proces posílení kapacity určité osoby, aby získala znalosti, dovednosti a postoje jak se vyrovnávat se svým soukromým i profesním životem a dokázala přijímat rozhodnutí a provádět změny vedoucí k jejímu sebeurčení. Aby toho byla schopna, tato osoba musí mít přístup k informacím a zdrojům pro přijímání informovaných rozhodnutí a musí mít celou řadu možností, z nichž si může vybrat.

(Jmenovaný) opatrovník: Jedná se o člověka, který přejímá primární odpovědnost za tělesnou a duševní pohodu dítěte a koordinuje aktivity všech zainteresovaných agentur k zajištění nejlepších zájmů dítěte. Tento zástupce zastává rovněž funkci koordinátora péče v případě dětských obětí obchodování s lidmi.

Zjišťování informací o rodině: Jedná se o postup zaměřený na identifikaci rodiny obchodované osoby, které je poskytována pomoc, když tuto rodinu nelze přímo kontaktovat nebo najít. Takovýto postup je třeba zavést pouze v případech, že obchodovaná osoba vyjádří přání vrátit se domů a zůstat u své rodiny. V případě dětské oběti by měla být rodina nalezena pouze, když je to v nejlepším zájmu dítěte s ohledem na to, že někdy je to právě rodina nebo rodinní příslušníci, kteří jsou zapojeni do obchodování s lidmi. Do zjišťování informací o rodině se mohou zapojit různé vládní či nevládní instituce.

Sloučení rodiny: Jedná se o akt sloučení obchodované osoby s její rodinou poté, co byla důkladně analyzována všechna rizika. Sloučení by se mělo provést pouze na základě vůle obchodované osoby a mělo by být považováno za dlouhodobé řešení sociálního začlenění obchodované osoby. Měly by se uskutečnit následné návštěvy, pomocí kterých by se monitoroval proces sloučení rodiny a sociální začleňování, zejména s cílem zabezpečit, že neexistují žádná rizika opětovného obchodování dané osoby.

První místo pro oznámení/ohlášení: Instituce/organizace, která funguje jako centrální informační bod pro počáteční podporu a další převedení

předpokládané oběti do péče. Tato instituce je odpovědná za jmenování koordinátora péče.

Lidská práva: Nejzákladnější a univerzální práva a svobody, na něž mají nárok všichni lidé. Patří mezi ně občanská, politická, ekonomická, sociální a kulturní práva, které musejí jednotlivé státy dodržovat v souladu s obecnými standardy přijatými v národní a mezinárodní legislativě.

Identifikovaná oběť obchodování: Osoba, která byla pomocí formálních nebo neformálních identifikačních mechanismů identifikována jako oběť obchodování s lidmi (je uváděn i termín „identifikovaná obchodovaná osoba“).

Doklad totožnosti: Osobní dokument nebo průkaz, v němž jsou uvedeny identifikační údaje (např. jméno, věk, státní příslušnost, adresa apod.) o dané osobě. Obecně je vystavován místními nebo centrálními institucemi.

Individuální plán pomoci (IPP): jedná se o písemnou dohodu vypracovanou společně s koordinátorem péče a obchodovanou osobou, které je poskytována pomoc. Jedná se o individuálně přizpůsobený plán, který jasně vymezuje cíle, činnosti a služby pro obchodovanou osobu.

Informovaný souhlas: Jakýkoliv svobodný, dobrovolný souhlas nebo schválení něčeho, co je navrženo nebo požadováno na základě sdělení všech skutečností. Jedná se tedy o plně informované rozhodování včetně toho, že daná osoba si musí být vědoma nejen veškerých rizik, ale i dostupných možností. Sdílení informací je nesmírně důležitou součástí „informovaného souhlasu“.

Integrace: Viz „sociální začlenění“.

Národní referenční mechanismu nebo systém (NRM nebo NRS): „Jedná se o rámec spolupráce, ve kterém výše uvedení aktéři plní své povinnosti související s ochranou a podporou lidských práv obchodovaných osob, přičemž svou práci koordinují ve strategickém partnerství s občanskou společností. Základními cíli NRM je zajistit, aby byla respektována lidská práva obchodovaných osob a aby byl využíván co nejefektivnější způsob, jak předat oběti obchodování s lidmi poskytovatelům služeb. Kromě toho NRM může pomoci zdokonalit národní politiku a postupy týkající se celého spektra problémů obětí, jako jsou předpisy související s pobytem nebo návratem, poskytováním odškodnění obětem a ochranou svědků. NMR může zpracovat

národní akční plán a může nastavit referenční ukazatele, pomocí kterých lze posoudit, zda se plní stanovené cíle. Struktury NRM se budou v jednotlivých zemích lišit, avšak každý NMR by měl být navržen tak, aby formalizoval spolupráci mezi vládními institucemi a nevládními organizacemi, které se zabývají obchodovanými osobami.^{62a}

Ambulantní program: Jedná se o typ asistenčního programu, který je nabízen obchodovaným osobám, jež nemusí čelit bezpečnostním rizikům a mají své vlastní ubytování, které sdílejí s dalšími blízkými osobami (jako jsou rodiče, další příbuzní či přátelé). Existence tohoto programu je cenná pro asistenční síť, protože podporuje proces, kterým se obchodované osoby začleňují do komunity, ve které žijí.

Osoba, které hrozí, že se stane obětí obchodu s lidmi: Jakákoliv osoba (nezletilá či dospělá), která dosud nebyla obchodována, ale s ohledem na její profil nebo výskyt určitých ukazatelů stojí před rizikem, že se v budoucnu stane obětí obchodování s lidmi⁶³.

Osobní údaje: Označení (přímé nebo nepřímé) informací nebo citlivých údajů, které se vztahují k identifikované osobě nebo osobě, kterou lze identifikovat.

Potenciální oběť: Osoba, která byla identifikována ještě před tím, než došlo k jejímu vykořisťování, která ovšem vykazuje silné znaky, že se již ocitla v procesu obchodování. Tento termín se liší od termínu „předpokládaná oběť“, jehož definice je uvedena níže (je uváděn i termín „potenciální obchodovaná osoba“).

Předpokládaná oběť: Osoba, o níž lze předpokládat, že je obětí obchodování s lidmi, ale která dosud nebyla formálně identifikována příslušnými úřady nebo takovou formální či právní identifikaci odmítla (je uváděn i termín „předpokládaná obchodovaná osoba“). Předpokládané oběti mají nárok na stejné zacházení jako oběti identifikované, a to od počátku procesu identifikace. V některých zemích se tato kategorie osob zařazuje pod

⁶² Kröger, T. & Malkoc, J. & Uhl, B.H., 2004: Národní referenční mechanismy: spojíme úsilí k ochraně práv obchodovaných lidí; praktická příručka (s. 15).

⁶³ Adaptováno z publikace Zachraňte děti Itálie, 2009: Agire. Rakousko, Řecko, Itálie a Rumunsko. Snaha o silnější partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem v oblasti identifikace a podpory dětských obětí a dětí, které jsou ohroženy obchodem s lidmi v Evropě. Metodika Agire (s. 6-7).

termín „potenciální oběť“. Nicméně v tomto dokumentu má termín potenciální oběť jiný význam, viz výše.⁶⁴

Ochrana: Jedná se o nejzákladnější komponent jakéhokoliv modelu pomoci a to jak z hlediska fyzického zdraví, tak i z hlediska zabezpečení perspektiv sociálního začlenění v zemi původu nebo v cílové zemi, případně v některé třetí zemi.

Zotavení: Proces, v rámci kterého jsou obchodované osoby stabilizovány a je jim navracena jejich psychická, sociální i fyzická pohoda.

Reintegrace: Viz „sociální začlenění“

Povolení k pobytu: Jakékoliv povolení nebo potvrzení vystavené úřady určité země ve formátu předepsaném v národní legislativě příslušného státu, které umožňuje občanům třetích zemí nebo osobám bez státní příslušnosti pobývat na území daného státu.

Hodnocení/analýza rizika: Formální postup identifikace a posouzení rizika, které souvisí se situací obchodované osoby a budoucími plány pomoci v zemi zdrojové, tranzitní a cílové.

Plán řízení rizika: Plán, který uvádí kroky a opatření, které je třeba přijmout, aby se minimalizovala rizika a efektivně řídily činnosti naplánované pro obchodovanou osobu, které je poskytována pomoc (např. dobrovolný asistovaný návrat apod.) Koordinátor péče a obchodovaná osoba, které je poskytována pomoc, by měli plán společně pravidelně revidovat a aktualizovat.

Návrat: Návrat do země původu či do komunity, z níž obchodovaná osoba pochází. V souvislosti s prací, která se zaměřuje na potírání obchodu s lidmi, návrat neznamená pouze fyzickou dopravu oběti, ale rovněž mechanismy, které zajistí, že návrat je dobrovolný, asistovaný, bezpečný a důstojný.

Dítě bez doprovodu zákonného zástupce: Dítě mladší 18 let, které je mimo svou zemi původu a je bez obou rodičů/zákonných zástupců nebo bez

⁶⁴ Každá země v regionu má pro obchodované osoby odlišnou terminologii, zejména pro osoby, které „jsou v ohrožení“ že by mohly být obchodována a ty, které jsou považovány za obchodované, avšak ne formálně identifikované příslušnými úřady. Kromě toho různé organizace často používají pro tyto kategorie různé termíny. V kontextu této studie používáme termín „potenciální oběť“ a „předpokládaná oběť“ tak, jak je uvedeno v definici výše a nikoliv v souladu s terminologií určitých organizací z příslušných zemí.

předchozího pečovatele, který byl určen buď právně, nebo byl stanoven zvykově, nebo jsou bez jakéhokoliv primárního pečovatele. Dítě může být samotné nebo může žít v rámci širší rodiny. V každém případě má takové dítě nárok na mezinárodní ochranu poskytovanou na základě široké škály mezinárodních nebo regionálních právních nástrojů⁶⁵.

Poskytovatelé služeb: Organizace i jednotlivci, kteří poskytují pomoc a jednu nebo více podpůrných služeb obchodovaným osobám. Mezi poskytovatele služeb patří sociální pracovníci, psychologové, pracovníci utajených domů/bytů, zdravotníci nebo právníci z NNO, mezinárodních a vládních organizací.

Utajené domy/azylové domy/pobytová zařízení: Zařízení, kde jsou ubytovány obchodované osoby. Azylové domy či byty mohou být otevřené či uzavřené ubytovací zařízení. Nabízejí krátkodobé či dlouhodobé pobyty, poskytují nepřetržité služby, částečné služby, případně nemusí poskytovat žádné ubytovací služby. Utajené domy jsou vedeny kvalifikovanými a speciálně proškolenými pracovníky. Pokud se jedná o děti, pak ubytování musí odpovídat jejich specifickým potřebám.

Pašování/převádění migrantů: „(...) zajištění nelegálního vstupu určité osoby na území smluvního státu, přičemž daná osoba není státním příslušníkem daného státu, s cílem získat přímou nebo nepřímou finanční nebo jinou materiální výhodu“⁶⁶.

Sociální začlenění: Tento termín odkazuje na proces, který zajišťuje těm, kdo stojí před hrozbou bídy a sociálního vyloučení, příležitost i a zdroje, které jsou nezbytné pro jejich účast v ekonomickém a společenském životě i pro zabezpečení životní úrovně, která je považována za přijatelnou ve společnosti, v níž žijí⁶⁷. Rovněž zajišťuje jejich větší účast při rozhodování, které ovlivňuje jejich životy a přístup k základním právům. Tento proces zaručuje zranitelným skupinám přístup ke vzdělání, odborné přípravě,

⁶⁵ Separated Children in Europe Programme, *Statement of Good Practice*, International Save the Children Alliance – UNHCR (Děti bez doprovodu zákonného zástupce v Evropském programu), Výpověď o dobré praxi, Ženeva,

⁶⁶ Čl. 3 Protokolu o pašování přistěhovalců po zemi, po moři a letecky, kterým se doplňuje Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu (Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air, Supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime) (2000).

⁶⁷ Evropská komise, 2003: Společná zpráva Komise a Rady o sociálním začleňování, k dispozici na: http://ec.europa.eu/employment_social/soc-prot/soc-incl/joint_rep_en.htm.

zaměstnání, ubytování, veřejným službám a zdravotní péči. Program sociálního začlenění se může uskutečnit ve zdrojové nebo v cílové zemi.

Obchodované dítě: Jakákoliv osoba, která dosud nedosáhla věku 18 let a která je najímána, dopravována, přepravována, skrývána nebo převzata za účelem vykořisťování buď v rámci dané země, nebo mimo ni, i když nejsou použity žádné prvky násilí, podvodu, zneužití závislosti nebo jiné formy zneužití⁶⁸.

Pachatel trestného činu obchodování s lidmi: Osoba, která je účastníkem obchodování s jiným člověkem (nebo jinými lidmi) za účelem jakékoliv formy zneužívání.

Obchodování s lidmi: "(...) Obchodováním s lidmi se rozumí najímání, doprava, transfery, ukrývání nebo přijímání osob pod hrozbou nebo za použití síly nebo jiných forem nátlaku, únosem, lstí, podvodem, zneužitím pravomoci nebo situace bezbrannosti nebo za použití poskytnutí nebo získání peněz nebo prospěchu k získání souhlasu pro ovládnutí osoby jinou osobou, za účelem vykořisťování. Vykořisťování zahrnuje minimálně vykořisťování prostitucí jiných nebo jinými formami sexuálního vykořisťování, nucenou práci nebo službami, otroctvím nebo praktikami podobnými otroctví, nevolnictví nebo odstraňování orgánů."⁶⁹

Transnational Referral Mechanism: Tento termín odkazuje na mechanismy a systémy navržené pro poskytování komplexní podpory a mezinárodní pomoci obětem obchodování s lidmi. Mezinárodní referenční mechanismy propojují celý referenční proces, a to od úvodní identifikace, přes návrat a pomoc mezi tranzitními, cílovými a zdrojovými zeměmi až po spolupráci mezi různými státními institucemi a nevládním sektorem. Mechanismus může zahrnovat jeden nebo všechny kroky tohoto procesu.

Cestovní doklad: Jakýkoliv doklad totožnosti, který je vyžadován při cestě a vstupu do jiné země (např. pas, občanský průkaz, vízum atd.).

⁶⁸ Uvedeno v publikaci "Děti v Evropském programu" (SCEP) *op. cit.*

⁶⁹ Čl. 3 Protokolu o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi zvláště se ženami a dětmi, kterým se doplňuje Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu (Protokol je rovněž znám pod názvem "Palermský protokol"), 2000.

Dítě bez doprovodu: Dítě (nezletilá osoba bez doprovodu), které bylo odděleno od obou rodičů a dalších příbuzných a nestará se o něj ani jiná dospělá osoba, která je podle zákona nebo zvykového práva za péči odpovědná.⁷⁰

Oběť obchodování / obchodovaná osoba: Osoba, která se stala obětí trestného činu obchodování s lidmi (viz definice výše).

Ochrana svědků: Škála bezpečnostních opatření přijatých k zajištění bezpečnosti svědka, který je součástí trestního řízení. Svědkům může být ochrana nabídnuta před, během nebo po ukončení trestního řízení a ochrana může zahrnovat jen jedno opatření nebo kombinaci více opatření, která jsou směřována tak, aby zajistila bezpečí a bezpečnost svědka a jeho rodiny.

⁷⁰ Unicef, *Guidelines on the Protection of Child Victims of Trafficking (Příručka k ochraně dětských obětí trestného činu obchodování s lidmi)*, New York, 2006, s. 3.

Příloha 2

Evropské a mezinárodní právní předpisy k obchodování s lidmi a související problematice

Evropská legislativa

Rada Evropské unie

- 2008 *Rámcové rozhodnutí Rady 2008/977/SVV ze dne 27. listopadu 2008 o ochraně osobních údajů zpracovávaných v rámci policejní a justiční spolupráce v trestních věcech a*
- 2006 *Aktualizace Akčního plánu proti obchodování s lidmi, 15321/2/06 REV 2 CRIMORG 177 MIGR 164 ENFOPOL 192, 14. prosince 2006.*
- 2005 *Akční plán EU nejlepší praxe, standardů a postupů k potírání a zamezení obchodování s lidmi, Úřední věstník C 311 ze dne 9. prosince 2005.*
- 2004 *Směrnice Rady 2004/81/ES z dubna 2004 o povolení k pobytu vydávané státním příslušníkům třetích zemí, které jsou obětmi obchodování s lidmi nebo obdrželi pomoc k nedovolenému přistěhovalectví a kteří spolupracují s příslušnými orgány, Úřední věstník L 261, 6. srpna 2004.*
- 2002 *Rámcové rozhodnutí Rady o boji proti obchodování s lidmi (2002/629/JVV).*
- 2001 *Rámcové rozhodnutí Rady ze dne 15. března 2001 o postavení obětí v trestním řízení (2001/220/SVV).*

Evropská komise

- 2008 *Pracovní dokument Komise – Vyhodnocování a monitorování realizace Akčního plánu EU nejlepší praxe, standardů a postupů k potírání a zamezení obchodování s lidmi, KOM (2008) 657 v konečném znění, 17. října 2008.*
- 2006 *Sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Plán pro dosažení rovného postavení žen a mužů 2006-2010 KOM(2006/92 v konečném znění).*
- 2006 *Sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu a Hospodářskému a sociálnímu výboru – Rozvoj komplexní a soudržné strategie EU k mapování trestné činnosti trestného soudnictví: Akční plán EU 2006-2010, KOM(2006) 437 v konečném znění, 7. srpna 2006.*
- 2005 *Sdělení Komise Radě a Evropskému parlament, – Boj proti obchodování s lidmi – Integrovaný přístup a návrhy na akční plán (KOM 2005/514).*
- 2002 *Bruselská deklarace k prevenci a potírání obchodování s lidmi.*

Evropský parlament

- 2006 *Návrh zprávy o návrhu doporučení Evropského parlamentu Radě k boji proti obchodování s lidmi – integrovaný přístup a návrhy na akční plán (2006/2078(INI)), Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci*
- 2004 *Usnesení Evropského parlamentu o strategiích prevence obchodování se ženami a dětmi a jejich sexuálního vykořisťování (2004/2216(INI)).*
- 2000 *Listina základních práv Evropské unie, Úřední věstník C 303, 14. prosince 2007.*

Evropský parlament a Rada Evropské unie

- 2002 *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. července 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací, Úřední věstník L 201/37, 31. července 2002.*
- 1995 *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů, Úřední věstník L 281, 23. listopadu 1995.*

Rada Evropy

- 2005 *Úmluva Rady Evropy z roku 2005 o opatřeních proti obchodování s lidmi, CETS č. 197, 16. května 2005.*
- 1981 *Úmluva Rady Evropy o ochraně osob s ohledem na automatizované zpracování osobních údajů, ETS 108, 28.1.1981.*
- 1950 *Úmluva Rady Evropy o ochraně základních lidských práv a svobod ve znění protokolu č. 11, Řím, 4.11.1950.*

Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE)

- 2006 *Rozhodnutí Rady ministrů přijaté na zasedání v Bruselu č. 14/06, o posílení úsilí v boji proti obchodování s lidmi včetně pracovního vykořisťování, pomocí komplexního a proaktivního přístupu, MC(14) Věstník č. 2, položka 8, 5. prosince.*
- 2003 *Akční plán pro boj proti obchodování s lidmi, Příloha, PC.DEC/557, 462. plenární zasedání, 24. července 2003.*
- 2003 *Rozhodnutí Rady ministrů přijaté na zasedání v Maastrichtu č. 2/03 o potírání obchodování s lidmi, 1. a 2. prosince 2003.*

Mezinárodní legislativa

Organizace spojených národů

- 2000 *Úmluva proti nadnárodnímu organizovanému zločinu (usnesení Valného shromáždění 55/25).*
- 2000 *Protokol o pašování přistěhovalců po zemi, po moři a letecky, kterým se doplňuje Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu (usnesení Valného*

shromáždění 55/25, příloha III).

- 2000 Protokol o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi zvláště se ženami a dětmi, kterým se doplňuje Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu (rezoluce Valného shromáždění 55/25, Příloha II).

Úřad vysokého komisaře OSN pro lidská práva

- 1990 *Mezinárodní úmluva o ochraně všech migrujících pracovníků a členů jejich rodin.* Přijata rezolucí Valného shromáždění 45/158 ze dne 18. prosince 1990. Vstup v platnost dne 1. července 2003.
- 1989 *Úmluva o právech dítěte.* Přijata a otevřena k podpisu, ratifikaci a přistoupení rezolucí Valného shromáždění 44/25 ze dne 20. listopadu 1989, vstup v platnost dne 2. září 1990 v souladu s článkem 49.
- 1956 *Doplňková úmluva o zrušení otroctví, obchodu s otroky a organizací a praktik podobných otroctví. Přijata konferencí pověřených zástupců svolanou Hospodářskou a sociální radou usnesením 608 (XXI) ze dne 30 dubna 1956.* Úmluva byla podepsána v Ženevě 7. září 1956 a vstoupila v platnost dne 30 dubna 1957 v souladu s článkem 13.
- 1926 *Úmluva o otroctví,* vstoupila v platnost v roce 1927. *Úmluva o otroctví* byla pozměněna Protokolem, 182 U.N.T.S., který vstoupil v platnost 7. prosince 1953.

Mezinárodní organizace práce

- 1999 *Úmluva o nejhorších formách dětské práce* č. 182.
- 1957 *Zrušení Úmluvy o nucené práci* č. 105.
- 1930 *Úmluva o nucené práci* č. 130.

Postup pro jmenování

Jakmile je identifikována dětská oběť obchodování s lidmi, příslušný orgán jmenuje opatrovníka, který bude dítě provázet celým procesem, dokud není přijato a realizováno trvalé řešení v nejlepším zájmu dítěte.⁷²

Pokud má obchodované dítě doprovod, pak by se mělo pečlivě zvážit, zda je jeho stávající opatrovník vhodný k zajištění nejlepších zájmů dítěte. Pokud stávající opatrovník není schopen zastupovat dítě v jeho nejlepším zájmu, je jmenován opatrovník nový.

Státy určí příslušný orgán, který je odpovědný za jmenování opatrovníka (tzv. opatrovnická služba), za právní statut daného opatrovnictví (právně určený opatrovník, dočasný opatrovník, poradce/zástupce, sociální pracovník nebo pracovník NNO) a za všechny nezbytné protokoly a postupy.

Při jmenování opatrovníka vezme příslušný orgán v úvahu, zda je dítě bez jakéhokoli doprovodu, zda je izolováno od rodičů nebo je se svými rodiči. Agentury a jednotlivci, jejichž zájmy by mohly být v rozporu se zájmy dítěte, nebo jakýkoliv jedinec nebo instituce, které jsou obviněny z účastenství na obchodování daného dítěte, se pro opatrovnictví nemohou kvalifikovat.⁷³

Při jmenování opatrovníka je příslušný orgán povinen zvážit názory dítěte a dítě řádně informovat⁷⁴.

Opatrovnická služba bude přímo odpovědná za jednání jmenovaného opatrovníka. Je nutno zavést kontrolní mechanismy, pomocí kterých bude možné monitorovat kvalitu práce v rámci opatrovnictví, a tak zaručit, že

⁷¹ UNICEF, *Guidelines on the Protection of Child Victims of Trafficking (Obecné zásady k ochraně dětských obětí obchodování s lidmi)*, New York, 2006, s. 16-17.

⁷² Obecné sdělení Výboru pro práva dítěte o6 c.21, c.33; Úmluva Rady Evropy čl. 10. Jmenování opatrovníka může být vnímáno v mnoha rozvíjejících se zemích jako náročný úkol vzhledem k administrativním a finančním omezením. Měla by být prověřena realizovatelná řešení na místní úrovni.

⁷³ Obecné sdělení Výboru pro práva dítěte o6 c.33, c.37, c.55.

⁷⁴ Obecné sdělení Výboru pro práva dítěte o6 c.25: CRC čl. 12.

během celého procesu rozhodování jsou zastoupeny nejlepší zájmy dítěte a nedojde k žádnému zneužití⁷⁵.

Daný stát je povinen zajistit, aby byla opatrovnická služba zmocněna přijmout jakékoliv opatření v nejlepším zájmu dětské oběti obchodování s lidmi⁷⁶.

Všichni pracovníci orgánů činných v trestním řízení, kteří jsou do procesu zapojeni, nebo jiné relevantní oficiální služby nebo NNO dostanou informace o náležitostech uvedených ve smlouvě služby opatrovnictví⁷⁷.

Jedinci jmenovaní jako opatrovníci musejí mít příslušnou zkušenost s ochranou dětí, jsou povinni znát dětská/lidská práva a musí rozumět specifickým potřebám dětských obětí včetně potřeb, které se vztahují k pohlaví dítěte.

Opatrovníci musejí absolvovat specializované školení a při výkonu jejich povinností se jim musí dostat profesionální podpory a vhodné pomoci⁷⁸.

I když je složité ustavit opatrovníky individuálně při rozsáhlých krizových situacích, státy a organizace pracující jménem těchto dětí jsou povinny zabezpečit a podporovat nejlepší zájmy dítěte⁷⁹.

Opatrovnictví zanikne, jakmile dítě dosáhne věku dospělosti nebo opustí trvale území nebo jurisdikci daného státu⁸⁰ nebo je vráceno rodičům či jiným zákonným zástupcům v rámci území daného státu⁸¹. Kdykoliv je to možné, měli by být opatrovníci stejného pohlaví, jako má dětská oběť, a tatáž osoba by měla dané dítě doprovázet během celého procesu.

⁷⁵ Obecné sdělení Výboru pro práva dítěte o6 c.35.

⁷⁶ Výbor pro práva dítěte čl. 18.

⁷⁷ Viz Příručka čl. 3.3.3.

⁷⁸ Výbor pro práva dítěte čl 18; Úmluva Rady Evropy čl. 29; Obecné sdělení Výboru pro práva dítěte o6 c.95.

⁷⁹ Obecné sdělení Výboru pro práva dítěte o6 c.38; zásady mezi jednotlivými agenturami, s. 47.

⁸⁰ Bude důležité naplánovat přechod k novému opatrovníkovi, pokud jsou děti posílány do jiné země, aby se během procesu posílila spolupráce a koordinace.

⁸¹ Obecné sdělení Výboru pro práva dítěte o6 c.33.

Odpovědnosti opatrovníka

Bez ohledu na právní postavení osoby jmenované za opatrovníka, její odpovědnosti jsou následující⁸²:

1. zajistit, aby všechna rozhodnutí byla přijata v nejlepším zájmu dítěte;
2. zajistit, aby dítě mělo odpovídající péči, ubytování, zdravotní péči, psycho-sociální podporu, vzdělávání a jazykovou podporu;
3. zajistit, aby dítě mělo přístup k právnímu a jinému zastupování vždy, když je to nutné;
4. konzultovat s dítětem (s dětskou obětí obchodování) veškerá rozhodnutí, poskytovat mu rady a informovat je o jeho právech;
5. přispívat k trvalému řešení v nejlepším zájmu dítěte;
6. zajistit, aby bylo dítě informováno o všech řízeních, která budou probíhat;
7. zřídit a udržovat spojení mezi dítětem a různými organizacemi, které mohou dítěti poskytovat služby;
8. pomáhat dítěti v zjišťování informací o jeho rodině;
9. v případě, že je možná repatriace nebo sloučení s rodinou zajistit, aby se tak stalo v nejlepším zájmu dítěte;
10. zajistit, aby byla vyřízena veškerá úřední dokumentace.

Opatrovník má právo odmítnout svědectví dítěte v trestním nebo občansko-právním (soudním) řízení, jestliže je to v nejlepším zájmu dítěte⁸³.

Opatrovník pomáhá dítěti v průběhu všech úkonů orgánů činných v trestním řízení. Pokud má opatrovník kdykoliv během policejního výslechu pocit, že dítě by mělo mít právního zástupce, pak má opatrovník právo i povinnost informovat polici o ukončení výslechu, dokud se nedostaví právní zástupce⁸⁴.

V případech, kdy jsou děti zapojeny do azylového řízení případně jiného správního či soudního řízení, mají kromě nároku na opatrovníka i nárok na právní zastupování⁸⁵.

Dokud není nalezeno trvalé řešení budoucnosti dítěte, dítě zůstane v péči a pod dozorem jmenovaného opatrovníka.

⁸² Výbor pro práva dítěte čl. 20; Obecné sdělení Výboru pro práva dítěte o6 c.25, c.28.

⁸³ Viz příručka čl. 3.2.2.

⁸⁴ *Tamtéž*.

⁸⁵ Obecné sdělení Výboru pro práva dítěte o6 c.36; zásady mezi jednotlivými agenturami, s. 47.

Příloha 4

Kulturní mediátor

Prací kulturně-lingvistického mediátora⁸⁶ je usnadnit zapojení cizinců do sociálního kontextu hostitelské země.

Kulturně-lingvistický mediátor⁸⁷ pracuje v rámci služeb, struktur, orgánů, institucí, veřejných úřadů, škol, policejních stanic a soudů a při své práci je povinen vystupovat neutrálně, zachovávat mlčenlivost a k instituci i k uživateli přistupovat naprosto rovnocenně.

Role mediátora je doplňkovou rolí k dalším povoláním, která jsou legitimní a jsou ve společnosti institucionalizována (např. vychovatel, učitel, sociální pracovník, atd.). Mediátor, který je sám cizincem, je odborným pracovníkem, jehož úkolem je zajistit zprostředkování mezi potřebami migrantů a úkony veřejných služeb.

Mediátor je obecně zván v případech, že se objeví první náznaky konfliktu, čímž se snižuje riziko, že konflikt přeroste do zvláště negativních a/nebo násilných akcí.

Pokud to okolnosti dovolí, mediátor slouží jako katalyzátor, tedy jako někdo, kdo povzbuzuje a usnadňuje vztahy mezi lidmi, kteří patří do různých kultur. Tím, že zasáhne dříve, než dojde ke konfliktu, zabraňuje, aby se mechanismy sociálního výběru staly diskriminačními s ohledem na příslušnost k určité etnické skupině.

Mediace může vyžadovat značně diferencovaná opatření, různé techniky a způsoby, jak se zapojit: naslouchání, vystupování v roli společníka, podpora, vedení pomocí rad, informace, překlad a konzultace o aspektech příslušných kultur.

Hlavní úkoly kulturního mediátora lze shrnout takto. Mediátor

⁸⁶ V tomto kontextu jsou termíny jako „kulturně-lingvistický mediátor“ a „kulturní mediátor“ použity jako synonyma.

⁸⁷ Přizpůsobeno z dokumentu vypracovaného Mezinárodním školícím střediskem Mezinárodní organizace práce a italskou vládou (Turín), viz: training.itcilo.it/esf/tantetinte/docs/Cultural_mediator.doc

- umožňuje a zajišťuje správnou komunikaci a vzájemné porozumění mezi poskytovateli služeb (sociální služby, zdravotníci, učitelé atd.) a uživateli, kteří jsou cizími státními příslušníky;
- zabývá se tím, jakého přijetí se dostalo uživatelům - cizincům;
- provází uživatele - cizince příslušným procesem a informuje jej o dalších službách, které jsou v daném místě k dispozici;
- doprovází uživatele - cizince k místním službám;
- dohlíží na překlad informačních materiálů a dalších dokumentů;
- pomáhá při psaní informačních materiálů i tím, že se zabývá aspekty, které jsou specifické pro kulturu dané etnické menšiny;
- provádí kulturní interpretaci (poskytuje konzultace o kulturních předpokladech a stereotypech);
- vysvětluje uživatelům - cizincům role a kompetence pracovníků, kteří pracují pro místní/národní orgány nebo služby;
- dává doporučení službám k plánování jejich činností s tím, že musejí mít na paměť i specifické potřeby uživatelů – cizinců.

Dovednosti nutné pro výkon činností kulturně-lingvistického mediátora jsou uvedeny níže. Kulturně-lingvistický mediátor:

1. má vynikající ústní i písemný projev ve svém mateřském jazyce společně s dobrým projevem v místním jazyce;
2. je dobře informován o službách a příležitostech, které jsou k dispozici v daném místě;
3. má vynikající komunikační dovednosti a dovede dobře naslouchat;
4. to, co je mu sděleno implicitně, dokáže převést na explicitní vyjádření;
5. zná zvyky, návyky a zvláštní charakteristické rysy obou kultur;
6. zná institucionální a právní rámec, kterým se řídí poskytování zdravotní péče, školství, systém doplňkového vzdělávání a přístup na trh práce v hostitelské zemi;
7. je emočně neutrální;
8. ví, jak si udržet stejný odstup od instituce i uživatele, aniž by se přikláněl k některé ze stran;
9. ví, jak zvládat malé konflikty;
10. ví, jak povzbudit a posílit faktory, které usnadní sociálním začleňování a umožní přistěhovalcům získat přístup do „světa práce“, ke vzdělání a k veřejným i soukromým systémům poskytujícím péči;
11. má schopnost dát každé mediaci určitý význam, který přesahuje řešení individuálního problému nebo konfliktu, čímž se mediace stává součástí

projektu socio-kulturního rozvoje, jak pro migranta, tak i pro hostitelskou komunitu;

12. používá metodu a akční model založený jak na odborných dovednostech, a tudíž i na neustálém získávání znalostí a technik, tak i na odkazech na strategie přijatých opatření a provedených ve spolupráci s dalšími místními službami.

Jedna profesionální dovednost je však zejména důležitá. Jedná se o schopnost využívat mechanismus zpětné vazby ke sledování účinků přijatých opatření.

Mediátor musí být schopen sám sebe srovnat s jinými mediátory a jinými situacemi, které je nutné zprostředkovat, a to tak, že pravidelně analyzuje problémy, které se objevují, a identifikuje nové způsoby, jak poskytovat podporu. Proto je důležité, aby mediátor byl součástí asociativního kontextu. Tento kontext (asociace, skupiny, družstva, v nichž mediátoři pracují) poskytuje příležitosti ke srovnávání s jinými lidmi, kteří vykonávají stejnou práci, ale umožňuje i přístup ke konzultantům a odborníkům s ohledem na ty nejdůležitější případy.

Kulturně-lingvistický mediátor má tři hlavní okruhy činností, v nichž se při své práci pohybuje.

V první sféře jedná kulturní mediátor na individuální úrovni pomocí vztahů, které obnovují identitu přistěhovalců a zlepšují respekt vůči nim. Mediátor musí zachytit i nevyjádřený výkřik o pomoc a musí se snažit najít oblasti, ve kterých si obě strany porozumí.

Druhým okruhem je organizační úroveň, kdy mediátor mobilizuje místní veřejné a soukromé instituce a zlepšuje jejich schopnost vytvářet síť tak, aby se nabídka vyrovnala s poptávkou.

Třetí sférou je sociální úroveň, v rámci které mediátor pomáhá, aby vznikla komunita postavená na sociálním citění, která by rozvíjela výchovu k právům a nejen k vlastnictví, a to společně s novou sociální politikou založenou na výchově k solidaritě.

Postupy pro posouzení věku musejí vyváženě využívat fyzické, rozvojové, psychické, environmentální a kulturní faktory. Nicméně tyto faktory by měly být brány v úvahu pouze jako poslední možnost, nikoliv jako standardní a rutinní praxe v případech, kdy existují vážné pochybnosti a kde přístupy, jako jsou rozhovory a pokusy shromáždit a zdokumentovat důkazy při stanovení věku dítěte, selhaly. Pokud se lze důvodně domnívat, že je posouzení věku nezbytné, pak je třeba získat informovaný souhlas a použít multidisciplinární postup, který je následně proveden nezávislými odborníky, kteří mají příslušné znalosti a zkušenosti s etnickým a kulturním zázemím dítěte. Je důležité poznamenat, že posuzování věku není exaktní vědou a při použití jakéhokoliv postupu vždy zůstane dost podstatná nejistota. Při posuzování věku by děti izolované od rodičů měly dostat výhodu určitých pochybností. Vyšetření nikdy nesmějí být vynucená nebo nevhodná z kulturního hlediska. Vždy musí být využita ta nejméně invazivní možnost a po celou dobu je nezbytné respektovat důstojnost dítěte. Zvláštní péče musí být věnována i tomu, aby posouzení bylo vhodné z hlediska pohlaví a aby měl nad celým postupem dohled nezávislý opatrovník, který by měl být přítomen vždy, když o to dítě požádá.

Dítěti je třeba vysvětlit v jazyce, kterému rozumí, postup, výsledek a důsledky posouzení věku. Rovněž by měla existovat možnost podat rozklad proti přijatému rozhodnutí.

V případech, kdy existují pochybnosti, je třeba vycházet ze zásady, že s někým, kdo tvrdí, že je mu méně než 18 let, bude jednáno jako s takovým. Dítěti by mělo být umožněno, aby odmítlo podstoupit některou část posouzení věku, při němž by určitý postup potupil jeho důstojnost nebo by takový postup poškozoval fyzické nebo mentální zdraví dítěte. V takových případech nesmí odmítnutí určitého postupu poškodit celé posuzování věku nebo výsledek žádosti o ochranu.

⁸⁸ Separated Children in Europe Programme (SCEP), (Děti bez doprovodu zákonného zástupce v Evropském programu), viz výše.

Příloha 6

Deset zásad Světové zdravotnické organizace pro etické a bezpečné vedení rozhovorů s obchodovanými osobami⁸⁹

1. Neubližujte

Zacházejte s každou osobou a situací tak, jako by možnost jakékoliv újmy byla extrémně vysoká, dokud neexistují opačné důkazy. Nevedte žádný rozhovor, který by mohl situaci dané osoby zhoršit ať už krátkodobě, nebo z dlouhodobého hlediska.

2. Ovládejte téma a zhodnoťte rizika

Před tím, než zahájíte rozhovor, si zjistěte rizika související s obchodováním s lidmi a informace o případech jednotlivých osob.

3. Připravte si informace o možnostech – neslibujte něco, co nemůžete splnit

Budte připraveni poskytnout informace v mateřském jazyce dané osoby a v místním jazyce (pokud se tyto jazyky liší) o vhodných právních, zdravotních, ubytovacích, sociálních a bezpečnostních službách a snažte se danou osobu předat do další péče, je-li vyžadována.

4. Adekvátně vyberte a připravte tlumočníky a spolupracovníky

Zvažte rizika a přínosy související se zapojením tlumočnicků, spolupracovníků a dalších osob a zpracujte vhodné metody k jejich prověřování a dalšímu vzdělávání.

5. Zabezpečte anonymitu a utajení sdělených informací

Chraňte totožnost respondenta a se sdělenými informacemi zacházejte jako s důvěrnými během celého procesu rozhovorů – tj. od okamžiku, kdy je

⁸⁹ Upraveno z dokumentu, *WHO Ethical and Safety Recommendations for Interviewing Trafficked Women*, (Etická a bezpečnostní doporučení pro vedení rozhovorů s obchodovanými ženami), Ženeva, 2003, s. 4.

daná osoba kontaktována, až po okamžik, kdy jsou zveřejněny určité informace o případu.

6. Získejte informovaný souhlas

Ujistěte se, že každý respondent jasně rozumí obsahu a účelu rozhovoru a je mu známo, k čemu budou získané informace použity, je si vědom svého práva, že nemusí odpovídat na otázky, že má právo rozhovor kdykoliv ukončit a že může omezit použití informací, které poskytne.

7. Snažte se naslouchat a respektujte, jak tato osoba posuzuje svou situaci a rizika související s její bezpečností

Musíte přijmout skutečnost, že obavy jednotlivých osob se budou lišit a že způsob, jak na své obavy jednotlivé osoby nahlíží, se mohou lišit od toho, jak takovéto obavy posuzují ostatní.

8. Osobu, s níž vedete rozhovor, znovu netraumatizujte

Nekladte otázky, které by mohly provokovat emocionálně zabarvenou odpověď. Buďte připraveni reagovat na úzkost dané osoby a snažte se zdůraznit její silné stránky.

9. Buďte připraveni zasáhnout v krizových situacích

Buďte připraveni reagovat, pokud vám osoba sdělí, že je v bezprostředním ohrožení.

10. Využijte shromážděné informace co nejlépe

Použijte informace způsobem, který bude přínosný pro danou osobu nebo který podnítl zpracování dobrých politik a akcí uskutečněných obecně ve prospěch obchodovaných osob.

Protokol z Terama k identifikaci a přístupu k potenciálním obětem obchodování s lidmi⁹⁰

STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ Soud v Teramu

řediteli policie z Terama
oblastnímu řediteli četnictva z Terama
oblastnímu řediteli finanční policie z Terama
důstojníkům soudních policejních divizí - ústředí

Věc: Obecné zásady, jak přistupovat k potenciálním obětem trestného činu obchodování s lidmi nebo k obětem vykořisťování a osobám, kterým bylo napomáháno k nelegální migraci.

Majíce na zřeteli příspěvky uvedené na konferenci, která se konala v Teramu dne 16. června 2005 a jejímž tématem byla integrovaná opatření k potírání obchodování s lidmi a následná ochrana obětí v rámci provincie Teramo, a již se zúčastnili důstojníci z různých útvarů kriminální policie, kteří pracovali v konkrétních pracovních skupinách;

Zjišťující názory zástupců různých útvarů kriminální policie a ředitele Úřadu pro přistěhovalce Policejního prezidia (*Questura*), kteří se aktivně účastnili výše uvedeného semináře;

⁹⁰ Na zpracování tohoto dokumentu se podílely státní zastupitelství provincie Teramo, Asociace On the Road, Úřad pro přistěhovalce Policejního prezidia („*Questura*“) a další orgány činné v trestním řízení. Protokol byl distribuován státním zastupitelstvím všem dalším orgánům činným v trestním řízení a působícím v rámci provincie společně se seznamem indikátorů určených k identifikaci obchodovaných osob a formátem pro vedení rozhovorů nutných pro prvotní prověřování potenciální oběti.

Majíce na zřeteli směrnici vrchního státního zástupce
***** u odvolacího soudu L'Aquila,
Prot.***** ,ze dne *****;

Majíce na zřeteli Protokol***** uzavřený mezi státními
zastupitelstvími odvolacího soudu okresu L'Aquila a okresním státním
zastupitelstvím proti mafii, ze dne *****podepsáni *****;

Majíce na zřeteli existenci dalšího projektu okresní politiky jak vést
vyšetřování a jak zpracovat „dobré praxe“ s ohledem na téma obchodování
s lidmi a na napomáhání převádění nelegálních migrantů, jejímž účelem je
standardizovat postupy vyšetřování;

Uznávajíce, že je nezbytné stanovit společná a vzájemně provázaná kritéria
nutná pro koordinaci různých fází přístupu k potenciálním obětem i
k návaznému souvisejícímu vyšetřování

se strany tohoto protokolu dohodly takto:

Jmenování odpovědných úředníků a kontaktních osob

A) Jmenování jedné či více kontaktních osob (a jejich zástupců) na Úřadě pro
přistěhovalce Policejního prezidia provincie je, v souladu s oběžníky
ministerstva, prioritní záležitostí. V souladu s cíli uvedenými v čl. 18 zákona
č. 286/1998 tato osoba či osoby budou odpovědný za dále uvedené
činnosti:

- a) zajistit, aby všechny organizační postupy a administrativní nařízení byly
řádně vysvětleny všem zaměstnancům jednotlivých orgánů činných
v trestním řízení, kteří z podstaty výkonu své funkce přicházejí do styku
s potenciálními oběťmi obchodování s lidmi a vykořisťování. V tomto
smyslu mohou výše uvedené kontaktní osoby organizovat jednání za
účelem výměny informací a dalšího plánování;
- b) koordinovat činnosti výše uvedených pracovníků (ve vztahu k
identifikaci a počáteční podpoře potenciálních obětí obchodování
s lidmi a vykořisťování) a jakékoliv potřeby a požadavky správního
charakteru vyplývající ze zákona č. 286/98;
- c) udržovat v rámci své působnosti styky se státním radou pro trestní
stíhání a s akreditovanými veřejnými a soukromými sociálními službami.

B) Ředitelé státní policie, četnictva a finanční policie v provincii určí v rámci své působnosti jednoho nebo více důstojníků, kteří budou odpovědní za: 1) postupy vedoucí k identifikaci potenciálních obětí obchodování s lidmi a vykořisťování; 2) řízení vyšetřování trestných činů podle článků 600, 600 bis, 601, 602 Trestního zákoníku, čl. 12 zákona č. 286/1998, čl. 3 zákona č. 75/1958 (a souvisejících trestných činů).

Výše uvedení důstojníci by měli vždy pracovat ve dvojicích s kontaktní osobou podle čl. 18 zákona č. 286/1998 (kontaktní osoba Úřadu pro přistěhovalectví) s cílem naplánovat požadavky na vyšetřování, které odpovídají požadavkům administrativní povahy, které jsou prováděny Úřadem pro přistěhovalectví.

Dále by měli:

- přímo jednat se státním radou pro trestní stíhání;
- udržovat vztahy s akreditovanými veřejnými a soukromými sociálními službami, přičemž by měli být obezřetní s ohledem na povinnosti při jednání s oběťmi během pokračujícího vyšetřování a měli by mít na paměti ochranu obětí i jejich aktivní spolupráci při vyšetřování.

Kritéria pro přistupování k potenciálním obětem:

A) Jakmile příslušníci orgánů činných v trestním řízení iniciují první kontakt s potenciální obětí obchodování s lidmi nebo vykořisťování na ulici nebo uvnitř některých zařízení:

1. nezapomeňte, že můžete jednat s potenciálními oběťmi velmi závažných trestných činů;
2. mějte na paměti možnost, že za tím nejjednodušším případem „nelegálního“ přistěhovalectví se může skrývat případ obchodování s lidmi, vykořisťování nebo napomáhání k těmto trestným činům;
3. vyhněte se zastrašování;
4. řádně informujte kontaktní osobu na Úřadu pro přistěhovalectví o osobě, která je sledována, a sdělujte jí aktuální poznatky;
5. informujte kontaktní osobu z příslušného útvaru kriminální policie, která provádí vyšetřování (potřeba poskytování informací přestane existovat, když oficiální kontaktní osoba bude pracovat přímo jako „pracovník v první linii“, např., když je oběť doprovázena na policii jednou z ochranných agentur, kde má oběť učinit výpověď).

V každém případě kontaktní osoba příslušející k útvaru kriminální policie má dále uvedené povinnosti:

1. Sdělit obchodované osobě, že informace i pomoc jsou k dispozici 24 hodin denně na bezplatné telefonní lince - *Numero Verde* číslo 800.290.290, kde jsou k dispozici ženy, které pracují jako mediátorky a hovoří jazyky všech zemí, odkud pocházejí oběti.
2. Informovat sociální služby (akreditované veřejné nebo soukromé služby), které fungují v dané oblasti, aby byly schopny ověřit, zda došlo k vykořisťování nebo obchodování.
3. Určit postupy k identifikaci obětí na základě modelů pro vedení rozhovorů, u nichž bude přítomen kulturní mediátor (lze jej nalézt v registrech, které poskytne zástupce Úřadu pro přistěhovalce). Bude přijat standardizovaný model pro vedení *rozhovorů*, který bude využíván Úřadem pro přistěhovalce Policejního prezidia (*Questura*), a tudíž i všemi pracovníky útvarů kriminální policie. Uvedené postupy by měly být zpracovány písemně a vedeny v oficiálních záznamech/registrech.
4. Pokud je daná osoba považována za možnou oběť obchodování s lidmi, kontaktují akreditovanou asociaci nebo sociální službu. Jakmile je zajištěn kontakt, výše uvedený referent, po odsouhlasení kontaktní osobou podle čl. 18 zákona č. 286/98, by měl potenciální oběť doprovodit k akreditovaným službám nebo je písemně vyzvat, aby se dostavily na Úřad pro přistěhovalce.
5. **A zároveň písemně informují státního radu pro trestní stíhání (který je odpovědný za stávající postup, nebo kohokoliv jiného, kdo je ve službě)**, aby přijal pokyny v daném případě, a to jak z hlediska bezprostředního zahájení vyšetřování, tak také z hlediska ustanovení čl. 18 zákona č. 286/98.

B) Pokud se první kontakt s potenciální obětí obchodování s lidmi nebo vykořisťování uskuteční přímo na Policejním prezidiu jsou zapojeni i pracovníci Úřadu pro přistěhovalce

Pracovníci Úřadu pro přistěhovalce:

1. **neprodleně informují kontaktní osobu z Úřadu pro přistěhovalce**, která by pak měla:
 - a) vzít potenciální oběť z místa, kde se mohou nacházet pachatelé trestného činu obchodování s lidmi/vykořisťovatelé nebo osoby, které se s nimi mohou kontaktovat. V tomto ohledu by měla být

- na Policejním prezidiu vyčleněna místnost bez jakýchkoliv znaků, které by ji mohly odlišovat od jiných místností, ve které si oběť může být jista, že budou zabezpečeny její primární potřeby (na něž by případně mohly dohlížet akreditované sociální služby);
- b) informovat případnou oběť snadno srozumitelným jazykem o možnostech, které nabízí italský právní systém;
 - c) kontaktovat kulturního mediátora (na základě výše uvedených registrů), který bude přítomen předběžnému rozhovoru s možnou obětí, a to podle dohodnutých postupů;
 - d) v závislosti na výsledku rozhovoru, kontaktní osoba podle čl. 18 zákona č. 286/98 společně s akreditovanou asociací nebo sociální službou odsouhlasí postup dalšího jednání s potenciální obětí a její převedení do další péče, aby bylo možné naplánovat následné návštěvy Úřadu pro přistěhovalce, kde bude předložena příslušná dokumentace v souladu s čl. 18 zákona 286/98.

Kontaktní osoba a zaměstnanci Úřadu pro přistěhovalce nicméně musejí:

- 2. mít na paměti skutečnost, že bez ohledu na jakékoliv příznaky, by mohli jednat s možnou obětí velmi závažného trestného činu;
- 3. mít na paměti možnost, že i za tím nejjednodušším případem nelegálního přistěhovalectví se může skrývat případ obchodování s lidmi, vykořisťování a napomáhání k uvedeným trestným činům;
- 4. stanovit postupy identifikace obětí v souladu s výše uvedenými modely rozhovorů; toto je absolutně nutné zejména při jednání s „kategoriemi, které čelí riziku“ (děti, prostitutky atd.);
- 5. v rámci limitů, v nichž se pohybuje vyšetřování, a v případě, že existují důkazy o jasných znacích obchodování s lidmi nebo vykořisťování, bez prodlení tuto skutečnost oznámit vyšetřující kontaktní osobě, která pracuje u výjezdní jednotky, a dále písemně informovat státního radu pro trestní stíhání, že lze zahájit vyšetřování.

I mimo prostředí, kde probíhá rozhovor, je třeba postupovat podle dále uvedených kroků:

- a) informovat osobu o ustanoveních obsažených v italských právních předpisech: fungování „sociální ochrany“ podle čl. 18 (a související legislativy, která vymezuje povinnost ohlásit pachatele trestného činu obchodování s lidmi) a asistovaný dobrovolný návrat; sdělit

dané osobě, že informace a pomoc jsou k dispozici 24 hodin denně na bezplatné lince - *Numero Verde* 800.290.290, kde jsou k dispozici ženy, které pracují jako mediátorky a hovoří jazyky všech zemí, odkud pocházejí oběti;

- b) je-li to možné, distribuovat vícejazyčné letáky, které se budou zabývat právními otázkami, a dát je k dispozici střediskům Úřadu pro přistěhovalce, kde jsou umístěny přepážky, u nichž se přijímají žádosti a jsou vydávána povolení, ale i na jiná místa, která mohou být navštěvována cizími státním příslušníky, ať už je důvod k návštěvě jakýkoliv;
 - c) informovat osoby zadržené v detenčních zařízeních, že mají právo na právníka a na bezplatnou právní pomoc.
- Existuje jasný důkaz, dokonce i v tomto stádiu, že je nutné organizovat jednání (jednou za půl roku) týkající se iniciativy kteréhokoliv z účastníků, mezi něž patří kontaktní osoby Úřadu pro přistěhovalce, odpovědní policejní vyšetřovatelé, pracovníci akreditovaných asociací a sociálních služeb, kteří jsou zapojeni do nejvyšší možné míry, aby byli schopni monitorovat výsledky činností prováděných v souladu s touto směrnicí a aby mohli doporučit jakékoliv aktualizace a/nebo změny.

Stejně směrnice se použijí pro všechny případy, ať už je potenciální oběť předána akreditovanou asociací nebo soukromými sociálními službami státnímu zastupitelství nebo Úřadu pro přistěhovalce.

státní zástupce

Postupy pro podávání připomínek a stížností⁹¹

Jak si stěžovat na poskytované služby

- osobně;
- telefonicky nebo e-mailem;
- písemně;
- stížnost lze podat anonymně.

Podání stížnost telefonicky nebo e-mailem:

- sdělte operátorovi/napište do mailu podstatu vaší stížnosti i;
- operátor/příjemce vaší stížnosti musí probrat stížnost s vedoucí sociálních služeb;
- vedoucí sociálních služeb vám odpoví do 15 dnů po přijetí stížnosti i.

Vyrozumění dostanete písemně e-mailem nebo poštovní zásilkou. Přejete-li si zůstat v anonymitě, pak bude odpověď na vaši stížnost umístěna na našich webových stránkách. V případě, že naše organizace pochybila, budou přijata opatření k nápravě problému. V případě, že už jste si stěžovala a nejste spokojena s řešením, pak Vám doporučujeme obrátit se na:

- ředitelku organizace (písemně na adresu organizace nebo telefonicky do kanceláře ředitelky);
- správní radu La Strada (správní rada je odpovědná za jmenování ředitelky organizace a za práci organizace; správní radu můžete kontaktovat písemně na adrese naší organizace);
- Magistrát hlavního města Prahy (Magistrát je správním orgánem, který povoluje naši činnost. Sídlí na adrese: Odbor sociální péče a zdravotnictví MHMP, Charvátova 145/9, 11000 Praha 1).

Podání ústní stížnosti

Při podávání ústní stížnosti můžete použít jednoho z tlumočnicků organizace La Strada. Písemnou stížnost musíte podat v jazyce, který

⁹¹ Jedná se o praktické postupy zpracované organizací La Strada česká republika, které umožňují obchodovaným osobám podat stížnost na nabízené služby nebo dát doporučení, jak zlepšit kvalitu poskytovaných služeb. Viz www.strada.cz

používáte ke komunikaci s vaší sociální pracovnící nebo konzultantkou. Při podávání stížnosti si můžete zvolit zástupce a při jeho výběru máte absolutní volnost.

Připomínky

Máte-li nějaká doporučení, jak zlepšit kvalitu našich služeb, můžete se s námi o ně podělit. Připomínky můžete adresovat své sociální pracovnící nebo konzultantce nebo přímo vedoucí sociálních služeb. Tyto pracovníce vezmou vaše připomínky v úvahu. Nicméně nejsou povinny na připomínky reagovat a nejsou povinny vám sdělit, co udělají s ohledem na vaše připomínky.

Příloha 9

Koordinační mechanismus pro předávání, péči a ochranu repatriovaných bulharských dětí bez doprovodu

BULHARSKÁ REPUBLIKA

Rada ministrů

NÁRODNÍ KOMISE PRO BOJ PROTÍ OBCHODOVÁNÍ S LIDMI

Úvod

Tento mechanismus byl vytvořen ke stanovení povinností pro spolupráci mezi subjekty angažujícími se v boji proti obchodování s lidmi a zejména dětmi. Při implementaci tohoto mechanismu se příslušné subjekty musejí řídit dále uvedenými zásadami: nejlepší zájem dítěte, výměna informací a spolupráce mezi institucemi, multidisciplinární přístup na národní a místní úrovni, flexibilita v procesu rozhodování a stanovení dlouhodobých cílů a etická stránka případu. Mechanismus může být zahrnut i do obecních strategií zaměřených na ochranu dítěte a do popisu pracovních povinností odborníků, kteří jsou zapojeni do jeho realizace. Efektivní fungování mechanismu je podpořeno vývojem průběžného vzdělávacího programu pro odborníky a distribucí příslušných materiálů.

Koordinační mechanismus (KM) vychází z národní legislativy na ochranu dítěte a z právních předpisů proti obchodování s lidmi. KM je v souladu s mezinárodními smlouvami, které Bulharsko ratifikovalo. Je součástí Národního akčního plánu proti komerčnímu sexuálnímu vykořisťování dětí (v letech 2003 – 2005) a hlavní zásady mechanismu jsou obsaženy v Národním programu pro boj proti obchodování s lidmi (pro rok 2005).⁹²

⁹² Koordinační mechanismus bude změněn poté, co budou otevřeny azylové domy pro dočasné umístění a podporu dětí – obětí, jejichž otevření se přepokládá podle legislativy proti obchodování s lidmi. Následně budou vytvořeny krizové týmy nebo poskytovatelé sociálních služeb, aby i tyto subjekty mohly být zahrnuty do mechanismu.

V případě potřeby je KM aktualizován, a to nejpozději 12 měsíců po jeho oficiální distribuci. O dosažených výsledcích bude informovat Koordinační expertní rada, zatímco Státní agentura pro ochranu dětí (SAOD) a Ministerstvo vnitra (Mol) budou koordinátory.

I. Systém pro předávání konkrétního případu mezi institucemi

Předávání konkrétního případu

Systém pro předávání konkrétních případů mezi institucemi usnadňuje složité prostudování konkrétních případů, které se tak stává rychlejším a efektivnějším. Systém je využit, jakmile je přijat signál ze zahraničí. Systém rovněž zahrnuje strukturu orgánů na národní a místní úrovni. Jedná se o orgány, které pak identifikují, řídí, odškodňují a reintegrují dítě a studují daný případ. Systém na národní úrovni zahrnuje, MV, SAOD, ASP, MŠV, MZV, NKOL, IOM, ILO, atd. Na místní úrovni jsou zřizovány v OOD multidisciplinární týmy složené ze zástupců RPS, REI, EA, NN, poskytovatelů sociálních služeb a dalších. Týmy jsou jmenovány ŘSP/ OOD⁹³. V případě, že dítě, které je obětí obchodování s lidmi, je zároveň cizím státním příslušníkem na území Bulharska, je použit stejný KM s tím, že je zapojen zástupce Státní agentury pro uprchlíky.

II. Fáze koordinačního mechanismu

Fáze, v rámci kterých probíhá předávání konkrétního případu dítěte – oběti, jsou uvedeny dále:

- identifikace dítěte a prošetření důvodů, proč dítě odešlo do zahraničí a stalo se obětí vykořisťování;
- studium rodiny a sociálního prostředí dítěte, aby bylo možné přijmout opatření v nejlepším zájmu dítěte /k reintegraci, umístění dítěte u rodiny a příbuzných, atd. tak, jak je stanoveno v ZOD; dále se prostuduje možnost umístit dítě do vzdělávacího systému, umožnit dítěti alternativní vzdělávání, odborné konzultace a školení a poskytnutí sociálních služeb⁹⁴;

⁹³ Tento mechanismu bude zpracován do systému monitorování dětské práce, který bude pilotně odzkoušen ve čtyřech zemích regionu podle programu ILO proti dětské práci a Memoranda pro uzavření dohody mezi ILO a Bulharskou republikou, podepsaným dne 22. března 2005.

⁹⁴ NNO zapojené do multidisciplinárního týmu musí mít licenci vystavenou předsedou SAOD, která jim umožní poskytovat sociální služby dětem.

- Úřad po určitou dobu dále sleduje, aby se předešlo dalšímu odvléčení dítěte do ciziny, přičemž tím předkládá každé čtyři měsíce zprávu o tom, jak je na případ ošetřen na místní úrovni.
- Existuje povinnost pracovního týmu informovat partnery o každé změně okolností.
- Instituce, která zajišťuje návrat, poskytne, je-li to možné, co nejvíce informací o zdraví a emočním stavu dítěte včetně jeho postoje ke skutečnosti, že se vrací do své země původu, jakož i o názorech odborníků, kteří s dítětem pracovali během jeho pobytu cílové zemi.

IV. Signály o dětských obětech obchodování s lidmi

Bulharské a další relevantní orgány dostávají signály o případech bulharských nezletilých bez doprovodu v zahraničí nebo o dětských obětech obchodování s lidmi.

V. Hypotézy o repatriaci:

5.1 Dítě se vrací do Bulharska po dlouhém pobytu v zahraničí, což umožňuje předběžné detailní posouzení daného případu.

Podle této hypotézy jsou dále uvedené orgány informovány ve stejné době: „ŘKAI“, NŘP, NPP, MV a STOD. Tyto orgány mají dále uvedené pravomoci:

MV:

- Určuje nebo potvrzuje totožnost a adresu dítěte, rodiny a příbuzných.
- Po předběžné dohodě s ASP poskytuje zástupce pro setkání s dítětem, je-li to nezbytné. V případě intervence pracovníků MV je setkání s dítětem nebo mladistvým a jeho doprovod do Bulharska proveden jako obvykle.
- Zahajuje identifikaci dítěte a zjišťuje jeho adresu poté, co obdrží informace od NŘP, NPP, OOD a RŘP.
- Zasílá informace ŘKAI a kopii obdrží SAOD, která posoudí sociální a rodinné prostředí tak, jak je uvedeno výše.
- Inicjuje prověření okolností, které provázely odchod dítěte ze země původu, aby bylo možné následně zahájit trestní stíhání pachatelů, jsou-li k dispozici poznatky o účasti rodičů na zavléčení dítěte do ciziny a na jeho sexuálním vykořisťování⁹⁵.

⁹⁵ Setkání s dítětem nebo mladistvým, který má být vrácen z ciziny, se provede v rámci struktury MV jako obvykle.

SAOD:

- Informuje OOD o adrese, pokud existují údaje, nebo o rodišti dítěte a odešle kopii ASP a ŘRP.
- Informuje OOD o organizaci setkání s dítětem a odešle kopii MV a ASP.
- Zajišťuje koordinaci a spolupráci mezi institucemi, dokud není ukončen proces reintegrace nebo dítěti není poskytnuta patřičná ochrana.
- Inicjuje prošetření sociálního a rodinného prostředí s tím, že odešle dotaz do OOD a jeho kopii ASP.

ASP:

- Zajistí, aby se zástupce z příslušného OOD setkal s dítětem na hraničním přechodu.

ASP/OOD:

- Vytvoří multidisciplinární tým, v němž jsou policejní důstojníci, kteří se specializují na práci s dětmi, a další odborníci poté, co jsou schváleni OOD.
- Zpracovává sociální zprávu a akční plán obsahující návrh opatření, která mají být přijata v nejlepším zájmu dítěte a v co nejkratší možné lhůtě⁹⁶.

DDUDM:

- Zajistí příslušné specialisty pro poskytování psychologické a sociální podpory.
- Používá postupy nařízení k organizaci a práci domovů pro dočasné umístění mladistvých a nezletilých.

Specializované instituce pro děti:

- V případě, že je totožnost dítěte potvrzena, dítě je umístěno, podle konkrétních rysů případu, do specializované instituce podle ZPT a v souladu s Vyhláškou o podmínkách a postupech pro poskytnutí policejní ochrany dítěte.

⁹⁶ Akční plán musí obsahovat i balíček opatření a služeb, jakož i návrhů na opatření, která musejí být přijata institucemi, ale i termíny a příslušné gestory. Plán musí být koordinován multidisciplinárním týmem. Posouzení každého příkladu musí zahrnovat i analýzu rizika, zda existuje možnost, že dítě bude opět odvedeno do ciziny nebo se může stát obětí jiné formy násilí a diskriminace. Vládní instituce na národní a místní úrovni podporují implementaci činností obsažených v akčním plánu

Rodiče a osoby vychovávající děti - oběti:

- Rodiče jsou informováni o všech opatřeních zahrnutých v akčním plánu, pokud to není pro dítě riskantní.
- Totožnost rodičů je brána podle LBID a zákona pro činnost MV⁹⁷.

Osoba, která dala signál k odhalení dítěte-oběti

- Je informována o opatřeních, která byla přijata příslušnými institucemi.

5.2 Dítě se vrací do Bulharska, aniž jsou bulharské instituce dobře informovány (jedná se o dobu, která nedovoluje přijmout opatření podle hypotézy 1). V souladu s tímto je třeba po návratu dítěte zpracovat studii a analýzu případu. Vzhledem k naléhavosti přijmout opatření je vhodné, aby ke komunikaci mezi institucemi byl použit fax nebo e-mail.⁹⁸

Pravomoci odpovědných institucí podle této hypotézy jsou uvedeny níže:

MV:

- Určuje nebo potvrzuje totožnost dítěte a jeho bydliště, rodiče a příbuzné.
- Zajistí zástupce pro setkání s dítětem zejména v případě, kdy se jedná o neidentifikované osoby; odešle výsledky vyšetřování příslušným institucím, přičemž kopie budou předány SAOD a ASP;
- V případě, že totožnost dítěte není zjištěna, dítě je doprovázeno na nejbližší oddělení policie /PS, RPS, RŘV/ nebo do nejbližšího DDUDM, které jsou nejbližší k hranici, kde došlo k setkání s dítětem. Je nutno Informovat OOD příslušný podle stávající nebo trvalé adresy (kopie je odeslána SAOD) a ASP/OOD pak zahájí prošetřování a přijme ochranná opatření. Po shromáždění dostatečného množství údajů o rodišti dítěte

⁹⁷ V případě uskutečňování opatření k ochraně dítěte nebo návratu dítěte k rodičům je nutné pro jednotlivé případy využívat systém sociální pomoci.

⁹⁸ Zvláštní rysy této hypotézy vyžadují naléhavou akci i v případě, že existuje nedostatek informací od různých institucí a dochází tak k paralelním postupům, které se řídí různými právními předpisy, které vyžadují lepší znalosti legislativy, aby bylo možné uspokojit potřeby a ochránit nejlepší zájmy dítěte. Tato zvláštnost je vynucena setkáním s dětmi, které jsou vráceny podle této hypotézy, a nutností postarat se o ně, dokud se do postupu nezapojí další orgány poskytující ochranu, přičemž postup musí být koordinován strukturami MV. Tato část mechanismu bude změněna po vytvoření azylových domů pro dočasné ubytování osob, které se staly obětmi obchodování s lidmi. Tyto domy budou zřizovány v souladu se zákonem na potírání obchodu s lidmi (CTPA) nebo se bude jednat o obecní krizová centra.

nebo místě bydliště rodičů, pak jsou informována OOD a RPS, které nesou za daný případ odpovědnost s tím, že kopie je zaslána SAOD a ASP, které přijmou ochranná opatření na místní úrovni.

- V případech, že je vyjasněna totožnost dítěte, pak je dítě umístěno ve specializované instituci v souladu se zákonem na ochranu dítěte.⁹⁹

SAOD:

- Informuje OOD v místě bydliště, a pokud existují údaje o rodišti dítěte, zasílá kopii ASP a RPS;
- Zajišťuje koordinaci a spolupráci mezi institucemi, dokud není ukončen proces reintegrace nebo není zahájeno provádění bezpečnostních opatření.¹⁰⁰

VI. Systém sociální podpory konkrétních případů

Vezme-li se v úvahu bydliště dítěte po jeho návratu, existují dvě hypotézy

6.1 Po návratu dítěte do Bulharska je dítě umístěno ve specializované instituci nebo do azylového domu pro dočasné ubytování podle zákona proti obchodování s lidmi.

Odpovědné instituce a jejich funkce

MV, SAOD a ASP

- Koordinace a metodická podpora.

OOD/CPD podle skutečné adresy dítěte

- Uskutečňuje sociální práci s dítětem.
- Provádí sociální šetření.
- Zpracovává krátkodobé a dlouhodobé akční plány.
- Pokud je dítě v průběhu práce na daném případě přestěhováno do jiného místa, převede všechny informace do odboru ASA/OOD podle stávajícího bydliště dítěte (termín: 1 týden).

⁹⁹ Setkání s vráceným dítětem nebo mladistvým případně jeho doprovázení se provede v rámci struktury MV tak, jak je stanoveno.

¹⁰⁰ V případě, že dítě nesouhlasí s návratem k rodině nebo je obětí násilí v rodině nebo existuje vážné nebezpečí, že bude poškozen jeho fyzický, psychický, morální, intelektuální nebo sociální vývoj, nebo život a zdraví dítěte jsou v ohrožení, je třeba přijmout podle ZOD bezprostřední opatření k umístění dítěte mimo rodinné prostředí. V takovém případě by měly být příslušné úřady informovány o zahájení vyšetřování.

- Provádí vyšetřování a zpracovává sociální zprávu, včetně prohlášení, zda existuje možnost pokračovat v již započaté reintegraci. Je-li to nutné, navrhuje nová opatření.
- Informuje SAOD a MV, kopie je odeslána ASP a tomu, kdo dal první podnět (signál), pokud nastane jakákoliv změna v okolnostech.
- Jednou za čtyři měsíce zpracovává zprávu o každém vráceném dítěti a o činnostech plánovaných multidisciplinárním týmem na místní úrovni, dokud není ukončen plán reintegrace nebo nejsou zahájena dlouhodobá opatření.
- Spolupracuje a neustále si vyměňuje informace s dalšími ASP/OOD, které se zabývají daným případem, aby se zabezpečily nejlepší zájmy dítěte.

Multidisciplinární tým na místní úrovni

- Jednou za čtyři měsíce zpracovává pod dohledem ASP/OOD¹⁰¹ zprávu o každém vráceném dítěti a o plánovaných činnostech k danému případu.

Ostatní

- Zástupci RZS, RŠI a MŠV zapojují dítě do různých integračních programů a snaží se zabránit opětovnému zavlečení dítěte do ciziny.¹⁰²

6.2 Dítě je vráceno zpět k těm, kdo mají opatrovnická práva - poručníci, opatrovníci a příbuzní, včetně nejbližší rodiny, kde je dítě umístěno podle zákona o ochraně dítěte. V těchto případech se uskuteční návrat dítěte, pokud:

¹⁰¹ Je přípustné, aby se zapojil víc než jeden multidisciplinární tým, a to podle specifických rysů konkrétního případu.

¹⁰² Hypotéza dítěte-cizince s dvojným občanstvím nebo bez státní příslušnosti, které je zároveň obětí obchodování s lidmi, je rovněž možná. Podle čl. 2 Úmluvy o právech dítěte „Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, se zavazují respektovat a zabezpečit práva stanovená touto úmluvou každému dítěti nacházejícímu se pod jejich jurisdikcí bez jakékoli diskriminace na základě rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního, etnického nebo sociálního původu, majetku, tělesné nebo duševní nezpůsobilosti, rodu a jiného postavení dítěte nebo jeho rodičů nebo zákonných zástupců“. ASP/OOD příslušné podle stávajícího bydliště nebo azylového domu by měly provést příslušná opatření. Opatření by měla zaručovat fyzické a psychické zdraví dítěte, jakož i veškerá jeho práva a zájmy.

- je určena a potvrzena totožnost dítěte a totožnost nositelů opatrovnických práv, opatrovníků a poručníků nebo příbuzných a členů nejbližší rodiny;
- SSRO vystaví dokument pro výkon rodičovských práv, dokládající, že dané osoby nejsou zbaveny rodičovských práv nebo možnosti poskytovat péči dítěti;
- Existence dokladu od ASP/OOD, který je příslušný podle současného bydliště nositelů opatrovnických práv, opatrovníků a poručníků nebo příbuzných a členů nejbližší rodiny /nejsou brány v úvahu případy náhlého návratu dítěte.

Odpovědné instituce a jejich funkce

MV, SAOD a ASP

- Koordinace a metodická podpora.

ASP/OOD podle stávající adresy dítěte

- Uskutečňuje sociální práci s dítětem.
- Provádí sociální šetření.
- Zpracovává krátkodobé a dlouhodobé akční plány, které mohou zahrnovat podporu pro rodiny, přičemž je třeba mít na paměti nová rizika zavlčení dítěte do ciziny nebo jeho zapojení do pracovního či sexuálního vykořisťování.
- Pokud se rodina v průběhu práce na daném případě přestěhuje do jiného místa, převede všechny informace do odboru ASA/OOD příslušného podle stávajícího bydliště rodiny (termín: 1 týden).
- Provádí vyšetřování a zpracovává sociální zprávu, včetně stanoviska, zda existuje možnost pokračovat v již započaté reintegraci. Je-li to nutné, navrhuje nová opatření.
- Informuje SAOD a MV, kopie je zaslána ASP, a toho, kdo dal první signál, o každé změně okolností¹⁰³.
- Jednou za čtyři měsíce zpracovává zprávu o každém vráceném dítěti a o činnostech plánovaných multidisciplinárního týmu na místní úrovni, dokud není ukončen plán reintegrace nebo nejsou zahájena dlouhodobá opatření.

¹⁰³ V reintegračním procesu, podle zvláštností daného případu, zástupci MKTČM a jejich poradenská centra se mohou rovněž zapojit a přijmout opatření v souladu s ZTČM.

Multidisciplinární tým na místní úrovni

- Připravuje zprávy vydávané jednou za čtyři měsíce o každém případě vráceného dítěte a plánovaných činnostech k daným případům pod dohledem ŘSP/OOD.

Zkratky použité v koordinačním mechanismu

KM koordinační mechanismus	MZ Ministerstvo zdravotnictví
SAOD Státní agentura ochrany dítěte	RZS Regionální zdravotnická střediska
MV Ministerstvo vnitra	ASP Agentura pro sociální pomoc
NŘP Národní ředitelství policie	ŘSP Ředitelství sociální pomoci
NPP Národní pohraniční policie	OOD Odbor ochrany dítěte
ŘKAI Ředitelství koordinace a analýzy informací	PA pracovní agentura
RŘV Regionální ředitelství vnitra	NKOL Národní komise pro boj proti obchodování s lidmi
ŘVS Ředitelství vnitra hl. města Sofie	MKTČM Místní komise na potírání trestné činnosti mladistvých
RPS Regionální policejní správa	OSN Organizace spojených národů
PS policejní stanice	IOM Mezinárodní organizace pro migraci
SSRO Služba správy a registrace občanů	ILO Mezinárodní organizace práce
DDUDM Domov pro dočasné umístění dětí a mladistvých	ZOD zákon na ochranu dítěte
MZV Ministerstvo zahraničních věcí	ZPT zákon o průkazech totožnosti
MŠV Ministerstvo školství a vědy	ZTČM zákon o trestných činech mladistvých
RŠI Regionální školní inspekce	

Odkazy na literaturu

Anti-Slavery International et al., *Protocol for Identification and Assistance to Trafficked Persons and Training Kit (Protokol pro identifikaci a pomoc obchodovaným osobám a soubor nástrojů pro školení)*, Londýn, 2005.

BM.I and Iom, *Guidelines for the Collection of Data on Trafficking in Human Beings, Including Comparable Indicators (Obecné zásady ke sběru údajů o obchodování lidmi, včetně srovnatelných ukazatelů)*, Vídeň, 2009.

Brunovskis A, R. Surtees, *Leaving the past behind: when victims of trafficking decline assistance*(Hodit minulost za hlavu: proč některé oběti obchodování s lidmi odmítají nabízenou pomoc) Fafo Institute & Nexus Institute, 2007, k dispozici na: www.fafo.no/pub/rappl/2004o/2004o.pdf

Brunovskis A., G. Tyldum, *Crossing Borders: An Empirical Study of Transnational Prostitution and Trafficking in Human Beings (Přejít hranice: empirická studie mezinárodní prostituce a obchodování s lidmi)*, Fafo Institute, Oslo, 2004.

Council of Europe, *Convention on Action against Trafficking in Human Beings*(Úmluva Rady Evropy z roku 2005 o opatřeních proti obchodování s lidmi); Štrasburk 2005.

Crawley H., *When is a child not a child? Asylum, age disputes and the process of age assessment (Kdy dítě už není dítětem? Azyl, věk a proces posuzování věku)*, Immigration Law Practitioners' Association, Londýn, 2007, k dispozici na: <http://www.ilpa.org.uk/publications/ILPA%2oAge%2oDispute%2oReport.pdf>

Evropská komise, *Report of the Experts Group on Trafficking in Human Beings (Zpráva expertní skupiny o obchodování s lidmi)*, Generální ředitelství Spravedlnost, svoboda a bezpečnost, Brusel, 2004, k dispozici na: http://ec.europa.eu/justice_home/doc_centre/crime/trafficking/doc/report_expert_group_12o4_en.pdf

European Union Agency for Fundamental Rights, *Child Trafficking in the European Union. Challenges, perspectives and good practices*(Obchodování s dětmi v EU. Výzvy, perspektivy a dobré praxe) Vídeň, 2009, k dispozici na: www.fra.europa.eu/fraWebsite/attachments/Pub_Child_Trafficking_o9_en.pdf

Gaatw, *Collateral Damage: The Impact of Anti-Trafficking Policies on Human Rights of Migrant and Trafficked Persons (Dopad politik zaměřených na potírání obchodu s lidmi na lidská práva migrantů a obchodovaných osob)*, Bangkok, 2007.

Vláda Makedonie – Národní komise pro potírání obchodování s lidmi *Standard Operating Procedures for Treatment of Victims of Trafficking in Human Beings (Standardní operační postupy pro zacházení s oběťmi obchodování s lidmi)*, Skopje, 2008.

Headway project, *Headway. Improving Social Intervention Systems for Victims of Trafficking (Zlepšování sociálních intervenčních systémů pro oběti obchodování s lidmi)*, Noktus, Varšava, 2007.

ICMPD, *Study on Post-Trafficking Experiences in the Czech Republic, Hungary, Italy and Portugal (Studie zachycující zkušenosti obchodovaných osob se systémem pomoci a podpory v České Republice, Maďarsku, Itálii a Portugalsku)*, Vídeň, 2010.

ICMPD, *Guidelines for the Development of a Transnational Referral Mechanism for Trafficked Persons. South-Eastern Europe (Příručka pro rozvoj mezinárodního referenčního mechanismu pro obchodované osoby. Jihovýchodní Evropa)*, Vídeň, 2009.

ICMPD, *Anti-Trafficking Data Collection and Information Management in the European Union – a Handbook. The situation in the Czech Republic, Poland, Portugal and the Slovak Republic (Příručka pro shromažďování údajů pro boj proti obchodování s lidmi a správu informací v Evropské unii. Situace v České republice, Polsku, Portugalsku a ve Slovenské republice)*, Vídeň, 2009.

ICMPD, *Listening to Victims. Experiences of identification, return and assistance in South-Eastern Europe (Nasloucháme obětem. Zkušenosti s identifikací, návratem a poskytováním pomoci v jihovýchodní Evropě)*, Vídeň, 2007.

ICMPD, *Guidelines for the Development and Implementation of a Comprehensive National Anti-Trafficking Response (Obecné zásady pro rozvoj a realizaci komplexních akcí proti obchodování s lidmi)*, Vídeň, 2006

ICMPD, *Anti-Trafficking Training Material for Judges and Prosecutors in EU Member States, Accession and Candidate Countries (Výukový materiál o potírání obchodu s lidmi pro soudce a státní zástupce v členských, přidružených a kandidátských zemích EU) . Background Reader*, Vídeň, 2006.

ICMPD, *Anti-Trafficking Training Material for Frontline Law Enforcement Officers (Výukový materiál o potírání obchodu s lidmi pro řadové pracovníky orgánů činných v trestním řízení zemích EU)*, Vídeň, 2006.

ICMPD and UNDP, *Law Enforcement Manual to Combat Trafficking in Human Beings Unit (Příručka pro orgány činné v trestním řízení pro potírání obchodování s lidmi)*, Vídeň, 2006.

ILO, *Operational indicators of trafficking in human beings (Operační indikátory obchodování s lidmi)*, Ženeva, 2009, k dispozici na: www.ilo.org/forcedlabour

ILO, *The Cost of Coercion. Global Report under the follow-up to the ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work (Cena za nápravu. Celosvětová zpráva v návaznosti na Deklaraci ILO o základních principech a právech na práci)*, Ženeva, 2009, k

dispozici na: www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_106230.pdf

ILO, *In Search of Decent Work – Migrant Workers' Rights. A Manual for Trade Unionists (Hledání vhodné práce – práva pracovníků – migrantů, Manuál pro pracovníky odborových svazů)*, Ženeva, 2008.

IOM, *Direct Assistance for Victims of Trafficking (Přímá pomoc obětem obchodování lidmi)*, Ženeva, 2007.

Kirkemann Boesen J., T. Martin, *Applying a Rights-Based Approach. An Inspirational Guidance for Civil Society (Aplikace přístupu založeného na právech. Inspirační příručka pro občanskou společnost)*, Kodaň, 2007.

La Strada Express, *Reintegration Plan for Victims of Trafficking in Human Beings. Good practice and recommendations (reintegrační plán pro oběti obchodování s lidmi. dobrá praxe a doporučení)*, Chisinau, 2008.

La Strada Express, *(Re)integration of the trafficked persons: a process or result? (Re/integrace obchodovaných osob? Proces nebo výsledek?)*, svazek 3, duben 2007.

La Strada Express, *Identification of the trafficked persons (Identifikace obchodovaných osob)*, svazek 2, březen 2006.

La Strada Express, *National Referral Mechanism for Assistance and Protection of Trafficked Persons. First Steps in Republic of Moldova (Národní referenční mechanismus k pomoci a ochraně obchodovaných osob. První kroky v Moldavsku)*, svazek 1, únor 2005.

Morrison J., B. Crosland, *The Trafficking and Smuggling of Refugees: the End Game in European Asylum Policy? (Obchodování s uprchlíky a jejich převádění přes hranice: konec hry v evropské azylové politice?)*, č. 39, pracovní dokument UNHCR, 2001.

On the Road et al., *Article 18: Protection of Victims of Trafficking and Fight against Crime (Italy and the European Scenario) (Ochrana obětí trestného činu obchodování s lidmi a boj proti kriminalitě. Italský a evropský scénář)*; Zpráva o výzkumu, On the Road Edizioni, Martinsicuro, 2002.

OSCE/ODHIR, *Compensation for Trafficked and Exploited Persons in the Osce Region (Odškodnění obchodovaných osob a vykořisťovaných osob v regionu Osce)*, Varšava, 2008.

OSCE/ODHIR, *National Referral Mechanism. Joining the Rights of Trafficked Persons. A Practical Handbook (Národní referenční mechanismus: spojíme úsilí k ochraně práv obchodovaných lidí; praktická příručka)*, Varšava, 2004.

Save the Children Italia, *Agire. Austria, Greece, Italy and Romania. Acting for stronger private-public partnerships in the field of identification and support of child victims and at risk of trafficking in Europe. Agire methodology (Zachraňte děti Itálie, 2009: Agire. Rakousko, Řecko, Italy a Rumunsko. Snaha o silnější partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem v oblasti identifikace a podpory dětských obětí a dětí, které jsou ohroženy obchodem s lidmi v Evropě. Metodika Agire)*, Řím, Itálie, 2009.

Save the Children Sweden, *Child Rights Situation Analysis (Anlyza situace dětských práv)*, 2008, k dispozici na: http://www.crin.org/docs/Child_Rights_Situation_Analysis_Final%5B1%5D.pdf

Separated Children in Europe Programme, *Statement of Good Practice (Děti bez doprovodu zákonného zástupce v Evropském programu; Výpověď o dobré praxi)*, International Save the Children Alliance – Unhcr, Ženeva, 2004, k dispozici: www.unhcr.org/refworld/pdfid/415450694.pdf

Separated Children in Europe Programme (SCEP), *Statement of Good Practice (Děti bez doprovodu zákonného zástupce v Evropském programu; Výpověď o dobré praxi)*, International Save the Children Alliance – Unhcr, Ženeva, 4. vydání, bude publikováno.

Terre des Hommes, *Supporting Child (Re)Integration (podpora re/integrace dětí)*, Terre des Hommes Policy Papers, 2009, k dispozici na: http://tdh-childprotection.org/component?option=com_doclib/task,showdoc/docid,829/

Un.Gift, IOM, London School of Hygiene & Tropical Medicine, *Caring for Trafficked Persons. Guidance for Health Providers (Péče o obchodované osoby. Metodický návod pro pracovníky ve zdravotnictví)*, Ženeva, 2009, k dispozici na: www.ungift.org/docs/ungift/Steering-committee/CT_Handbook.pdf

UNHCHR, *Recommended Principles. Guidelines on Human Rights and Human Trafficking (Doporučené zásady: Obecné zásady k lidským právům a obchodování s lidmi)*, New York a Ženeva, 2002, k dispozici: [www.unhcr.ch/huridocda/huridoca.nsf/\(Symbol\)/E.2002.68.Add.1.En?Opendocument](http://www.unhcr.ch/huridocda/huridoca.nsf/(Symbol)/E.2002.68.Add.1.En?Opendocument)

UNIAP, *Guide to Ethics and Human Rights in Counter-Trafficking. Ethical Standards for Counter-Trafficking Research and Programming (Průvodce etiky a lidských práv při potírání obchodu s lidmi. Etické standardy pro výzkum a programování potírání obchodem s lidmi)*, Bangkok, 2008, k dispozici na: www.no-trafficking.org/reports_docs/uniap_ethics_guidelines.pdf

UNICEF, *Guidelines on the Protection of Child Victims of Trafficking (Obecné zásady k ochraně dětských obětí obchodování s lidmi)*, New York, 2006, k dispozici na: www.unicef.org/russia/o610-Unicef_Victims_Guidelines_en.pdf

UNHCR, *The Identification and Referral of Trafficked Persons to Procedures for Determining International Protection Needs (identifikace a předávání obchodovaných osob, postupy pro stanovení mezinárodní ochrany)*, Ženeva, 2009, k dispozici na:

UNHCR, *Guidelines on Determining the Best Interests of the Child (Příručka pro stanovení nejlepších zájmů dítěte)*, Ženeva, 2008, k dispozici na: www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/refworld/rwmain?docid=48480c342&page=search

UNICEF, Unmik, *Let's Talk: Developing Effective Communication with Child Victims of Abuse and Human Trafficking (povídejme si: rozvoj efektivní komunikace s dětskými oběťmi zneužívání a obchodu s lidmi)*, Přiština, 2005, k dispozici na: www.childtrafficking.com/Content/Library/Download.php?DID=944bdd9636749a0801c39b6e449dbedc%7C525a5451

UNODC, *Toolkit to Combat Trafficking in Human Beings (Soubor nástrojů pro potírání obchodování s lidmi)*, New York, 2008, k dispozici na: www.unodc.org/documents/human-trafficking/HT_Toolkito8_English.pdf

USAID, *Methods and Models for Mixing Services for Victims of Domestic Violence and Trafficking in Persons in Europe & Eurasia (Metody a modely pro "namíchání" služeb obětem domácího násilí a obchodování s lidmi v Evropě a Eurasii)*, 2008, k dispozici na: http://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PNADO765.pdf

Světová zdravotnická organizace, *Ethical and safety recommendations for interviewing trafficked women (Etická doporučení pro vedení rozhovorů s obchodovanými ženami)*, WHO, Ženeva, 2003, k dispozici na: www.who.int/gender/documents/en/final%20recommendations%2023%20oct.pdf

Zimmerman C. et al., *Stolen Smiles. The physical and psychological health consequences of women and adolescents trafficked to Europe (Ukradené úsměvy: fyzické a psychické dopady na zdraví žen a dospívajících jedinců obchodovaných v Evropě)*, London School of Hygiene and Tropical Medicine, Londýn, 2006, k dispozici na: www.lshtm.ac.uk/hpu/docs/StolenSmiles.pdf

Příručka pro rozvoj mezinárodního referenčního mechanismu pro osoby obchodované v Evropě: MRM-EU

Příručka pro rozvoj mezinárodního referenčního mechanismu pro osoby obchodované v Evropě, MRM-EU (Příručka MRM-EU) byla zpracována v rámci projektu „Rozvoj mezinárodního referenčního mechanismu pro oběti obchodování s lidmi v zemích zdrojových a cílových (MRM-EU)“. Projekt byl realizován odborem pro rovné příležitosti italského předsednictví Rady Evropské unie ve spolupráci s Mezinárodním centrem pro rozvoj migrační politiky (ICMPD) a byl financován v rámci programu Prevence a boj proti kriminalitě Evropské komise (2007) – Generální ředitelství Spravedlnost, svoboda a bezpečnost – akční granty 2007.

Příručka MRM-EU do značné míry vychází z Příručky MRM-JVE, která byla zpracována v rámci Programu na podporu rozvoje mezinárodního referenčního mechanismu (MRM) pro osoby obchodované v jihovýchodní Evropě, který byl realizován ICMPD a financován z fondů USAID (2006-2009). Uvedená příručka byla revidována a rozšířena tak, aby splňovala potřeby zemí, které se zapojily do projektu MRM-EU, tj. Česká republika, Maďarsko, Itálie a Portugalsko, které se připojily k Albánii, Bulharsku, Makedonii a Rumunsku. Příručka by měla sloužit jako praktický nástroj, do něhož byl vložen i seznam ukazatelů, které lze použít v kontextu standardních operačních postupů (například počáteční prověřování, formální identifikace, analýza rizika atd.)

Příručka MRM-EU je souborem doporučení a praktických opatření, která jsou v plném souladu se stávajícími standardy lidských práv. Jednotlivá opatření pak nastiňují zásadní kroky, kterými musejí projít jednotliví aktéři angažující se v boji proti obchodování s lidmi při realizaci dobře fungujícího mezinárodního referenčního mechanismu i jednotlivých národních mechanismů.

I když se zaměřuje na celý proces mezinárodního předávání MRM je zároveň flexibilním nástrojem, který vychází ze struktur a postupů na národní, bilaterální a multilaterální úrovni, čímž je zajištěna důkladná pomoc obchodovaným osobám, a to ve všech fázích identifikace, kterými jsou počáteční pomoc a ochrana, dlouhodobá pomoc a sociální začlenění, návrat a začleňování do společnosti, trestní a občansko-právní řízení mezi zdrojovými, tranzitními a cílovými zeměmi. MRM je zároveň založen na spolupráci mezi různými státními i nestátními institucemi a subjekty.

Příručka MRM-EU bere v úvahu jak analýzu dokumentů EU o společném úsilí při potírání obchodu s lidmi, tak i při poskytování přiměřené ochrany obětem v rámci celé EU, a sama se snaží přispět k vybudování stabilních základů mezinárodní spolupráce v procesu předávání obchodovaných osob v širším kontextu EU.